

Itä-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2006–2015

METSÄHALLITUS

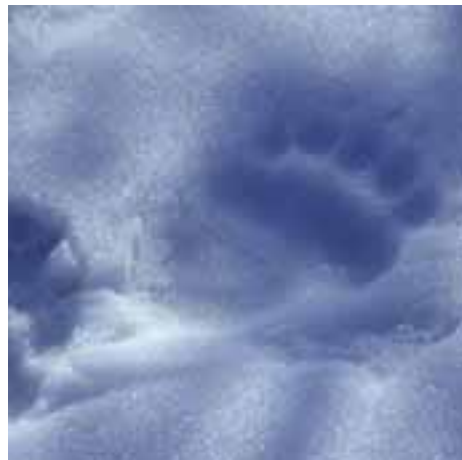
Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58 • 2006

Itä-Lapin luonnonvara- suunnitelma

Kausi 2006–2015

Veikko Hiltunen
Päivi Paalamo
Matti Rautiainen
Ilkka Vaara

Rovaniemi 2006

© Metsähallitus 2006

Kuvat: Arja Rautakoski, Markus Sirkka, Lauri Karvonen ja Ilkka Vaara

Ulkoasu: Arja Rautakoski

Taitto: Ritva Ramlin

Painopaikka: Edita Prima Oy

Tilaukset:

Puh. 0205 64 7702

Sähköp. natureinfo@metsa.fi

ISSN 1239-1670

ISBN-13: 978-952-446-533-5 (NIDOTTU)

ISBN-13: 978-952-446-534-2 (PDF)

KUVAILULEHTI

JULKAISIJA	Metsähallitus	JULKAISUAIKA	31.1.2007
TOIMEKSIANTAJA	Metsähallitus	HYVÄKSYMISPÄIVÄMÄÄRÄ	17.10.2006
LUOTTAMUKSELLISUUS	Julkinen	DIAARINUMERO	
TEKIJÄ(T)	Veikko Hiltunen, Päivi Paalamo, Matti Rautiainen ja Ilkka Vaara		
JULKAISUN NIMI	Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma, kausi 2006–2015		

TIIVISTELMÄ

Vuonna 2004 käynnistetyn hankkeen tavoitteena oli laatia maankäytön ja luonnonvarojen hoidon ja käytön kokonaissuunnitelma Metsähallituksen Itä-Lapin maa-, metsä- ja vesialueille. Suunnitelma ohjaa Metsähallituksen ja sen eri tulosalueiden toimintaa Itä-Lapin valtion mailla vuosina 2006–2015.

Suunnitteluprosessia varten työstettiin ajantasaiset tiedot luonnonvaroista sekä analysoitiin sidosryhmien, asiakkaiden ja kansalaisten Metsähallitukseen ja valtion maihin kohdistamat tavoitteet ja odotukset. Suunnitelma laadittiin tiiviissä yhteistyössä alueellisista sidosryhmistä koostuvan yhteistyöryhmän kanssa.

Suunnitelmassa muodostettiin seitsemän vaihtoehtoa, joiden avulla selvitettiin toiminnan erilaisten painotusten vaikutuksia. Vaihtoehtoja arvioitiin kestävyuden ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kannalta valittujen tarkastelunäkökulmien ja niiden mittareiden avulla. Vaihtoehtotarkastelun tuloksista haettiin tukea tavoiteasetteluun ja alkavan kauden toiminnan linjauksiin. Vaihtoehtojen arvioinnin lopputuloksena yhteistyöryhmä suositteli, että suunnitelmakaudella Metsähallituksen toiminnassa Itä-Lapin alueella tulisi painottaa matkailun ja virkistyskäytön tavoitteita tähänastista enemmän.

Metsähallitus vahvisti suunnitelman 17.10.2006. Toiminnassa painotetaan virkistyskäytön ja matkailun tavoitteita yhteistyöryhmän suosituksen mukaisesti. Painotuksen muutos toteutetaan laajentamalla maisema- ja virkistyskäyttö-painotteisten alueiden verkostoa noin 10 000 hehtaarella matkailun painopistealueilla ja yksittäisten matkailu- ja maisemakohteiden ympäristöissä.

Itä-Lapin alueen ekologinen verkosto laajentui luonnonvarasuunnittelun kanssa samanaikaisesti käynnissä olleen Metsähallituksen ja luontojärjestöjen välisen dialogiprosessin seurauksena merkittävästi, noin 25 500 hehtaarella metsämaata.

Metsätalouden hakkuumäärä suunnitelmakaudella on noin 695 000 m³ vuodessa. Määrä perustuu yhteistyöryhmän suosittelemaan vaihtoehtoon ja siinä on otettu täysimääräisesti huomioon edellä mainitun dialogiprosessin ratkaisut. Metsätalouden töitä on painotettu Lapin metsäohjelman tavoitteiden mukaisesti kasvatushakkuisiin ja taimikonhoitoon.

Suunnitelman toimintaohjelman mukaisesti:

- Naturan yleissuunnitelman määrittelemille kiireisille kohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat. Lajien ja luontotyyppejen inventointia, hoitoa ja seuranta tehostetaan.
- Kaavoitusta jatketaan matkailukeskuspainotteisesti ja maa-ainesvaroja kartoitetaan sekä niiden jalostusastetta nostetaan ottaen ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon.
- Metsästyksen mitoitukselta neuvotellaan paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa ja kalavesien hoidossa hyödynnetään luontaisia kalakantoja. Ammattikalastuksen edellytykset turvataan.
- Yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti. Vuorovaikutusta ja yhteistyötä tiivistetään paikallisten toimijoiden kanssa.

Suunnitelman toteutumista tarkastellaan ja toimintaohjelmaa loppukaudelle tarkistetaan yhteistyötahojen kanssa vuonna 2011. Toimintaohjelmaa voidaan tarkistaa aiemminkin, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

AVAINSANAT	luonnonvarasuunnittelu		
SARJAN NIMI JA NUMERO	Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 58		
ISSN 1239-1670	ISBN-13: 978-952-446-533-5 (NIDOTTU) ISBN-13: 978-952-446-534-2 (PDF)		
SIVUMÄÄRÄ	107	KIELI	Suomi
KUSTANTAJA	Metsähallitus	PAINOPAIKKA	Edita Prima Oy
JAKAJA	Metsähallitus, metsätalous	HINTA	25 €

Sisältö

1. Johdanto	7
1.1. Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet	7
1.2. Suunnittelualue	8
1.2.1. <i>Osa-alueet</i>	8
1.3. Luonnonvarasuunnitelman laadinta	9
1.4. Projektin organisointi	9
2. Kauden 1998–2005 arviointi	11
2.1. Toimintaympäristön kehitys	11
2.2. Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset	12
2.2.1. <i>Edellisen suunnitelman ratkaisut</i>	12
2.2.2. <i>Suunnitelmakauden 1998–2005 merkittävimmät muutokset</i>	13
2.3. Maa- ja vesialueet	14
2.4. Luonnonsuojelu	14
2.4.1. <i>Suojelualueverkosto</i>	14
2.4.2. <i>Taloustmetsien luonnonhoito</i>	15
2.5. Metsävarat	16
2.6. Hakkuut ja metsänhoito	17
2.7. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	17
2.8. Metsästys ja kalastus	19
2.9. Kaavoitus ja maa-ainestoiminnot	19
3. Nykytilan kuvaus	21
3.1. Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus	21
3.2. Maat, metsät ja vedet	23
3.3. Luonnonsuojelun nykytila	25
3.3.1. <i>Osa-alueiden kuvaukset</i>	25
3.3.2. <i>Ekologinen verkosto</i>	27
3.3.3. <i>Suojelualueiden hoito</i>	31
3.4. Taloustmetsien nykytila	32
3.4.1. <i>Ikärakenne</i>	33
3.4.2. <i>Kasvupaikat</i>	34
3.4.3. <i>Puusto</i>	35
3.4.4. <i>Puulajirakenne</i>	36
3.5. Porotalous	36
3.6. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	37
3.7. Erätalous	39
3.7.1. <i>Metsästys ja riistanhoito</i>	39
3.7.2. <i>Kalastus</i>	40
3.8. Maa-ainestoiminta	41
3.9. Siemen- ja taimituotanto	41
3.10. Metsähallituksen toiminta ympäristön näkökulmasta	42

4. Tavoiteanalyysi	43
4.1. Asiakkaiden ja sidosryhmien tavoitteet	43
4.2. Kansalaisten odotukset	45
4.2.1. <i>Kunnanvaltuustot</i>	45
4.2.2. <i>Yleisötilaisuudet</i>	46
4.2.3. <i>Internetkysely</i>	46
4.2.4. <i>Kuntalaiskyselyn tulokset</i>	46
4.3. Omistajan linjaukset	47
4.4. Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen	48
4.5. Yhteenveto tavoitteista	50
5. Vaihtoehtotarkastelu	51
5.1. Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet	51
5.2. Suunnitelmavaihtoehdot	51
5.3. Vaihtoehtojen tulokset	53
5.4. Vaihtoehtojen arvottaminen	54
6. Toiminnon päälinjat	56
6.1. Toiminnan linjaukset Itä-Lapin alueelle kaudelle 2006–2015	56
7. Toimintaohjelma 2006–2010	58
7.1. Maankäyttö	58
7.2. Luonnonsuojelu	59
7.2.1. <i>Suojelualueverkosto</i>	59
7.2.2. <i>Taloustmetsien luonnonhoito</i>	60
7.3. Erätalous	62
7.3.1. <i>Metsästys</i>	62
7.3.2. <i>Kalastus</i>	63
7.4. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu	64
7.5. Metsätalous	66
7.6. Porotalous	68
7.7. Kaavoitus ja kiinteistökauppa	68
7.8. Maa-ainestoiminnot	69
7.9. Vaikutusten arviointi ja riskianalyysi	69
7.10. Lausunnot	73
8. Seuranta	82
Liite 1. Projektiorganisaatio	85
Liite 2. Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1998–2005	86
Liite 3. Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta	97
Liite 4. Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla	100
Liite 5. Hakkuulaskelman kuvaus	101
Liite 6. Hakkuusuunnitteen herkkyy- ja riskianalyysi	102
Liite 7. Kuntalaiskyselyn tulokset	103

1.

Johdanto

1.1. Luonnonvarasuunnitelman tavoitteet

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen keskeisin työkalu luonnonvarojen käytön mitoituksessa ja ohjauksessa. Suunnittelussa tarkastellaan valtion maiden ja vesien käyttöä ja toiminnan painotuksia taloudellisen, ekologisen ja sosiaalisen kestävyuden pohjalta. Työn tuloksena tarkistetaan eri käyttömuotojen väliset painotukset ja keskeisten toimintojen mitoitus vastaamaan nykyisiä tavoitteita ja luonnonvarojen tilaa. Metsähallituksen omia toimintoja ovat metsätalous, luonnonsuojelu, virkistyskäyttö, luontomatkailu, kiinteistöjalostus, maa-ainekauppa sekä siemen- ja taimituotanto.

Suunnitelman avulla Metsähallitus pitää myös toimintaympäristön ajan tasalla valtion metsien tilasta ja käytöstä. Luonnonvarasuunnitelma uusitaan kymmenen vuoden välein. Suunnitelman toteutumisesta kerätään seurantatietoa vuosittain ja suunnitelma tarkistetaan kauden puolivälissä yhdessä sidosryhmien kanssa.

Metsähallituksen hoidossa ovat lähes kaikki valtion luonnonsuojelualueet. Itä-Lapin Natura-alueiden maa-alasta suurin osa on valtion mailla. Talouskäytössä olevalla omaisuudella on omistajan asettamia tuottotavoitteita. Itä-Lapin alueen talousmetsien tuotolla on tärkeä rooli koko Metsähallituksen tulostavoitteen saavuttamisessa. Metsähallituksella on lisäksi Lapissa huomattava aluetaloudellinen merkitys työn, toimeentulon ja yleisen taloudellisen aktiivisuuden kannalta.

Tämän luonnonvarasuunnitelman tarkoitus on ohjata Metsähallituksen ja sen eri tulosalueiden toimintaa Itä-Lapin valtion mailla vuosina 2006–2015. Vuonna 2004

käynnistetyn hankkeen tavoitteena oli laatia maankäytön ja luonnonvarojen hoidon ja käytön kokonaissuunnitelma Metsähallituksen Itä-Lapin maa-, metsä- ja vesialueille. Työn tavoitteeksi asetettiin taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä sekä mahdollisemman laajasti hyväksytty suunnitelma. Suunnitteluprosessia varten työstettiin ajantasaiset luonnonvaratiedot ja analysoitiin sidosryhmien, asiakkaiden ja kansalaisten Metsähallitukseen ja valtion maihin kohdistamat tarpeet ja odotukset. Luonnonvarojen ja omistajan asettamien rajojen puitteissa suunnittelutyössä sovitettiin yhteen asiakkaiden tarpeet ja toimintaympäristön odotukset sekä yhteiskunnan Metsähallitukselle asettamat velvoitteet ja Metsähallituksen omat tavoitteet.

1.2. Suunnittelualue

Suunnittelualue noudattaa Metsähallituksen metsätalouden Itä-Lapin alueen rajoja. Alue käsittää viisi kuntaa: Kemijärvi, Salla, Savukoski, Sodankylä ja Pelkosenniemi. Metsähallituksen hallinnassa Itä-Lapissa on kaikkiaan noin 2 miljoonaa hehtaaria maa- ja vesialueita eli noin 65 prosenttia koko alueen pinta-alasta.

1.2.1. Osa-alueet

Uuteen luonnonvarasuunnitelmaan yhdistettiin aiemmin tehdyt alue-ekologiset suunnitelmat (AES). Kahtakymmentä erillistä suunnitelmaa ei jatkossa enää tarvita, sillä alueiden ekologisia arvoja tarkastellaan ja arvioidaan osana luonnonvarasuunnitelmaa kolmena maantieteellisenä osa-alueena. Osa-aluejako perustuu kasvimaantieteellisiin vyöhykkeisiin sekä metsien käyttöhistoriaan ja rakenteeseen. Myös hallinnolliset rajat vaikuttivat jakoon. Osa-alueet ovat saamelainen kotiseutualue, pohjoinen alue ja eteläinen alue. Osa-alueet on esitelty tarkemmin luvussa 3.

Kuva 1. Osa-aluejako.

1.3. Luonnonvarasuunnitelman laadinta

Työn aluksi analysoitiin luonnonvarojen ekologisten, sosiaalisten ja taloudellisten arvojen määrä ja laatu sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset. Seuraavassa vaiheessa tarkasteltiin kuluneen suunnittelukauden tavoitteiden toteutumista ja selvitettiin mitä uusia tavoitteita suunnitteluprosessiin osallistuvat tahot halusivat asettaa metsien eri käyttömuodoille tulevalle suunnittelukaudelle. Tavoitteiden määrittelyyn osallistuivat yhteistyöryhmä, projektiryhmä ja ohjausryhmä.

Analysointia varten tavoitteita tarkasteltiin luonnonsuojelun, talouden, virkistyskäytön ja matkailun, porotalouden sekä aluetalouden näkökulmista. Näkökulmia kuvaamaan valittiin yhteensä kymmenen mittaria, joita käytettiin myöhemmin myös vaihtoehtojen arviointikriteereinä.

Tulevaa kehitystä arvioitiin vaihtoehtojen avulla. Itä-Lapin luonnonvarojen käytölle laadittiin seitsemän erilaista vaihtoehtoista toimintamallia painottamalla eri tavalla kunkin näkökulman keskeisiä tavoitteita. Jokaisen toimintamallin tulokset selvitettiin ja laskettiin MELA-metsäsuunnitteluohjelmistolla ja paikkatietoanalyysillä. Näin saatiin arvot valituille vaihtoehtojen arviointikriteereille. Kriteerikohtaisten tulosten perusteella vaihtoehtojen vaikutuksia oli helpompi vertailla keskenään.

Päätösanalyysissä arvioitiin vaihtoehtojen tulosten perusteella millainen toiminta vastaisi parhaiten omistajan, asiakkaiden ja sidosryhmien asettamia tavoitteita ja mitä muutoksia nykyisen toiminnan painotuksiin olisi tarpeen tehdä. Päätösanalyysissä käytettiin apuna myös nykyaikaisia päätöstukitekniikoita kuten äänestysmenetelmiä ja Mesta-internetsovellusta.

1.4. Projektin organisointi

Organisointi perustui Metsähallituksen päätökseen, että Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmat laaditaan yhtä aikaa samassa projektissa. Suunnitelmia vei eteenpäin projektiryhmä, joka koostui Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin alueen eri tulosalueiden edustajista. Hanketta ohjasi aluejohtajista koostuva ohjausryhmä. Suunnittelu-työ tehtiin Metsähallituksen yhteistyölähtöisen toimintaperiaatteen mukaan (Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu, suunnitteluohje 2004).

Sidosryhmille, asiakkaille ja kansalaisille tarjottiin mahdollisuus osallistua työhön. Osallistumista varten perustettiin alueellinen yhteistyöryhmä, johon sidosryhmät valitsivat edustajansa. Perustamistilaisuuteen kutsuttiin kaikki Metsähallituksen aiemmissa hankkeissa mukana olleet sidosryhmät, yhteensä 120 kpl. Sidosryhmät valitsivat keskuudestaan työryhmään 15 edustajaa. Ryhmä työskenteli maaliskuusta 2004 helmikuuhun 2006, kokoontuen yhteensä seitsemän kertaa.

Suunnitelma esiteltiin alueen kaikille kunnanvaltuustoille ja valtuutetut saivat ilmaista kantansa suunnitelmavaihtoehtoista. Kansalaisille järjestettiin Itä-Lapissa kolme tilaisuutta näkemystensä esittämistä varten huhtikuussa 2004 ja lisäksi palautetta voi antaa internetin kautta.

Osallistamisesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 4.

2.

Kauden 1998–2005 arviointi

2.1. Toimintaympäristön kehitys

Tarkastelujakson merkittävin muutos Itä-Lapissa on alueen väestömäärän muutos. Väestön kokonaismäärä vähentyi vuodesta 1997 16 %, ollen 2005 lopussa 25 512. Väestön negatiivinen kehitys on mm. kaventanut kuntien toimintaedellytyksiä.

Maatalouden työpaikat vähenivät edelleen maatalous-toiminnan keskittymisen seurauksena. Metsätaloudessa muutos oli samansuuntainen. Merkittävää on ollut kuitenkin havaita työvoimapulaa metsäkoneen- ja puutavara-autonkuljettajista sekä alueen metsänhoitopalveluja tarjoavien yritysten vähäisyys.

Metsäteollisuudessa ei tapahtunut merkittäviä rakenteellisia tai tuotannollisia muutoksia. Stora Enson Kemijärven tehtaalla jatkettiin tuotantokapasiteetin ”pullonkauloja” avaavia investointeja ja ympäristöinvestointeja. Lapin metsät sertifioitiin 1999. Käytössä on yleiseurooppalainen sertifiointijärjestelmä PEFC. Metsäntutkimuslaitoksen tilastojen mukaan kuitupuun hinta on ollut jo neljättä vuotta laskusuunnassa sahatukin hinnan pysyttyä suunnilleen samalla tasolla jakson ajan. Metsäteollisuuden vaatimukset puutavaran mitta- ja laatuvaatimuksiin ovat lisääntyneet ja muuttuneet asiakaskohtaisesti yksilöidyimmiksi.

Myös teollisuuden työpaikat vähenivät tarkastelujakson aikana, mm. Salcompin muuttaessa tuotantonsa Kiinaan.

Kaivosteollisuuden lisääntynyt kiinnostus alueeseen on lisännyt valtausten ja kaivospiirien määrää. Metsätalou-

den alueella on kaivospiirejä noin 1 500 ha ja valtauksia noin 3 000 ha. Maanvuokra- ja käyttöoikeussopimuksia on noin 600 kappaletta.

Matkailussa jatkunut myönteinen kehitys on mahdollistanut investoinnit matkailuhankkeisiin ja parantanut työllisyysastetta noin 3,5 % vuodesta 1998. Metsähallitus on mukana usean matkailukeskuksen kehittämisessä merkittävän maanhaltijan roolissa. Metsähallitus on ollut toteuttamassa matkailuun liittyviä palveluhankkeita yhdessä TE-keskuksen kanssa useassa matkailukeskuksessa. Uusi kansallispuistohanke on toteutunut Pyhä-Luoston alueella.

Porotalouden sopeutuminen markkinatilanteeseen jatkui. Poronlihan hinta laski tarkastelujakson aikana ja heikensi elinkeinon kannattavuutta. Poromiehet ovat etsineet uusia markkinointikanavia lihalle. Paikallisia poronlihan jalostuslaitoksia on perustettu mm. osuuskuntapohjalta. Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin, Pohjanmaan ja Kainuun alueet tiivistivät yhteistoimintaa sopimalla yhteistoiminnan periaatteista Paliskuntain yhdistyksen kanssa vuoden 2002 alkupuolella.

Tarkastelujakson aikana luontojärjestöt esittivät vaatimuksia vanhojen metsien suojeluohjelman täydentämiseksi. Huolimatta vanhojen metsien suojeluohjelman hyväksymisestä luontojärjestöt vaativat vuoden 2003 keväällä esittämässään laajoissa karttarajauksissa alueita suojelun piiriin. Metsähallitus, Suomen luonnonsuojeluliitto ja WWF aloittivat keskustelut, joissa täydennetään Metsähallituksen laatimia alue-ekologisia suunnitelmia.

2.2. Metsähallituksessa tapahtuneet muutokset

2.2.1. *Edellisen suunnitelman ratkaisut*

Itä-Lapin alueen ensimmäinen luonnonvarasuunnitelma valmistui helmikuussa 1998. Suunnitelma tehtiin kymmeneksi vuodeksi. Maankäyttöratkaisuna perustettiin maise-mametsät Takkaselkä-Sorsatunturi alueelle ja Vuoltistunturi-Painopää alueelle sekä virkistymetsä Ailankatunturin alueelle. Alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä tarkennettiin korkealla sijaitsevien alueiden metsien käyttöä siirtämällä aiemmin rajoitetussa käytössä olleita alueita luontoarvojen perusteella toiminnan ulkopuolelle tai talouskäytön piiriin.

Suunnitelman seuranta varten valittiin mittarit ja sovittiin, että suunnitelma tarkistetaan kauden puolivälissä. Seurantakokous pidettiin vuonna 1999. Vuonna 2003 päätettiin laatia uusi luonnonvarasuunnitelma vuosille 2006–2015.

2.2.2. Suunnitelmakauden 1998–2005 merkittävimmät muutokset

Metsähallituksen maaomaisuus lisääntyi noin 23 000 ha. Suurimmat aluelisäykset tulivat luonnonsuojelualueiden hankinnasta, Metsäntutkimuslaitoksen maiden ja puolustusministeriön maiden hallinnonsiirroista.

Korkeiden alueiden maankäyttöluokka poistettiin Metsähallituksen johtoryhmän päätöksellä 8.12.1997. Päätöksessä korkeiden, alhaisen lämpösumman alueiden maankäyttötilanne päätettiin tarkastaa alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä. Suunnittelussa metsämaaksi ohjautui mäntyvaltaisia alueita. Kuusi- ja koivuvaltaiset alueet jäivät toiminnan ulkopuolelle.

Vuoden 1999 aikana valmistuivat viimeiset alueen kahdestakymmenestä alue-ekologisesta suunnitelmasta. Suunnitelmat kattavat koko metsätalouden hallitseman alueen.

Suunnitelmakauden puolivälissä saatiin käyttöön uusi paikkatietojärjestelmä (SutiGis), jota on kehitetty erityisesti luontotietojen osalta.

Metsähallituksen lainsäädännöllinen tausta uusiutui vuoden 2005 alusta, jolloin Metsähallitukseen alettiin soveltaa uutta Lakia valtion liikelaitoksista (1185/2002). Samalla tuli voimaan uusi Laki Metsähallituksesta (1378/2004). Perusratkaisu Metsähallituksesta valtion liikelaitoksena, jota tulosoajavat maa- ja metsätalousministeriö sekä ympäristöministeriö, säilyi ennallaan. Merkittävin muutos uudistuksessa oli se, että kaikki Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät keskitettiin luontopalvelujen tulosalueeseen, ja samalla siirryttiin liiketoimintojen ja julkisten hallintotehtävien osalta bruttobudjetointiin. Maanhankinta tapahtuu uudessa mallissa budjettivaroin, ja toisaalta kaikki maanmyyntitulot tuloutetaan valtiolle.

Toinen Metsähallituksen toimintaan merkittävästi vaikuttanut, uuden Metsähallituslain aiheuttama muutos oli se, että maastoliikenne-, metsästys- ja kalastusluvut määriteltiin valituskelpoisiksi viranomaispäätöksiksi, joiden jakelussa tulee käyttää riippumattomia jakelukanavia. Lupien maksimimäärät tulee vuosittain kuuluttaa julkisesti, valituskelpoisina kiintiöpäätöksinä. Menettely määrämuotoisesti erityisesti metsästyslupajakelua, ja Metsähallituksen ei ole enää mahdollista tukea matkailuelinkeinoa tältä osin lupajakeluratkaisuillaan aikaisemmin omaksutun linjan mukaisesti. Uuden työnjaon mukaan metsätalous vastaa riistan elinympäristöjen hoidosta sekä vesiensojelutoimenpiteistä metsätaloudessa, luontopalvelut metsästykseseen ja kalastukseen liittyvistä aktiivisista kalavesien- ja riistanhoitotoimista sekä lupapolitiikasta ja Villi Pohjola lupajakelusta.

Luontopalveluiden organisaatiota uudistettiin vuoden 2005 lopussa, jolloin Lapin kaksi alueyksikköä yhdistettiin yhdeksi. Uudistuksella tähdätään toiminnan tehostamiseen. Samalla toimintaa myös järjestettiin Metsähallituslain edellyttämällä tavalla siirtämällä eräasiat julkisten hallintotehtävien alle luontopalveluille.

Metsähallituksen henkilöstö on vähentynyt alle kolmekymmentä henkilötyövuotta. Metsurien henkilötyövuosimäärä on yksittäisenä ammattiryhmänä vähentynyt eniten, noin seitsemänkymmentä henkilötyövuotta. Luontopalvelut on lisännyt henkilöstöään parikymmentä henkilötyövuotta. Yrittäjien henkilöstö on kasvanut noin kymmenellä hengellä. Samoin Villi Pohjola ja Morenia ovat myös hieman lisänneet työvoimaansa. Metsähallitus tarjoaa työtä Itä-Lapissa noin 330 henkilötyövuotta. Luku on edelleen aluetaloudellisesti merkittävä.

Metsähallituksen liikevaihto Itä-Lapin alueella on säilynyt vakaana noin 35–36 milj. euron vuositasolla. Liikevaihdon kasvu on noin 3 %. Metsätalouden liikevaihto on hieman pienentynyt. Muiden tulosalueiden liikevaihdot ovat vastaavasti hieman kasvanneet.

2.3. Maa- ja vesialueet

Edellisen luonnonvarasuunnitelman tietoja verrataan vuoden 2005 tietoihin.

Itä-Lapin alueen kokonaispinta-ala on 2 004 000 ha. Maata on 1 942 000 ha ja vesiä 62 000 ha (noin 3 %). Maiden ja vesien kokonaisala lisääntyi 22 900 ha kahdeksan vuoden aikana. Lisäys on lähes kokonaan maa-alaa, sillä vesien pinta-ala lisääntyi vain noin kaksisataa hehtaaria.

Luonnonsuojelukäytössä oleva maa-ala lisääntyi 30 000 hehtaarilla ja metsätalouksikäytössä oleva maa-ala väheni 11 000 hehtaarilla. Muiden käyttömuotojen (vuokra- ja käyttöoikeus-, metsänjalostus- ja puolustusvoimien alueet yms.) maa-ala lisääntyi 3 600 ha.

Pohjoisimmat osat Itä-Lapin alueesta kuuluvat suojametsäalueeseen, jota on kokonaispinta-alasta 27 % eli 540 000 ha.

2.4. Luonnonsuojelu

2.4.1. Suojelualueverkosto

Tarkastelujaksolla luontopalvelujen hallinnassa oleva maa-ala lisääntyi noin 30 000 hehtaarilla. Pyhätunturin kansallispuiston (4 885 ha) siirtyminen Metsäntutkimuslaitoksen Metla) hallinnasta Metsähallitukselle sisältyy edelliseen hehtaarimäärään. Luonnonsuojelun hallintaan tuli uutta pinta-alaa maanhankintana, ostoina tai vaihtoina noin 11 400 hehtaaria. Edellisen kauden luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman ulkopuolella merkittävimmät lisäykset suojeluohjelmiin olivat uudet luonnonsuojelulailla

toteutettavat Natura- alueet Yli-Nuortti, Peurahaara, Törmäoja ja Kemihaaran suot. Näiden yhteenlaskettu valtionmaiden pinta-ala on noin 1 476 ha.

Vanhojen metsien suojeluohjelman alueita ei ole vielä perustettu lakisääteisiksi suojelualueiksi. Ainoastaan Luoston vanhojen metsien suojelualue on perustettu lakisääteisesti, kun se liitettiin Pyhätunturin kansallispuistoon uudeksi Pyhä-Luoston kansallispuistoksi. Tarkastelujakson aikana tehdyt valtioneuvoston päätökset liittävät lähes kaikki lakisääteiset suojelualueet ja valtaosan suojeluohjelmien kohteista Natura 2000 -verkostoon. Valtioneuvoston päätökset Suomen Natura 2000 -verkostosta ovat lisänneet suojeluun tulevaa pinta-alaa olemassa oleviin suojelualueisiin ja suojeluohjelma-kohteisiin verrattuna kaikkiaan noin 27 000 hehtaaria, mistä Metsähallituksen maiden osuus on noin 9500 hehtaaria. Suurin pinta-alan lisäys sijaitsee Luiron soiden ja Kemihaaran soiden alueilla.

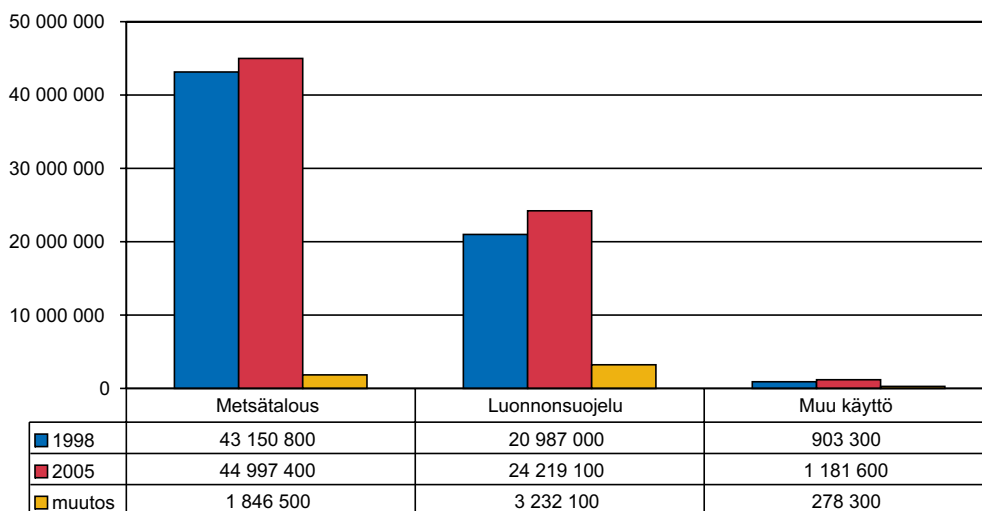
2.4.2. Talousmetsien luonnonhoito

Itä-Lapin alueelle laadittiin vuoden 1999 loppuun mennessä yhteensä kaksikymmentä alue-ekologista suunnitelmaa. Suunnitelmissa inventoitiin talousmetsien ekologiset arvot ja monikäyttöarvot. Alue-ekologiset ratkaisut on tallennettu paikkatietojärjestelmään, jotta niitä voidaan tarkastella kuviokohtaisten toimenpiteiden yhteydessä.

Suunnittelussa rajattiin talouskäytön ulkopuolelle uhanalaisten lajien esiintymiä, luontokohteita ja ekologisia yhteyksiä talousmetsien metsämaalla yhteensä 55 400 hehtaarilla (6,8 % talousmetsien metsämaasta, 5,3 % koko alueen metsämaan pinta-alasta). Em. alueet tukevat ja täydentävät suojelualueverkostoa. Kulttuuri-, maisema- ja riistakohteita on määriteltäyt noin 34 200 metsämaan hehtaarille. Nämä ovat rajoitetussa metsätalouskäytössä ja ne voivat olla päällekkäisiä ekologisten kohteiden kanssa.

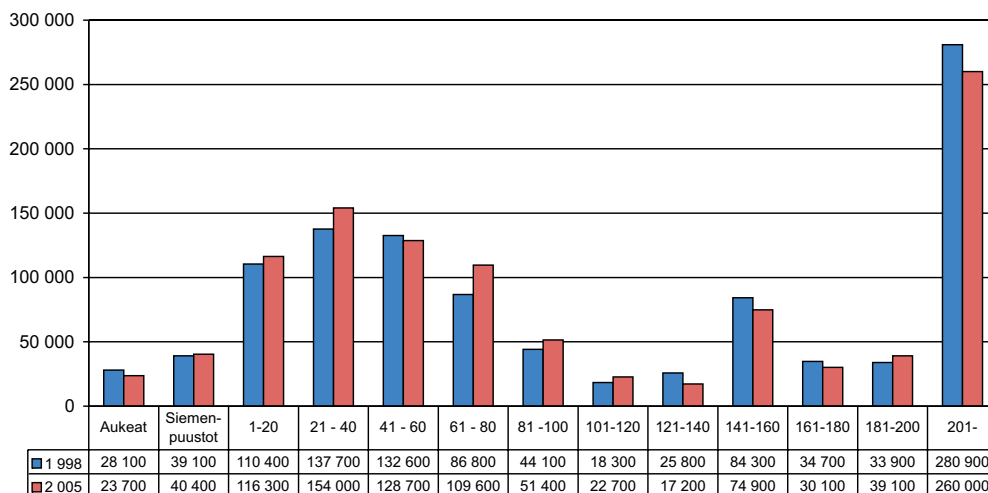
Alue-ekologisessa suunnittelussa asetettiin suunnitelmakohtaisia tavoitteita vanhojen ja koivuvaltaisten metsien osuudelle metsämaasta. Kulotukselle asetettiin vuotuinen hehtaaritavoite. Tavoitteiden toteutumisen seuranta perustuu Metsähallituksen paikkatietojärjestelmän tietoihin. Vanhojen metsien määrä on kaikilla alue-ekologisilla suunnitelma-alueilla yli tavoitteen, tosin kahdella alueella vain hieman. Lehtipuuvalltaisten metsien määrä ylittää kaikilla osa-alueilla tavoitteen. Kulotustavoite on toteutunut yli 90 prosenttisesti.

2.5. Metsävarat

Kuva 2. Puuston tilavuuden kehitys.

Puuston kokonaistilavuus (metsä- ja kitumaa) on lisääntynyt noin 5,3 miljoonaa kuutiometriä. Talousmetsien puuston tilavuus on lisääntynyt noin 1,8 miljoonaa kuutiometriä ja luonnonsuojelualueiden puusto noin 3,2 miljoonaa kuutiometriä. Puuston kokonaistilavuus on (metsä- ja kitumaa) yhteensä noin 70 milj. m³.

Kuva 3. Metsämaan pinta-ala ikäluokittain (talousmetsät, suojelualueet ja muut alueet yhteensä).

Alle 120 vuotta vanhat metsät ovat lisääntyneet. Metsämaalla yli 120-vuotiaiden metsien osuus on pienentynyt 43 prosentista 39 prosenttiin. Yli kaksisataa vuotta vanhoja metsiä on noin neljäsosa. Määrä on vähentynyt kolme prosenttia.

2.6. Hakkuut ja metsänhoito

Tarkastelujakson kokonaishakkuumäärä oli 5,4 miljoonaa kuutiometriä vuosikeskiarvon ollessa 672 000 m³. Luonnonvarasuunnitelmassa määritetty kertymäsuunnite 650 000 m³ ylittyi keskimäärin kolme prosenttia vuosittain. Alue-ekologisen suunnittelun vaikutukset on huomioitu suunnitetta määritettäessä.

Kasvatshakkuiden pinta-alatavoite oli noin 5 000–6 000 ha/v ja toteutus 6 100 ha/v. Uudistushakkuiden pinta-alatavoite oli 5 000 ha/v ja toteutus 6 500 ha/v. Siemenpuuhakkuiden osuus oli 50 %. Ylispuuhakkuita tehtiin 2 500 ha.

Uudistusalan raivaukselle ei määritetty seurattavaa tavoitetta. Seurantakauden loppukaudella vuotuiset raivauspinta-alat nousivat enimmillään yli 4 000 ha:iin. Keskiarvo oli 2 700 ha/vuosi. Taimikonhoidon tavoite (lvs:n toimintaohjelma) 2500 ha/vuodessa ylittyi keskimäärin noin 500 ha vuodessa.

Maankäsittelyä tehtiin keskimäärin 4 800 ha vuodessa. Uudistusalasta 74 % käsiteltiin jollakin maankäsittelymenetelmällä. Uudistuspinna-alasta noin 60 prosenttia uudistettiin viljelemällä. Kylvön osuus oli noin 27 %. Kulotuspinta-ala oli keskimäärin noin 300 ha.

2.7. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Luontomatkailuelinkeinon merkitys Etelä- ja Keski-Lapissa on kuluneella kaudella kasvanut. Elinkeinojen odotukset valtion maiden käyttöä sekä niillä olevien yhteiskunnallisten palveluiden määrää ja laatua kohtaan ovat nousseet. Samoin maakunnallisten toimijoiden ja rahoittajien sekä Metsähallitusta ohjaavien ministeriöiden kiinnostus toimialan kehittämiseen on lisääntynyt.

Ministeriöiden kasvanut kiinnostus luontomatkailun kehittämiseen on vaikuttanut luontopalveluiden tulosohjaukseen. Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseen liittyy merkittäviä mahdollisuuksia. Valtioneuvosto hyväksyi luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämiseksi vuonna 2003 VILMAT -toimintaohjelman. Ohjelman keskeisin tavoite on kaksinkertaistaa luonnon virkistyskäyttöön ja luontomatkailuun perustuvat työpaikat vuoteen 2010 mennessä. Toimintaohjelma sisältää kaikkiaan 30 eri toimenpidettä, joilla luonnon virkistyskäyttöä ja luontomatkailua edistetään. Keinoina ovat yhteistyön lisääminen, luonnon käytön edellytysten parantaminen ja palvelutarjonnan, tiedon saatavuuden ja osaamisen kehittäminen.

VILMAT-työhön liittyen luontopalvelut teki ministeriöille selvitykset Lapin valtion maiden luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun työllisyyttä edistävästä kehittä-

misestä vuoteen 2010. Valitut toimenpiteet tähtäävät:

- alueiden profiloimiseen niiden luontaisten vetovoimatekijöiden ja matkailumarkkinoiden kysynnän mukaisesti
- opastuksen ja palveluiden laadun ja volyymin nostamiseen
- alueiden kulutuskestävyyden parantamiseen

Luontopalveluiden alueiden retkeilykäytön kehittämissuunnitelmissa on noudatettu keskittämisen strategiaa. Tavoitteena on ollut hajarakentamisen minimointi ja laatuun panostaminen. Lapin liiton johdolla 2003 laadittu Lapin matkailun strategia perustuu samaan periaatteeseen matkailukeskusvetoisesta kehittämisestä.

Luontopalveluiden kehittämisselvityksissä Itä-Lapin alueelle määriteltiin kuusi keskeisintä luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön aluekokonaisuutta. Valtion maiden runsaus ja yhtenäisyys, alueiden monipuolisuus, kehittyneet palvelut ja vakiintuneet kävijävirrat mahdollistavat Lapissa luontevasti tällaisten kehittämiskokonaisuuksien muodostamisen. Kukin aluekokonaisuus koostuu 1–6 osa-alueesta, joihin kuuluu lakisääteisiä luonnonsuojelualueita, suojeluohjelmien alueita, virkistysmetsiä ja talousmetsien retkeilykohteita.

Yhteiskunnalliset investoinnit näille kohteille ovat kustannustehokkaimpia ja tukevat parhaiten kysyntää niin jokamiesretkeilyssä kuin luontomatkailussakin. Lisäksi palveluiden laadun ja määrän kehittäminen on vaikuttavuudeltaan tehokkainta näillä alueilla. Yhteistyöllä ja TE-keskuksen ohjaamalla rahoituksella uskotaan myönteisen kehityksen jatkuvan.

Luontomatkailuyrittäjille tehtyjen sopimusten määrä säilyi kuluneella kaudella ennallaan. Uusia yrityksiä luontomatkailun sektorille syntyi, mutta samanaikaisesti alueen valtion mailla lopetti toimintansa suurin piirtein sama lukumäärä yrityksiä. Metsähallituksen alueilla toimivien luontomatkailuyritysten keskikoko kasvoi ja absoluuttinen yritysten asiakasmäärä kasvoi selvästi. Luontomatkailutoimintaa harjoitetaan sekä metsätalouden että luontopalvelujen hallinnoimilla alueilla. Luontomatkailuyrittäjien sopimukset koostuvat erilaisista reiteistä (poroajelu-, koiravaljakko-, hevos-, moottorikelkkailu-, maastopyöräily-, maastomoottoripyöräily- ja maastoautoreitit), erilaisista tukikohdista (laavupaikat, kotapaikat, rantautumispaikat, kiipeilyalueet, esterata-alueet), kalastusalueista matkailun tarpeisiin sekä Villin Pohjolan kämpävuokrauksista ja lupamyyntisopimuksista.

Villin Pohjolan organisointi on vahvasti markkinointi- ja myyntipainotteinen, ja tuotannossa käytetään useimmiten paikallisia yrittäjiä alihankkijoina, mm. aktiviteettien tuottajina sekä kämppien ja kalapaikkojen huoltajina.

2.8. Metsästys ja kalastus

Metsähallitus perii maksullisiksi määritellyistä kalastus- ja metsästysoikeuksista maa- ja metsätalousministeriön erillisen asetuksen mukaiset lupamaksut. Kerättävillä lupamaksuilla katetaan eräasioiden hoidosta aiheutuneet kulut.

Paikallisilla henkilöillä on metsästyslain 8 §:n mukainen metsästysoikeus valtion mailla ja vesillä. Tällaisia metsästäjiä on alueen riistanhoitoyhdistyksissä on noin 8 700. Lupametsästäjien määrä metsästysvuonna 2003/2004 oli noin 4 300. Itä-Lapissa on 5 kpl pienriistan metsästysalueita ja niiden pinta-ala on noin 1 620 000 ha sisältäen noin 60 000 ha vettä. Metsästyslupamäärä on suunnittelukauden lopulla lisääntynyt (pitkät metsästysajat, ei rauhoituksia).

Ammattikalastuksen osuus on säilynyt ennallaan, mutta verkoilla tapahtuva kotitarvekalastus on vähentynyt verkkovesiltä ja osittain siirtynyt vuokratuille vesille ja Kitisen voimalaitosaltaille. Viehekalastuksen osuus on säilynyt ennallaan.

Lokan ja Porttipahdan tekojärvien kalanhoito on luontopalvelujen vastuulla. Peledsiika on molempien altaiden yleisin istutuskala. Istutusten määrä on vuosittain vaihdellut. Joinakin vuosina istutuksia jäi tekemättä, koska tutkijat kertoivat peledsiian lisääntyvän luontaisesti. Vuonna 2003 istutettiin Lokkaan 2,4 milj. ja Porttipahtaan 2,1 milj. peledsiikaa. Lokan tekojärveen istutettiin noin 450 000 haukea, noin 4 300 järvitaimenta ja noin 600 järvilohia. Tekojärvillä on käytettävissä kuusi luonnonravintolammikkoa poikastuotantoon.

2.9. Kaavoitus ja maa-ainestoiminnot

Itä-Lapin maakuntakaava (Kemijärvi-Pelkosenniemi-Posio-Salla-Savukoski) on vahvistettu ympäristöministeriössä 26.10.2004. Sodankylän osalta on vielä voimassa vanhat osaseutukaavat, joista ensimmäinen osa on vahvistettu 28.11.1980 ja neljäs osa 3.3.1992. Sodankylän osalta on laadittavana Pohjois-Lapin maakuntakaava. Kaavan laadinta on aloitettu vuoden 2001 lopussa ja Lapin liiton valtuusto hyväksyi sen 19.5.2006.

Kauden aikana on Itä-Lapissa hyväksytty 2 asemakaavaa, yksi ranta-asemakaava ja 7 osayleiskaavaa, jotka koskevat valtion maata. Kemijärvellä ja Sallassa on muutamia loma-asuntotontteja tullut valtion maalle yleiskaavoituksessa. Sodankylässä on Lokka-Koitelainen-Kevitsa osayleiskaavassa muodostunut valtion maalle noin 100 uutta lomarakennuspaikkaa. Asemakaavoilla on Sodankylässä Luostolla ja Kakslauttasen alueella muodostettu valtion maalle noin 190 tonttia loma-asuntotarkoitukseen.

Maa-ainesten myyntimäärät ovat lisääntyneet Itä- ja Länsi-Lapin alueella yhteensä vuoden 1999 430 000 tonnista vuoden 2003 610 000 tonniin. Jalostusasteen noston ansiosta myynnin rahallinen arvo on noussut yli kuusinkertaiseksi ollen tällä hetkellä lähes 2 miljoonaa euroa. Vuoden 2005 myynti oli lokakuun loppuun mennessä noin 875 000 tonnia ja 2,23 milj. euroa. Soramurskeita em. määristä on noin 54 %, kalliomurskeita noin 6 % ja loput jalostamattomia kiviaineksia.

Murskeiden osuus on kasvanut edelleen. Kasvun jyrkkyys on kuitenkin taittumassa ja on ilmeistä että nykyisellä toimintatavalla ja varannoilla Metsähallitus on lähellä markkinaosuutensa maksimia.

3.

Nykytilan kuvaus

3.1. Suunnitelma-aineistot ja niiden luotettavuus

Suunnitelma-alue käsittää kaikki Metsähallituksen hallinnassa olevat maat ja vedet metsätalouden Itä-Lapin alueella. Nykytilan kuvaus perustuu uusimpiin ajantasaisiin tietoihin vuoden 2005 lopulta. Suunnittelua varten ei ole tehty erillisiä maastoinventointeja.

Kuviotiedon ikä mitattuna edellisestä maastossa tapahtuneesta tarkastuksesta on merkittävä aineiston luotettavuuden mittari. Metsätalouden metsämaalla noin puolella pinta-alasta kuviotieto on alle kymmenen vuotta vanhaa. Alle viisi vuotta vanhaa tietoa on noin kolmasosalla metsämaan alasta. Kahden viime vuoden aikana kuviotietoa on päivitetty metsämaalla yli 70 000 ha vuodessa. Tehostunut päivitystahti selittyy käyttöön otetulla maastotallentimella.

Luontopalvelujen alueella kuviotiedon ikä on alle kymmenen vuotta kuudellakymmenellä prosentilla pinta-alasta. Viisi vuotta vanhaa ja sitä nuorempaa kuviotietoa on viidellätoista prosentilla luontopalveluiden hallinnassa olevasta alasta. Luonnonsuojelualueiden kuviotietoa on päivitetty meneillään olevassa luontotyypin inventoinnissa ja 90-luvun loppupuolella tehdyssä biotooppi-inventoinnissa. Itä-Lapin alueella biotooppi-inventointi tehtiin Sompion luonnonpuistossa ja Urho Kekkosen kansallispuistossa.

Kuviotietoja pidetään ajan tasalla maastotarkastusten lisäksi päivittämällä viimeisen maastoarvioinnin jälkeen tapahtuva kasvu vuosittain Metsäntutkimuslaitoksen kasvumallien mukaisesti.

Metsähallituksen aineistojen luotettavuudesta saadaan kuvaa vertailemalla niitä Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) suorittaman valtakunnan metsien 9. inventoinnin (VMI9) tietoihin. VMI on otantaan perustuva inventointimenetelmä, jonka ytimenä on maastossa tapahtuva koelajien mittaaminen. VMI:n keskeisiä tuloksia ovat tiedot metsävaroista ja metsien kasvusta koko maan tasolla ja metsäkeskusalueittain. Ensimmäinen VMI tehtiin Suomessa vuosina 1921–1924 ja kymmenes VMI alkoi vuonna 2004. Menetelmä on kuvattu tarkemmin Metlan julkaisuissa. Metsähallituksen omat aineistot perustuvat kuvioittain arvioituihin metsävaratietoihin.

Metsämaan pinta-ala ja puuston keskitilavuus ovat tärkeimpiä tunnuksia vertailtaessa eri metsävara-aineistoja. VMI9:n maastotyöt on tehty Lapin metsäkeskuksen alueella vuosien 2002–2003 aikana ja inventoinnin tulokset on julkaistu vuonna 2005. VMI9:n koelajoista (maalla, yhteensä 4 052 kpl) 2 679 kpl sattui Metsähallituksen Itä-Lapin alueelle. VMI9:n tulosten perusteella Metsähallituksen metsämaan kokonaisala on 1 128 600 ha (keskivirhe 41 900 ha). Metsähallituksen aineistoissa metsämaan ala oli 1 068 000 ha. VMI9:n mukaan metsämaata on siis noin 60 000 ha enemmän. Metsähallituksen oman aineiston arvo sijoittuu tilastollisesti VMI9:n antaman pinta-alaestimaatin 95 %:n luottamusvälille (1 044 800–1 212 400 ha). Eniten eroihin vaikuttanevat erot kuvioinnissa ja luokituksissa sekä Metsähallituksen aineistojen päivityskäytäntö.

Metsähallituksen aineistojen kuviointi palvelee käytännön toimintaa ja kuviokokoo on verraten suuri, noin 9 hehtaaria. VMI:ssä sovellettava kuvion koko on pienempi. Luokiteltaessa metsä-/kitumaan rajoilla olevia kuvioita (esimerkiksi suot, korkeat alueet, kallioiset kohteet ja karukkokankaat) epävarmat tapaukset viedään Metsähallituksen aineistoissa varovaisuusperiaatteen mukaisesti usein kitumaaksi. VMI:ssä sama kohde saatetaan, koelamittauksen tukemana, arvioida metsämaaksi. Ojitettujen soiden pääryhmä (kitu-/metsämaa) päivitetään Metsähallituksen aineistoihin vasta toimenpidesuunnittelun (taimikon hoito, hakkuu, kunnostusojitus) yhteydessä. VMI antaa ajan-
tasaisemman kuvan kitumaan soiden siirtymästä metsämaaksi.

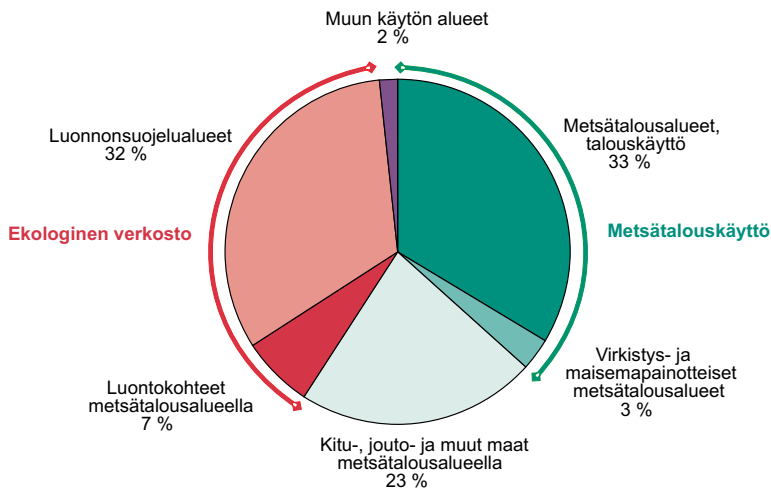
Puuntuotannossa oleva metsämaa (metsämaa, jolla puuntuotantoa ei ole rajoitettu) ala on VMI9:n perusteella 732 500 ha. Metsähallituksen aineistoissa vastaava pinta-ala on 666 600 ha. Puuntuotannon metsämaa on Metsähallituksen aineistoissa siten noin 65 900 ha pienempi kuin VMI-tulos. Otanta on ilmeisesti vaikuttanut eroon.

Puuston keskitilavuus on VMI9:n tuloksissa noin prosentin pienempi kuin Metsähallituksen aineistojen metsämaan keskitilavuus (VMI9/MH; 50,2/50,7 m³/ha), joten tulokset ovat hyvin lähellä toisiaan.

Puuston kasvu puuntuotantoon käytettävissä metsissä on VMI9:n mukaan 1,5 milj. m³ ja Metsähallituksen aineiston mukaan kasvu on 1,3 milj. m³ (metsämaa, mukana ei suojelualueet ja -ohjelmat).

Kuviotietojen arviointiajankohtatarkastelu sekä suunnitteluaineiston keskeisten tunnus-
ten vertailu valtakunnan metsien inventoinnin tuloksiin tukee käsitystä, että Metsähallituksen omat aineistot soveltuvat hyvin suunnitelman tietopohjaksi.

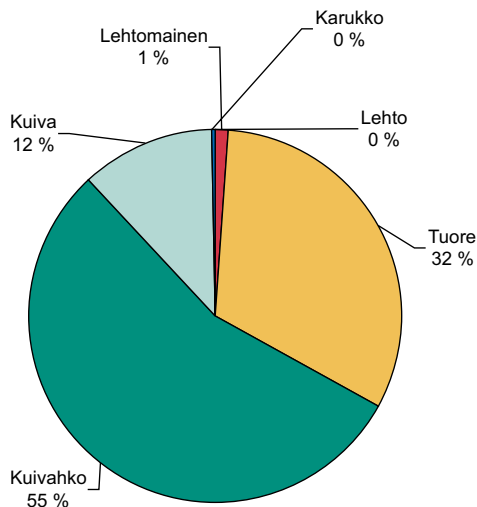
3.2. Maat, metsät ja vedet

Kuva 4. Metsähallituksen maa-ala käyttömuodoittain.

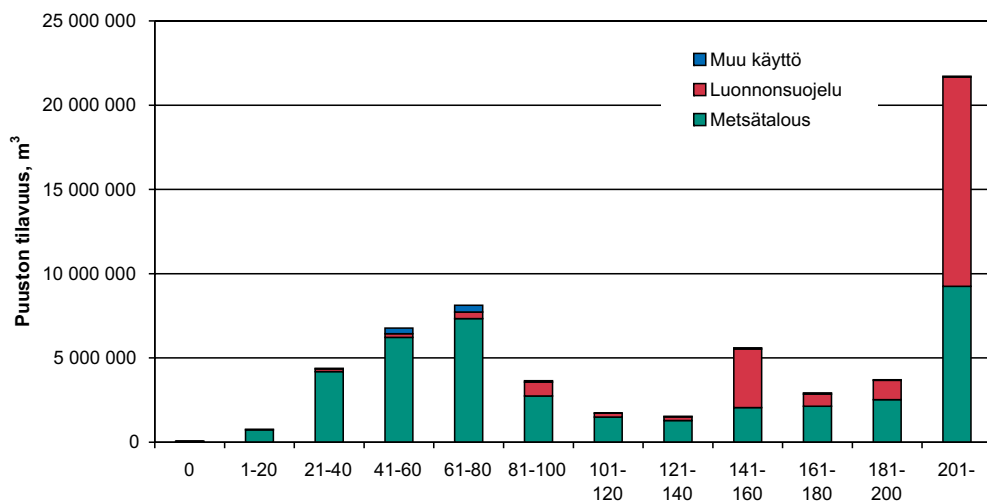
Metsähallituksen hallinnassa olevasta 1 942 000 hehtaarin maa-alueesta talouskäytössä on 653 400 ha (metsämaata). Joko maankäyttöpäätöksillä tai kuviokohtaisilla ratkaisuilla virkistys- ja maisemapainotteiseksi osoitettuja metsätalousalueita on tämän lisäksi yhteensä 55 900 ha. Näillä alueilla metsätaloustoimissa huomioidaan kohteen erityisarvot ja muiden käyttömuotojen tarpeet korostetusti. Pääosin talouskäytön ulkopuolisia kitu- jouto- ja muita maita metsätalousalueilla on 440 600 ha. Myös näillä alueilla on usein huomattavaa virkistys- ja maisema-arvoa.

Suojelualueverkostoa täydentäviä metsätalousalueen luontokohteita on yhteensä 127 200 ha (yhteensä metsä-, kitu- ja joutomaata). Luonnonsuojelualueiden 630 000 ha sisältää lakisääteiset suojelualueet, suojeluohjelmien alueet, erämaat ja Metsähallituksen päätöksellä perustetut suojelumetsät. Muun käytön alueita on 34 500 ha. Tästä pinta-alasta suurin osa koostuu puolustusvoimien ampumakenttäalueesta.

Kuva 5. Kasvupaikkojen osuudet alueen metsämaasta.

Viisikymmentäviisi prosenttia alueen metsämaasta on kuivahkoja kankaita, noin kolmannes tuoreita kankaita. Kuivia kankaita on noin 12 %. Karukkokankaat, lehdot ja lehtomaiset kankaat yhdessä ovat pinta-alasta hieman yli prosentin.

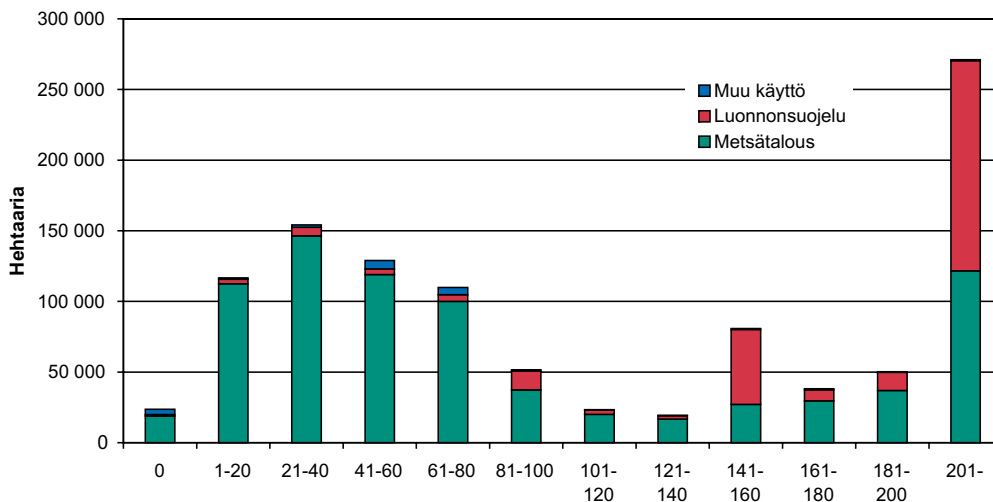

Kuva 6. Puuston tilavuus metsämaalla ikäluokittain.

Metsämaan kokonaispuustosta (70 milj. m³) lähes kuusikymmentä prosenttia on uudistuskypsyiden saavuttaneissa metsissä.

Kasvatusmetsissä puustosta on noin kolmasosa.

Kokonaiskasvu Itä-Lapissa metsämaalla on noin 1,6 milj. m³.

Kuva 7. Itä-Lapin metsien ikärakenne (metsämaa, sisältää suojelualueet).

Alueen metsämaan pinta-ala on 1 068 000 ha. Taimikoita on noin neljäsosa metsämaan pinta-alasta, kasvatusmetsiä hieman alle kolmasosa, uudistuskypsiä noin neljäkymmentä prosenttia. Yli kaksisataavuotta vanhojen metsien osuus on neljäsosa. Ne jakaantuvat lähes tasan metsätalouden ja luontopalvelujen kesken.

Alueen puuston ikärakenteen kehitys on esitetty kohdassa 2.5.

Vesialueet

Metsähallituksen hallinnassa olevat vedet (62 000 ha) koostuvat järvi-, lampi-, joki- ja purovesistä. Suurimpia vesistöjä ovat Lokan ja Porttipahdan tekojärvet.

Vesialueiden käytön ja kalastusjärjestelyjen nykytila kerrotaan kohdassa 3.5.

3.3. Luonnonsuojelun nykytila

3.3.1. Osa-alueiden kuvaukset

Suunnittelualueen osa-aluejako perustuu kasvimaantieteellisiin vyöhykkeisiin sekä metsien käyttöhistoriaan ja rakenteeseen. Hallinnolliset ja toiminnalliset rajat vaikuttivat myös jaotteluun.

Saamelaiden kotiseutualue

Osa-alue käsittää Lapin paliskunnan alueen Sodankylän kunnan pohjoisosassa. Etelässä alue rajoittuu tekoaltaisiin, pohjoisessa Inarin kunnanrajaan ja lännessä Kittilän kunnanrajaan. Osa-alue kuuluu pohjoisboreaaliseen kasvillisuusvyöhykkeeseen ja pääosin sen Metsä-Lapin lohkokon. Vain pieni eteläinen kaistale kuuluu Peräpohjolan lohkokon. Ekologisesti merkittävää on yhtenäisten kuusikoiden päättyminen alueen pohjoisosiin. Suunnitelma-alue kuuluu pieneltä osin Keski-Lapin liuskealueeseen lännessä ja pääosin granuliittivyöhykkeeseen. Vyöhykkeen metsät ovat liuskejaksoa karumpia. Lehtoja ja lettoja on pienialaisina erittäin vähän. Tunnetut kullanhuhdonta-alueet sijaitsevat Tankavaaran ja Kaksilauttasen alueilla. Osa-alueella vallitsevat mäntymetsät. Alue on hyvin erämainen. Niukka asutus on keskittynyt valtatie 4 varteen ja yksityismaita on laajemmin vain asutuksen lähistöllä. Lokan ja Porttipahdan tekojärvet hallitsevat maisemaa etelässä. Suuren osan pinta-alasta muodostavat Urho Kekkosen kansallispuisto ja Sompion luonnonpuisto. Tuntureita osa-alueella on vain suojelukohteilla. Hallinnollisesti koko alue kuuluu saamelaisalueeseen. Alueen metsiä on alettu hyödyntää teollisuuden tarpeisiin 1930- ja 1940-luvuilla, voimakkaammin 1950-luvulla.

Pohjoinen alue

Pohjoiseen osaan kuuluu tekojärvien eteläpuolinen Itä-Lappi miltei Sodankylän ja Savukosken kirkonkylien tasolle asti. Sallan ja Savukosken pohjoisimmat osat kuuluvat pohjoisboreaalisen vyöhykkeen Metsä-Lapin lohkokon, muu alue Peräpohjolan lohkokon. Alueen eteläraja noudattaa suurin piirtein soiden ojituskelpoisuuden rajaa. Lisäksi metsät ovat luonteeltaan vanhempia ja yhtenäisempiä eteläiseen lohkokon verrattuna. Asutus on eteläistä osaa harvempaa ja keskittynyt kuntakeskuksiin ja pääteiden varsille. Alueen eteläraja noudattaa erityisen poronhoitoalueen rajaa. Valtaosa osa-alueesta on Metsähallituksen hallinnassa.

Alue sijaitsee itäiseltä osin karulla gneissivyöhykkeellä (Savukosken-Sallan pohjoisosat). Keski-Lapin liuskevyöhyke kulkee viistosti osa-alueen etelärajaa hiipoen kaakosta luoteeseen vaikuttaen kasvillisuuteen selvimmin osa-alueen länsiosassa. Reheviä luontotyyppisiä tavataan laajempina kokonaisuuksina vain liuskevyöhykkeellä. Selvimmin rehevyys näkyy aapasoiden lettojen ja vaateliaan kasvillisuuden esiintymisenä. Lehtoja ja lehtomaisia kankaita on pienialaisina muualla vain satunnaisesti. Topografia vaihtelee jokilaaksoista vaaramaisemien kautta varsinaisiin tuntureihin alueen koillislaidalla. Merkittävimmät suojelemaan ulkopuoliset tunturialueet sijaitsevat tällä osa-alueella. Suuret aapasuot ovat alueelle tyypillisiä etenkin Sodankylässä (mm. Pomo-kairan suot). Savukosken ylänkö Sallan ja Savukosken keskiosissa on yli 300 metriä merenpinnan yläpuolella. Ylänköalueella metsät ovat kuusivaltaisia, muualla mäntyvaltaisia.

Eteläinen alue

Osa-alue kattaa Itä-Lapin suunnitelma-alueen eteläisen osan Sodankylän ja Savukosken kirkonkylien pohjoispuolelta etelään. Alueen valtionmaat ovat useina pirstaleina ja maanomistus on keskittynyt yksityisille. Metsillä on takana pitkä hakkuuhistoria. Lisäksi asutus on muita osa-alueita tiheämpää ja sijoittunut useampiin keskuksiin. Alueen maankäyttö on selvästi muuta Itä-Lappia intensiivisempää. Varsinaisia erämaaisia osia on lähinnä alueen koillisosissa ja suunnitelma-alueen laita-alueilla.

Kasvimaantieteellisesti alue on pohjoisboreaalisen vyöhykkeen Peräpohjolan lohkoa. Ainoastaan Sallan eteläosat kuuluvat Kainuun-Kuusamon lohkokon. Osa-alueen pohjoisosa myötäilee Keski-Lapin liuskevyöhykettä. Muu osa-alueesta on karua Keski-Lapin graniittialuetta, missä vallitsevat mäntymetsät. Maisemaan tuovat vaihtelua suurten jokien laaksot. Järviluontoa on Kemijärvellä ja Sodankylän lounaisosissa. Varsinaisia puuttomia tuntureita alueella on vain Pyhä-Luoston kansallispuistossa.

3.3.2. Ekologinen verkosto

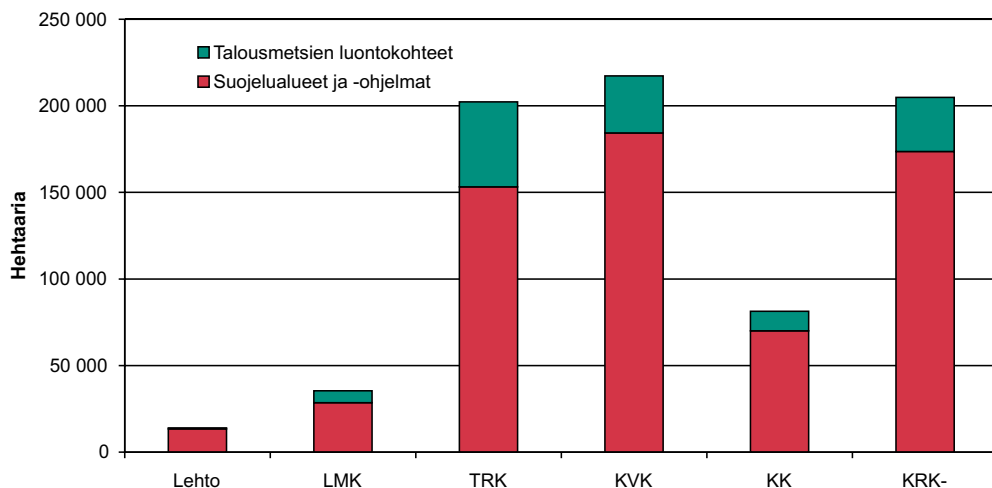
Ekologinen verkosto muodostuu luonnonsuojelualueista, erämaa-alueista, luonnonsuojeluohjelmakohteista, Metsähallituksen omalla päätöksellä perustetuista suojelumetsistä ja hakkuiden ulkopuolelle siirretyistä talousmetsien luontokohteista. Pääosa luontokohteista määriteltiin alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä. Kohteet ovat metsälakikohteita, muita arvokkaita elinympäristöjä, uhanalaisten lajien esiintymiä tai ekologistia yhteyksiä. Ekologisen verkostoa laatua ja määrää on arvioitu lähinnä metsämaan osalta. Tämä luvun pinta-alojen yhteydessä viitataan aina valtionmahiin, ellei toisin mainita.

Taulukko 1. Maiden jakaantuminen pääryhmiin, hehtaaria.

	<i>Metsämaa</i>				<i>Kitumaa</i>				<i>Joutomaa</i>			
	Kaikki alueet	Ekoverkko			Kaikki alueet	Ekoverkko			Kaikki alueet	Ekoverkko		
		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%		Luonto-kohteet	Suojelu-alueet	Eko-verkko-%
Saamelaiden kotiseutualue	162 600	15 200	74 400	55	94 500	2 700	67 900	75	100 300	1 200	56 100	57
Pohjoisosa	496 000	38 900	145 800	37	195 800	17 500	84 600	52	207 000	10 100	95 000	51
Eteläosa	409 500	26 100	40 000	16	121 300	13 200	19 300	27	142 900	7 300	42 000	34
Yhteensä	1 068 100	80 200	260 300	32	411 600	33 400	171 900	50	450 100	18 600	193 100	47

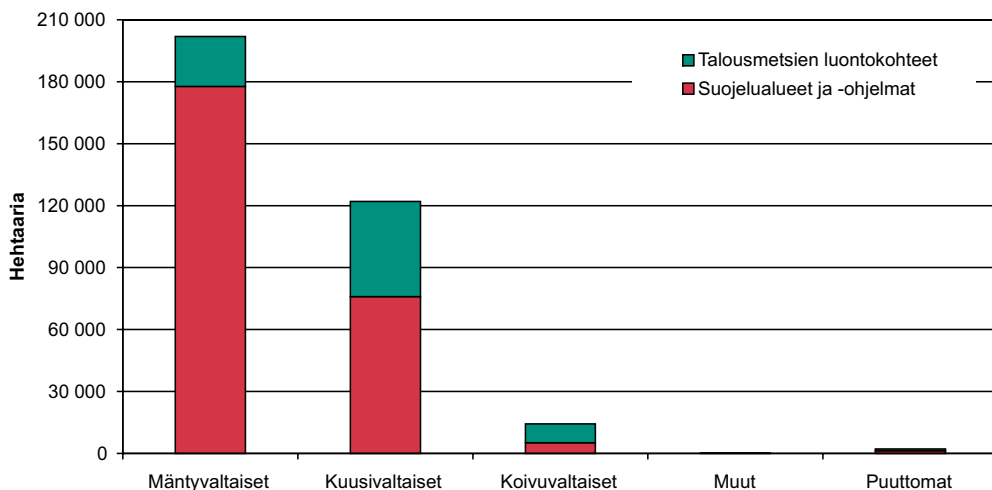
Tilastointia varten ekoverkkoon on katsottu kuuluvan metsänkäsittelyluokat 60 ja 80. Luokka 60 sisältää metsänkäsittelyn ulkopuoliset talousmetsät, lähinnä luontokohteet. Luokka 80 sisältää suojelualueet ja -ohjelmat sekä Metsähallituksen päätöksellä perustetut suojelumetsät. Kuvissa 8–12 ekoverkkoon sisältyvät suojelualueet ja toiminnan ulkopuoliset talousmetsäalueet. Jako perustuu SutiGis-tietojärjestelmässä kuvioittain määriteltyyn käsittelyluokkaan.

Ekologisen verkoston metsä-, kitu- ja joutomaan pinta-ala on Itä-Lapissa 757 400 hehtaaria, eli verkosto kattaa metsä-, kitu- ja joutomaan kokonaispinta-alasta 39 %. Ekologisen verkoston metsämaan pinta-ala on poikkeuksellisen suuri myös suhteellisesti mitaten. Metsämaasta on ekologisessa verkostossa 32 %, kitumaasta 50 % ja joutomaasta 47 %. Pohjoisella osa-alueella ekologinen verkosto kattaa yli puolet alueen metsämaasta. Koko Lapin tasolla metsämaan suojeluaste vaihtelee Metsä-Lapin 40 % ja Lapin kolmion 1,7 % välillä (Suomen ympäristö 437, 2000). Suurimmat yhtenäiset suojelualueet sijaitsevat Metsä-Lapin vyöhykkeellä Sodankylän ja Savukosken kuntien pohjoisosissa.

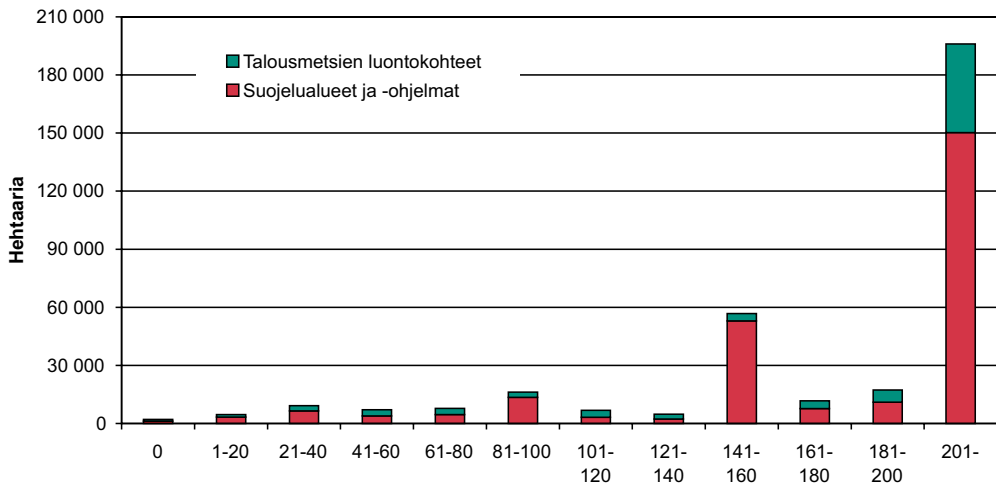
Kuva 8. Kasvillisuusluokat mukana metsä-, kitu- ja joutomaat.

Rehevien luontotyyppien (lehdot, letot, lehtomaiset kankaat) metsämaan kokonaisalasta on ekologisessa verkostossa osa-alueesta riippuen vähintään 70 %. Pinta-alaltaan rehevät luontotyypit ovat 3 % ekologisen verkoston metsämaan kokonaisalasta. Kuivahkoja kankaita on koko alueen metsämaasta noin 57 %, mutta ekologisessa verkostossa kasvillisuusluokasta on 25 %. Kitu- ja joutomaiden rehevimmät kasvupaikat kuuluvat verkostoon lähes kattavasti.

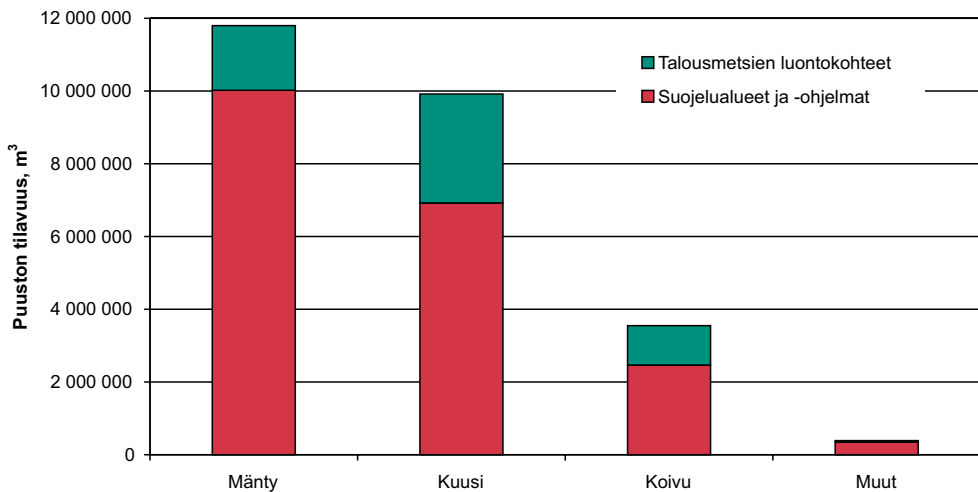
Kuva 9. Puulajivaltaisuus, mukana metsämaat.

Verkosto on selvästi talousmetsiä kuusivaltaisempi sillä kuusivaltaisista metsistä 63 % kuuluu verkostoon. Määrällisesti ekologisen verkoston metsät ovat pääosin puhaita männiköitä tai mänty-sekametsiä (noin 60 % ekologisen verkoston pinta-alasta), mutta vastaavien metsien kokonaisalasta verkostossa on 25 %.

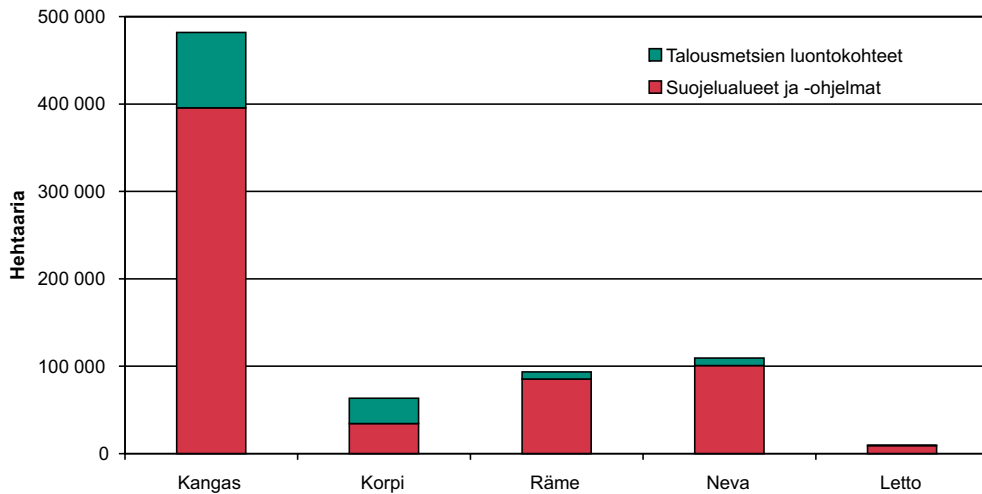
Kuva 10. Ikäluokat, mukana metsämaat.

Valtionmaista on suojeltu suhteessa eniten vanhoja ikäluokkia. Yli 200-vuotiaista metsistä on ekologisessa verkostossa 71 %. Metsämaan kokonaismäärästä tämä on 18 % ja ekologisten verkoston metsämaasta 58 %. Yli 100-vuotiaista metsistä 63 % kuuluu ekologiseen verkostoon.

Kuva 11. Kokonaistilavuus puulajeittain metsämaalla.

Kuusen kokonaistilavuudesta ekologisessa verkostossa on 69 %, koivusta 54 %, muusta lehtipuusta 80 % ja männystä 30 %. Ekologisten verkoston puuston keskitilavuus metsämaalla on 75 m³/ha, kun se talouskäytössä olevalla osalla on 49 m³/ha.

Kuva 12. Suoryhmittäminen, mukana metsä-, kitu- ja joutomaat.

Soiden osuus ekologisesta verkostosta on 36 %. Suhteessa parhaiten edustettuina ovat letot (91 % kaikista tunnetuista letoista) ja korvet (61 %). Pinta-alallisesti verkostossa on eniten nevoja ja rämeitä. Rämeistä verkostoon kuuluu 32 % ja nevoista 37 %.

Taulukko 2. Ekologisen verkoston laikkukoko.

Kokoluokka	ha	%	Laikut lkm	%
< 2	3 521	1,1	3 723	39,2
2 < 10	15 741	5,0	3 391	35,7
10 < 50	37 400	11,8	1 685	17,8
50 < 100	21 000	6,7	296	3,1
100 < 1000	94 569	30,0	350	3,7
> 1000	143 419	45,4	44	0,5
Yhteensä	315 650		9 489	
Keskikoko	33,3			

Ekologisen verkoston metsämaan laikkukokoa analysoitiin yhdistämällä enintään 20 m etäisyydellä toisistaan olevat verkostoon kuuluvat kuviot samaksi laikuksi. Ekologiseen verkostoon kuuluvien yhtenäisten metsämaalaikkujen keskikoko on 33 hehtaaria. Pohjoisella osa-alueella ekologisen verkoston metsämaan laikkujen keskimääräinen koko on 29 ha, mistä koko pienenee etelän 14 hehtaariin. 70 % laikkujen lukumäärästä on kuitenkin suuruudeltaan kokoluokkaa alle 10 hehtaaria. Pinta-alasta 75 % on suurissa, yli 100 hehtaarin laikuissa. Suuret laikut ovat pieniä laikkuja vähemmän reuna-vaikutteisia. Reunojen äärevät olot voivat olla varsinkin tiettyjen kuusikkolajien suojelun kannalta epäedullisia. Myös laikkujen pitkänomainen muoto aiheuttaa suhteessa suuren reuna-vaikutuksen. Suuri osa ekologisen verkoston pienistä laikuista on talousmetsien puronvarsien kuusikoita.

Yli 1000 hehtaarin laikkuja (lukumäärä 44 kpl) on eniten alueen keskimmaisella osa-alueella ja ne sijaitsevat suojelualueilla. Suurimmat yli tuhannen hehtaarin laikut ovat: Urho Kekkosen kansallispuisto, Lemmenjoen kansallispuisto, Sompion luonnonpuisto, Kemihaaran erämaa, Värriön luonnonpuisto, Vintilänkairan vanhojen metsien suojelualue, Maltion luonnonpuisto, Koitelainen, Pomokairan soiden- ja metsien suojelualue, Iso-Sarrion vanhojen metsien suojeluohjelmakohte, Pyhä-Luoston kansallispuisto, Kaunisharjun-Onkamon vanhojen metsien suojelukohde, Peuratunturin vanhojen metsien suojelukohde, Miehinkävaaran-Suksenpaistaman suo- ja metsäkokonaisuus.

Alue-ekologisella suunnittelulla parannettiin varsinkin rehevien luontotyyppien suojelua, sillä luontokohteet ovat keskimääräistä rehevämpiä, iäkkäämpiä ja runsaspuus- toisempia. Toisaalta suuri osa luontokohteista on pieniä ja reunavaikutteisia. Metsä- maan luontokohteet ovat pääosin puronvarsimetsiä ja ekologisia yhteyksiä. Alue-ekolo- ginen suunnittelu paransi myös suojelukohteiden kytkeytyneisyyttä jonkin verran. Kitu- ja joutomaiden luontokohteet ovat pääosin kallioalueita tai karuja soita.

Metsähallituksen maiden ekologinen verkosto on määrällisesti ja laadullisesti edustava. Suojeltujen metsien rakenne on lähellä luonnontilaa eivätkä soiden ojitukset ole heiken- täneet luonnontilaa merkittävästi. Verkosto on harva suunnittelualueen eteläosan karulla graniittialueella. Verkostossa on niukasti nuoria luonnontilaisia metsiä.

3.3.3. Suojelualueiden hoito

Valtaosa suojelualueista ja suojeluohjelmakohteista on Metsähallituksen hallinnassa. Alueita hoidetaan ympäristöministeriön tulosohjauksessa. Suojeluohjelmien toteutus- aste oli vuoden 2005 lopussa Lapissa noin 85 %. Itä-Lapissa toteuttamatta on vielä noin 12 500 ha, mistä noin 90 % sijaitsee Kemihaaran soiden alueella. Luonnonsuojelu- ohjelmakohteiden hankinnan rahoitusta on jatkettu vuoden 2009 loppuun asti.

Suunnittelualueen suojelualueet ovat luonnontilaltaan varsin hyviä. Metsien poiminta- luonteiset hakkuut ja soiden ojitukset ovat vaikuttaneet kohteiden luonnontilaisuuteen varsin vähän. Suurin ongelma on lahopuun ja lehtipuun paikoittainen puute. Ennallis- tamisella nopeutetaan elinympäristöjen palautumista luonnontilaan. Menetelminä käy- tetään ojien tukkimista ja patoamista ennallistettavilla soilla. Lahopuuta lisätään kau- laamalla tai kaatamalla puita ennallistettavissa metsissä. Lehtipuuston uudistumista vahvistetaan hakkaamalla pienialaisia aukkoja etenkin lehtipuiden ympärille ja poltoilla parannetaan hiiltyneestä puusta riippuvien lajien elinoloja sekä muutetaan metsän rakennetta luonnontilaisemmaksi.

Valtakunnallisen ennallistamistyöryhmä on arvioinut alueen metsien ennallistamis- tarpeeksi noin 9 500 hehtaaria. Soilla ennallistamistarvetta on noin 950 hehtaarilla. Soiden ennallistamistarpeet ovat alueiden kokoon nähden merkityksettömiä muuta- mia poikkeustapauksia lukuun ottamatta. Ennallistamistarpeet tarkentuvat luonto-

tyyppi-inventoinnin edetessä ja kokonaisuutta voidaan Itä-Lapissa luotettavasti arvioida mahdollisesti vasta vuoden 2013 jälkeen.

Itä-Lapin suojelualueiden metsistä on tällä hetkellä ennallistettu polttamalla yhteensä 30 ha. Soita on ennallistettu kahdella kohteella yhteensä 25 ha.

Säännöllisessä hoidossa on 56,3 hehtaaria perinnebiotooppeja. Kohteet ovat pääosin tulva- ja kivennäismaanniittyjä ja hakamaita. Metsätalouden hallinnassa on kohteista 4,5 hehtaaria. Perinnebiotooppien hoidolla on paikallisesti tärkeä merkitys, sillä paikalliset lampurit ja poromiehet hoitavat yksityisillä hoitosopimuksilla 70 % pinta-alasta pääosin laiduntaen.

Luontaisesti kuusivaltaisten ja harvapuustoisten lehtojen kuusettuminen ei Pohjois-Suomessa ole ongelma. Uhanalaisten lajien esiintymiä voidaan hoitaa pienialaisesti myös puustoa poistamalla.

Suojelualueilla ja suojeluohjelmakohteilla tehdään kattavaa luontotyyppi-inventointia, joka valmistuu Itä-Lapissa nykyresurssein arviolta vuonna 2013. Inventointi parantaa suojelualueiden perustietoja alueiden puustosta, luontotyypeistä ja luonnontilasta. Tiedot parantavat suojelualueiden hoidon tasoa ja antavat paremmat valmiudet alueiden käytön ohjailuun ja vaikutusten arviointiin.

Suojelualueiden hoidon ja käytön tavoitteet määritellään aluekohtaisissa hoito- ja käyttösuunnitelmissa, jotka ovat lakisääteisiä kansallispuistoissa ja erämaa-alueilla. Miltei kaikki suojelualueet tai -ohjelmakohteet kuuluvat myös Natura-verkoston. Luontodirektiivi edellyttää hoito- ja käyttösuunnitelmaa tarvittaessa. Natura-alueisiin kohdistuvat käyttöpaineet ja -odotukset on kartoitettu ympäristöministeriön toimeksiannosta vuonna 2005 valmistuneessa Natura 2000 -alueiden hoidon- ja käytön yleissuunnitelmassa. Suunnitteluun osallistuivat Lapin liitto, Lapin ympäristökeskus ja Metsähallitus. Keskeistä projektissa oli paikallisten osallistaminen suunnitteluun. Yleissuunnitelmassa Natura 2000 -suojelualueverkon kohteet on ryhmitelty hoito- ja käyttösuunnittelutarpeen mukaan kiireellisyysjärjestykseen. Käyttöpaineiltaan merkittävimmille Lapin luonnonsuojelualueille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat.

3.4. Talousmetsien nykytila

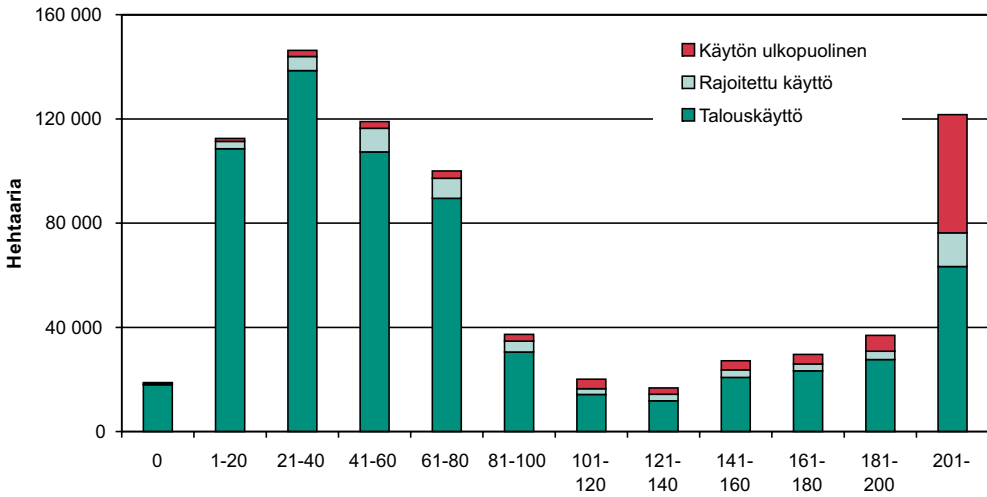
Metsähallituksen osuus Lapin metsäteollisuuden puuhuollosta on noin neljännes ja Kemijärven tehtaan puunkäytöstä Metsähallituksen osuus on noin kolmannes. Itä-Lapin alueen metsätalouden maa-ala on 1 277 000 ha, josta metsämaan osuus on 786 000 ha. Tästä 653 000 ha on normaalissa metsätalouskäytössä, 56 000 ha rajoitetussa metsätalouskäytössä ja 77 000 ha toiminnan ulkopuolella. Rajoitetun metsätalouskäytön alueita ovat mm. erilaiset riista-, maisema-, kulttuuri- ja ulkoilukohteet. Käytön ulkopuolisia alueita ovat mm. lainsäädännössä määritetyt erityisen tärkeät

elinympäristöt, ekologiset yhteydet sekä taloudellisista tai korjuuteknisistä syistä toiminnan ulkopuolelle siirretyt alueet.

Taloustmetsien nykytilaa käsiteltäessä puhutaan vain metsämaista.

3.4.1. Ikärakenne

Kuva 13. Metsätalouden metsämaa ikäluokittain metsätalouuskäytön asteen mukaan.

Normaalin taloustoiminnan piirissä olevilla alueilla suurimmat ikäluokat ovat nuorissa metsissä: 1–20-vuotiaita on 17 %, 21–40-vuotiaita on 21 %, 41–60-vuotiaita on 16 % ja 61–80-vuotiaita on 14 %. Yhteensä edellä mainituissa ikäluokissa on 68 % pinta-alasta. Uudistushakkuuvaiheen saavuttaneita metsiä (120 vuotta tai enemmän) on tällä hetkellä noin 145 000 ha (23 %). Verrattuna tavoitteena olevaan tasaiseen ikäluokkarakenteeseen nuoria metsiä on verraten runsaasti ja keski-ikäisistä ja uudistuskypsyttä lähestyvistä metsistä on niukkuutta.

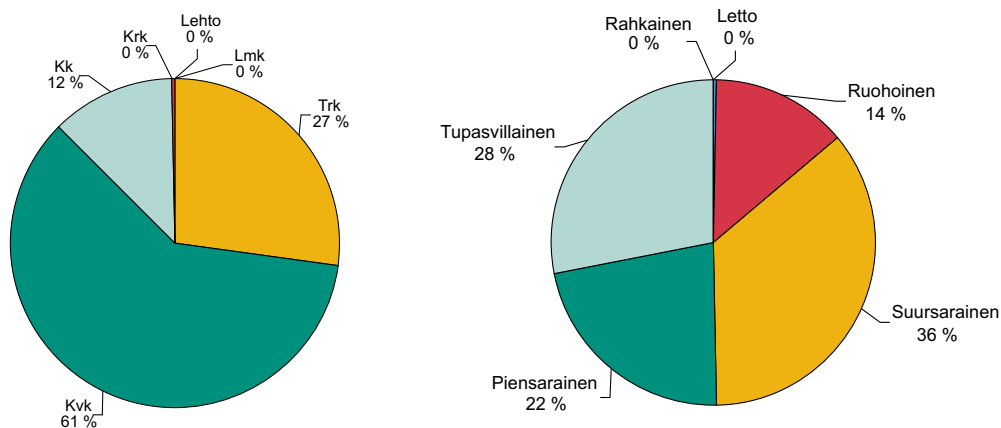
Rajoitetun metsätalouuskäytön piirissä olevien metsien ikäluokkarakenne on samansuuntainen kuin normaalissa taloustoiminnassa olevissa metsissä. Näistä metsistä uudistushakkuuvaiheen on saavuttanut 24 000 ha (43 %).

Talouuskäytön ulkopuolelle siirretyt metsät ovat selvästi vanhempia. Näistä metsistä uudistushakkuuvaiheen on saavuttanut 61 000 ha (79 %). Talouuskäytön ulkopuolelle siirretyt alueet ovat lähinnä taloustmetsien luontokohteita ja ekologisia yhteyksiä.

Puolustusvoimille on vuokrattu useita alueita. Kolme suurinta aluetta ovat: Rovajärven ampuma-alue (noin 52 180 ha), Kyläjärven ampuma- ja harjoitusalue (7 930 ha) ja Sodankylän varuskunta-alue ym. (2 471 ha). Puolustusvoimien käyttö rajoittaa metsätaloutta.

3.4.2. Kasvupaikat

Normaalissa metsätalouskäytössä olevasta metsämaasta kivennäismaita on 635 000 ha (97 %) ja turvemaita 18 000 ha (3 %). Turvemaista korpia on 5 000 ha ja rämeitä 13 000 ha.

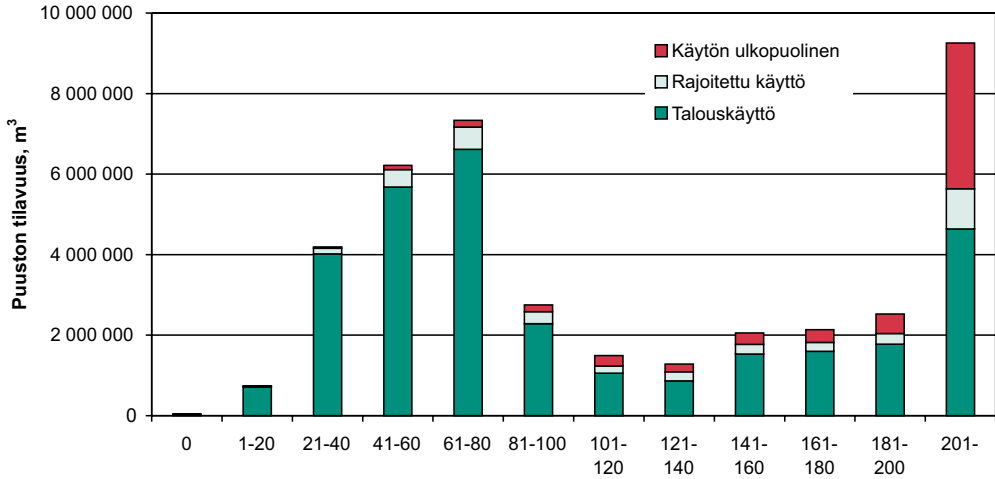
Kuva 14. Metsätalouden metsämaan kasvupaikkajakauma kivennäismailla ja turve-
mailla.

Kivennäismaista 390 000 ha (61 %) on kuivahkoa kangasta, tuoretta kangasta on 163 000 ha (27 %), kuivaa kangasta 80 000 ha (12 %) ja karukkokangasta 1 200 ha. Lehtoja ja lehtomaisia kankaita on yhteensä vain 300 ha.

Kahdella rehevimmällä ja kaikkein karuimmalla kasvupaikalla ei ole Itä-Lapin alueen metsätaloudessa puuntuotannollista merkitystä. Lehdot ja lehtomaiset kankaat ovat monimuotoisia uhanalaisten eliölaajien esiintymispaikkoja ja ne on rajattu alue-ekologi-
sessa suunnittelussa toiminnan ulkopuolelle tai toimenpidesuunnittelussa tullaan rajaa-
maan.

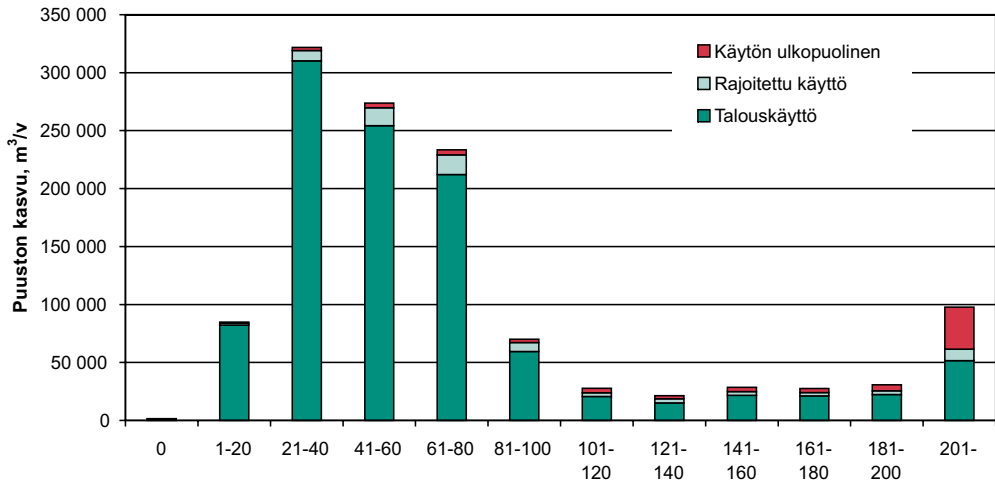
Turvemaiden metsämaat ovat selvästi ravinteikkaampia. Lehtomaisia kankaita vas-
taavia ruohoisia soita on 1 500 ha (14 %), tuoreita kankaita vastaavia suursaraisia
soita on 3 600 ha (36 %). Kuivahkoja kankaita vastaavia piensaraisia soita, on 4 100
ha (22 %). Karuja tupasvillaisia soita on turvemaista 9 000 ha (28 %).

3.4.3. Puusto

Kuva 15. Metsätalouden metsämaan puuston kokonaistilavuus ikäluokittain eri käyttöryhmissä.

Metsätalouden metsämaan puuston kokonaistilavuus on 40,0 milj. m³. Tästä normaalin metsätalouskäytön alueilla on 30,8 milj. m³ (77 %), rajoitetun metsätalouskäytön alueilla 3,6 milj. m³ (9 %) ja taloustoiminnan ulkopuolisilla alueilla 5,7 milj. m³ (14 %).

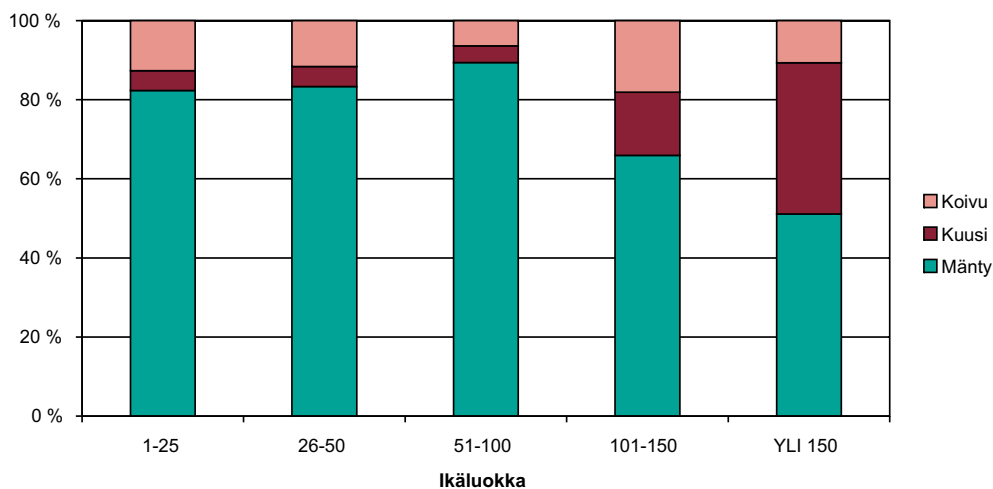

Kuva 16. Metsätalouden metsämaan puuston kokonaiskasvu ikäluokittain.

Metsätalouden metsämaan puuston kokonaiskasvu on 1 279 000 m³ vuodessa. Metsämaan hehtaaria kohden kasvu on 1,55 m³ vuodessa.

Kasvusta normaalin metsätalouuskäytön alueilla on 1 072 000 m³ (88 %), rajoitetun metsätalouuskäytön alueilla 76 000 m³ (6 %) ja taloustoiminnan ulkopuolisilla alueilla 70 000 m³ (6 %). Kasvu keskittyy nuoriin metsiin. Lähes kolme neljäsosaa normaalin metsätalouuskäytön alueiden kasvusta tulee kahdestakymmenestä kahdeksaankymmeneen vuotiaista metsistä. Metsien ikärakenteen seurauksena kasvu on selvästi korkeampi, kuin lähiajan hakkuumahdollisuudet.

3.4.4. Puulajirakenne

Kuva 17. Puulajien osuudet puuston tilavuudesta metsätalouden metsämaalla ikäluokittain.

Metsätalousalueilla männyn osuus kokonaistilavuudesta on 72 %, kuusen osuus on 18 % ja koivun osuus 10 %. Vanhemmissa ikäluokissa kuusen osuus lisääntyy selvästi ollen yli 150-vuotiaissa jo 38 %. Koivun osuus on suurimmillaan ikäluokassa 101–150 vuotta, 18 %.

3.5. Porotalous

Porotaloutta harjoitetaan metsätalouden kanssa samoilla alueilla. Metsätalouden toimenpiteillä on lähes aina vaikutusta porotalouden toimintaympäristöön. Porotalouden kannalta sekä Länsi- että Itä-Lapin luonnonvarasuunnittelualue on laaja. Alueen eteläosissa porotalouden tarpeet ovat toisenlaiset kuin vastaavasti alueen pohjoisissa paliskunnissa. Itä-Lapin suunnittelualueella toimivat Lapin, Kemin-Sompion, Pohjois-Sallan, Sallan, Hirvasniemen, Sattasniemen, Oraniemen, Syväjärven, Timisjärven ja Pyhä-Kallion paliskunnat.

Alueen eteläosien paliskunnissa porojen talvinen ruokinta perustuu voimakkaaseen lisäruokintaan ja osittaiseen tarhaukseen kovimpien talvikuukausien aikana. Itä-Lapin suunnittelualan pohjoisosassa olevien paliskuntien poronhoito perustuu suuremalta osalta luonnonlaitumiin ja laidunkiertoon. Nämä paliskunnat ovat rakentaneet laidunkiertoaitoja, joiden avulla voidaan laidunten käyttöä jakaa vuodenaikojen ja eri vuosien välillä.

Paliskunnille on tärkeää, että niiden toimintaympäristössä huomioidaan etenkin erotusaitojen lähialueet. Samoin on tärkeää, että porojen kuljetusreitit huomioidaan metsätalouden toimenpiteissä. Paliskunnat katsovat osaltaan tärkeiksi myös jäkäläpohjaisten laidunten säästämiseen pyrkivät toimet samoin kuin luppovaltaisten metsien hakkuiden ajoittamisen talvikausiin, jolloin porot voivat vielä hyödyntää niissä olevan lupon. Porotalouden kannalta luppometsien säästäminen on tärkeää.

Metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamista on pyritty kehittämään Paliskuntain yhdistyksen kanssa solmitun sopimuksen pohjalta. Sitä on käytännössä edistetty alueen paliskuntien ja Metsähallituksen metsätiimien välisillä neuvotteluilla, joita on pidetty vähintään kerran vuodessa. Näissä neuvotteluissa kunkin paliskunnan kanssa käydään läpi aluetta koskevat suunnitelmat.

3.6. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Metsähallituksen hallinnassa olevat alueet ovat pääsääntöisesti jokamiehenoikeudella luonnon virkistyskäytössä. Luonnonsuojelualueilla voi olla niiden perustamissäädöksiin tai järjestyssääntöön perustuvia käytön rajoituksia. Jokamiehenoikeuden ylittävää luontomatkailun yritystoimintaa ohjataan käyttöoikeus- ja sopimusmenettelyllä niin talousmetsissä kuin luonnonsuojelualueillakin.

Matkailuun liittyvä yleisökäyttö (pääosin päiväretkeilyä) painottuu Metsähallituksen alueilla matkailukeskusten ympäristöissä oleviin talousmetsiin, kansallispuistoihin ja luonnonsuojelu- ja retkeilykohteille. Paikallisen virkistyskäytön osuus näissä on muuta käyttöä vähäisempi. Paikallisväestön virkistyskäyttömuodot, metsästys, kalastus, marjastus ja retkeily jakaantuvat koko valtion maiden alueelle ja suuntautuvat pääosin muualle kuin rakennettujen palveluiden piiriin. Virkistyskäytön kannalta metsätieverkosto helpottaa merkittävästi kohteiden saavutettavuutta. Moottorikelkkailu tukeutuu paitsi virallisiin reitteihin, myös laajaan uraverkostoon.

Retkeilyn palveluita (reittejä ja rakenteita) on myös kysynnän kannalta hiljaisemmilla alueilla. Luontomatkailuyritykset hyödyntävät Metsähallituksen alueita käyttöoikeuksiin ja sopimukseen pohjautuen paitsi matkailukeskusten lähiympäristöissä, myös laajemminkin.

Luonnon virkistyskäytön kehittämisessä on erityisesti panostettu palveluiden laatua ja kestävyyttä parantaviin investointeihin ja ratkaisuihin. Itä-Lapin alueella on kuusi

luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön aluekokonaisuutta, joita kehitetään edelleen suunnitelmakaudella. Näillä alueilla yhteiskunnallisilla retkeilyn palveluilla on aitoa kysyntää ja riittävää kasvupotentiaalia.

Vilkkaimpien kohdealueiden maastokäyntien määrät sekä luontokeskusten ja asiakaspalvelupisteiden käyntimääriä seurataan jatkuvasti ja järjestelmällisesti. Itä-Lapissa näiden kohteiden vuosittainen käyntikertojen kokonaismäärä on tällä hetkellä arviolta noin 550 000. Käyntimäärien arvioidaan kasvavan vuoteen 2009 mennessä noin 660 000:een, siis noin 20 % nykyisestä. Tämän lisäksi arvioidaan, että Metsähallituksen hallinnassa olevilla alueilla vieraillee vuosittain saman verran seurantojen ulkopuolisia retkeilijöitä.

Taulukko 3. Itä-Lapin alueen retkeilyn palvelurakenteet ja reitit vuoden 2005 lopussa.

Kammit, keitto-/grillikatos, kpl	18
Käymälät, kpl	193
Retkeilyreitit, km	637
Luontopolut, km	51
Hiihtoreitit, latu-urat, km	224
Moottorikelkkaurat, -reitit, km *	2 300
Venelaiturit, -kiinnityspaikat, kpl	1
Opastuskatokset, -taulut yms., kpl *	55
Kämpät, kpl	5
Autio- ja päivätuvat, kpl	56
Varaustuvat ja -kammit, kpl	20
Kodat, puolikodat, laavut, kpl	141
Tulipaikat, kpl	200
Polttopuusuojat, kpl	204

* = päivitys paikkatietojärjestelmään olennaisesti kesken

Metsähallituksen alueilla on Itä-Lapissa kaikkiaan noin 1 200 km retkeily- ja hiihtoreittejä sekä noin 350 polttopuuhuollettua retkeilykohdetta. Opastusta, neuvontaa ja asiakaspalvelua tarjoavat Savukosken luontotalo, asiakaspalvelupiste Kiehinin Saariselällä sekä Koilliskairan luontokeskus Tankavaarassa. Matkailuyritykset hyödyntävät alueita ja niiden palveluvarustusta.

Moottorikelkkauria ja -reittejä on Itä-Lapin alueella noin 2 300 km. Urat täydentävät virallisia kelkkareittejä, joiden ylläpito on kuntien vastuulla.

Metsähallituksen ylläpitämiä luontotorneja on yhdeksän.

Luontomatkailua harjoitetaan suojelualueilla Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Luonnonsuojelun asettamien reunaehto-
huo-

mioon ottaminen palvelujen sijoittamisessa ja mitoituksessa on luonnonsuojelualueilla keskeisenä näkökohtana. Luontopalveluiden palvelutuotannossa ohjaavana kriteerinä on kysyntälähtöisyys.

Luontomatkailun keskeisiä aluekokonaisuuksia koskevaa tavoitteen asettelua varten ne on luokiteltu nyky- ja tavoitetilan mukaisiin ryhmiin muun muassa palvelutason ja -laajuuden mukaan. Kokonaisuuksiin kuuluville alueille ja kohteille on tehty investointi- ja kehittämissuunnitelmat. Niissä määritellään miten kutakin aluetta ja kohdetta on tavoitteena kehittää vuoteen 2010 mennessä.

Metsähallituksen Villi Pohjola tuottaa kaupallisia luontomatkailupalveluita yhteistyössä alueen matkailuyrittäjien kanssa. Villi Pohjola on keskittänyt palveluiden tarjonnan alueille, missä on parhaimmat mahdollisuudet ja ympäristö palveluiden tuottamiseen. Lisäksi Villi Pohjola myy ja markkinoi Metsähallituksen metsästys- ja kalastusluvut.

3.7. Erätalous

3.7.1. Metsästys ja riistanhoito

Metsähallitus asettaa julkisella kuulutusmenettelyllä valtion metsästys- ja kalastusoikeuksien käytölle alueittaiset kiintiöt. Kalastus- ja metsästysmahdollisuudet on pysytetty hoitamaan pitkälti aikaisempina vuosina totuttujen käytäntöjen mukaisesti. Ehkä merkittävin käytännön muutos valtion kalastus- ja metsästys-oikeuden käytössä ja jakelussa on se, että Metsähallitus ei ole enää voinut antaa luontomatkailuyrityksien asiakkaille etuoikeutta kalastus- tai metsästysluvan saannissa valtion alueelle.

Riistanhoidossa pääpaino on ollut metsäriistalle tärkeiden elinympäristöjen huomioinnissa metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Yksittäisistä riistan elinympäristökysymyksistä merkittävintä on ollut metson soidinpaikoista huolehtiminen. Metsähallituksen alueilta on paikannettu useita satoja soidinpaikkoja, joiden tietojen ajan tasalla pitäminen vaatii vuosittain merkittävän työpanoksen. Metson soidinpaikkojen metsiä käsitellään vuonna 2004 uusitun metsätalouden ympäristöoppaan periaatteiden mukaisesti ja metsätaloustoimenpiteiden toteutusta seurataan systemaattisesti.

Aktiivisen riistanhoidon menetelmistä pienpetojen pyyntiä on edistetty osallistumalla erilaisiin pienpetopyyntikampanjoihin. Talviaikana tapahtuva pienpetopyynti on ollut peruste saada maastoliikennelupa moottorikelkan käyttöön Metsähallituksen alueille yksittäisiä luonnonsuojelualueita lukuun ottamatta. Hirvien nuolukivien vientiä valtion metsiin on tuettu hankkimalla nuolukiviä paikallisten metsästäjien käyttöön. Riistakantojen inventoinneissa on osallistuttu riistakolmiolaskentoihin ja suurpetolaskentoihin. Muihin riistalaskentoihin on osallistuttu tapauskohtaisesti.

Kaiken kaikkiaan riistaeläinkannat ovat Metsähallituksen alueilla yleisellä tasolla varsin hyviä. Metsäkanalintujen kannat vaihtelevat vuosittain, mutta yleisesti metsien rakenne on kehittymässä kanalintujen viihtymisen kannalta myönteiseen suuntaan. Hirvien määrä on pysynyt laajoilla alueilla Etelä-Lapissa valtakunnan tasolta annettujen tavoitetiheyksien yläpuolella. Hirvikannan laskeminen lähemmäksi tavoitetiheyttä on edelleenkin yksi keskeisimmistä riistakantojen hoidon tavoitteista. Suurpetojen (karhu, ilves, susi) määrä on tavoitteellisella tasolla ja karhun metsästys on palannut arvokkaaksi ja arvostetuksi metsästysmuodoksi.

3.7.2. Kalastus

Metsähallituksen hallinnassa olevat vedet (62 000 ha) koostuvat järvi-, lampi-, joki- ja purovesistä. Suurimpia vesistöjä ovat Lokan ja Porttipahdan tekojärvet.

Vuoden 2005 alussa kalastusluville tuli alueelliset kiintiöt, joiden puitteissa lupia voidaan myöntää. Kalastusluvut myytiin Metsähallituksen omasta toimesta Villin Pohjolan myyntijärjestelmän kautta ja lupia sai myös Metsähallituksen ulkopuolisista myyntipisteistä.

Kalastuslupia valtion vesille myydään seisoville pyydyksille ja viehekalastusvälineille. Osalle Kitisen voimalaitosaltaita Metsähallitus myy lupia sopimusten perusteella myös muiden sopijapuolten vesialueille. Metsähallitus voi antaa ammattikalastajalle luvan käyttää Metsähallitukselle kuuluvaa kalastusoikeutta järjestäytyneiden osakaskuntien yhteisille vesialueille. Osalta valtion vesiä on myös vuokrattu kalastusoikeutta. Voimassaolevia vuokrasopimuksia Itä-Lapissa on noin 250 kpl pinta-alaltaan noin 4 250 ha.

Järvi- ja lampivesiä on hoidettu pääasiassa istuttamalla kesän vanhoja siikoja ja pienimuotoisesti kuhilla tarkoin harkittuihin kohteisiin. Kemijoen sivupuroihin on istutettu yhdessä Yli-Kemin kalastusalueen kanssa paikallista purotaimenkantaa. Istutukset on suoritettu pienpoikasilla. Metsähallitus on ollut mukana eri tahojen rahoittamassa yhteisessä Savukosken Akanjoen vesistöalueen purokunnostushankkeessa. Hanke on kesäntynyt vv. 2003–2005 ja sen tarkoituksena on ollut parantaa taimenen elinmahdollisuuksia.

Lokan ja Porttipahdan tekojärvet ovat Keski-Lapin tärkeimmät kalastuskohteet. Tekojärvillä kalastaa noin 20 ammattikalastajaa ja sen kalataloutta on kehitetty määrätietoisesti. Alueella on kaksi EU-normit täyttävää kalasatamaa kalankäsittelytiloineen sekä kahdeksan kaavoitettua kalakenttä-aluetta, joilla on 50 kalastustukikohtaa. Lisäksi alueella on kolme muuta venesatamaa ja merkittäviä venereittejä. Tekojärvien saalismäärät ovat vaihdelleet 500 tonnista 150 tonniin vuodessa. Tärkeimmät saaliskalat ovat olleet hauki (70- ja 80-luvulla), istutusperäinen peledsiika (80-luku ja 90-luvun alku) sekä vaellussiika ja ahven (2000-luku).

Tekojärvillä, vaikka ovatkin voimakkaasti säännösteltyjä, ei ole säännöstelyvelvoitteita kalakantojen hoitamiseksi. Metsähallituksen ja Kemijoki Oy:n sopimuksen mukaisesti Metsähallitus vastaa tekojärvien kalakantojen hoidosta. Kalakannat ovat vaihdelleet voimakkaasti. Säännöstelyn aiheuttama vedenkorkeuden suuri vaihtelu on vähentänyt peledsiikojen lisääntymistä. Alueen alkuperäinen virtakutuinen vaellussiikakanta on sitä vastoin vahva. Vähempiarvoiset särkikalakannat ovat myös vahvat. Säännöstelyn myötä karuuntuminen on lisääntynyt ja järvet vastannevat nykyisin kalantuottokyvyllään normaalia Keski-Lapin luonnontilaista järveä. Säännöstelyn alkuvuosikymmenien suuriin saaliisiin ei siis ole enää mahdollisuutta. Myös kalaston rakenteessa on tapahtunut muutoksia. Nykyinen valikoiva siikaan ja petokaloihin kohdistuva verkkopyynti on hyödyttänyt vähempiarvoisia kalalajeja, jotka osaltaan vievät elintilaa taloudellisesti arvokkailta kaloilta.

Siikakantojen hoitamiseksi rakennettiin 1970-luvulla 6 luonnonravintolammikkoa. Lammikot ovat osin vanhentuneita ja kaksi lammikkoa on poistettu käytöstä vuonna 2005. Siikojen lisäksi tekojärviin on istutettu haukia ja järvitaimenia, joista taimenen saalistuotto on ollut hyvä. Siikaistutuksiin on käytetty sekä vastakuoriutuneita että kasvatettuja peledsiikoja. Istutusten määrä on vuosittain vaihdellut. Joinakin vuosina istutuksia jäi tekemättä, koska tutkijat kertoivat ko. siian lisääntyvän luontaisesti. Vuonna 2003 istutettiin Lokkaan 2,4 milj. peledsiikaa ja Porttipahtaan 2,1 milj. peledsiikaa. Lokan altaaseen istutettiin noin 450 000 haukea, noin 4 300 järvitaimenta ja noin 600 järvilohtha.

Virkistyskalastusvesiä on kolme, Nuortijoki, Korvatunturin alue ja Ahvenlampi, joista kahteen suoritetaan tehostetusti istutuksia myös onkikokoisilla istukkailla. Näille vesille myydään erillisiä virkistyskalastuslupia.

3.8. Maa-ainestointa

Morenian hallinnassa olevia maa-aineksen ottolupia on alueella 96 kappaletta (25.11.2005), joiden yhteenlaskettu varantomäärä on tällä hetkellä noin 4 miljoonaa kuutiometriä.

Pääasiakkaat ovat Sodankylän ja Kittilän betonitehtaat sekä tienpitäjät. Myös alueella tehtyihin päällystetöihin ja teiden rakenteen parantamishankkeisiin on myyty kiviaineksia.

3.9. Siemen- ja taimituotanto

Forelia Oy tuottaa metsäpuun taimia ja siemeniä, joilla on pohjoinen perimä, Rovaniemellä Imarissa sijaitsevalla taimitarhalla. Imarin taimitarhalla myydään vuosittain yli 10 miljoonaa tainta yksityisiin ja valtion metsiin. Tuotetut taimet ovat pääasiassa mäntyä ja kuusta, mutta tilauksesta kasvatetaan myös muita puulajeja.

Taimien ohella Forelia myy siemenhuollon ja metsänjalostuksen palveluita, joiden ostajina ovat maa- ja metsätalousministeriö ja Metsäntutkimuslaitos. Vuosittain Imarista toimitetaan 3 000–5 000 kiloa siementä eri metsänomistajaryhmille.

Forelia tekee metsänjalostuksen tutkimusta yhteistyössä Metsäntutkimuslaitoksen kanssa ja myy tuotteita, taimitarhalaitteita ja palveluja mm. pohjoismaihin ja Venäjälle.

3.10. Metsähallituksen toiminta ympäristön näkökulmasta

Maakunnallisen yhteistyöryhmän jäsenet tekivät nelikenttäanalyysin aiheesta "Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin toiminta ympäristön näkökulmasta". Ryhmätyön avulla kartoitettiin ryhmäläisten käsityksiä Metsähallituksen tämänhetkisestä toimintatavasta.

Vahvuuksina nähtiin paikallisesti suuren maaomistajan valmis, toimiva, osaava organisaatio, suuret resurssit, vahvistuva yhteistyö ja osallistaminen. Vahvuuksiksi luettiin myös suojelualueverkko ja Metsähallituksen yhteiskunnalliset velvollisuudet Lapissa.

Heikkouksiksi nimettiin vanha maine ja edelleen huono imago ja huono tiedottaminen sekä puutteellinen yhteistyö. Laatumaan toiminnassa heikkoutena pidettiin osallistamista ja hinnoittelua. Lakimetsien hakkuut, yhteisöveron kohdentuminen ja tuloutus valtiolle koettiin heikkouksiksi.

Mahdollisuutena koettiin vanhan kulttuurin hyödyntäminen, vakaa puuntuotto, kasvava metsä ja ympäristön tuki. Lisäksi kansainvälinen yhteistyö matkailussa, jalostusasteen nosto ja talousmetsien monikäytön kehittäminen olivat mahdollisuuksien listalla.

Uhkana pidettiin kiristyviä tulosvaatimuksia, lisääntyviä rajoituksia, ympäristön hyljeksintää, lainsäädännön muuttumista ja lakimetsien hakkuita. Uhkaluettelossa oli lisäksi tuloutus valtiolle, tulonjako kuntien kannalta ja yhtiösuojelu.

4.

Tavoiteanalyysi

Tavoiteanalyysi on koostettu sidosryhmien ja asiakkaiden tavoitteista, kansalaisten odotuksista ja omistajan linjauksista. Siinä selvitettiin Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin alueiden luonnonvarojen käyttöön alkavalla kaudella kohdistuvia tavoitteita. Tavoiteanalyysi ja vaihtoehtotarkastelu etenivät samanaikaisesti. Vaihtoehtotarkastelun tulosten avulla sekä Metsähallituksen projektiryhmä että yhteistyöryhmien jäsenet pystyivät tarkentamaan omia tavoitteitaan. Maakunnallisen yhteistyöryhmän tekemän vaihtoehtotarkastelun tueksi tehtyä valintaa esiteltiin molemmissa alueissa kuntakerroksella, jossa kunnanvaltuustoja pyydettiin panemaan yhteistyöryhmässä esillä olleet vaihtoehdot paremmuusjärjestykseen. Yleisötilaisuuksissa osallistujat ottivat kantaa kahden toimintavaihtoehdon välillä.

4.1. Asiakkaiden ja sidosryhmien tavoitteet

Sidosryhmien ja asiakkaiden tavoitteet kartoitettiin osallistavan suunnittelun avulla. Suunnitteluhankkeeseen muodostettiin yksi yhteinen yhteistyöryhmä (liite: Yhteistyöryhmän kokoonpano). Ryhmän jäsenet edustivat 15 organisaatiota tai järjestöä. Yhdeksän jäsentä edusti metsähallituksen sidosryhmätahoja: kunnat, tutkimus/koulutus, luonnonsuojelu, metsästys ja kalastus, matkailu, puunjalostajat, metsätalouden toimijat sekä porotalous. Aloituskokouksessa osallistujat valitsivat edustajansa itsenäisesti yhteistyöryhmään. Kuusi jäsentä edusti viranomaistahoja: Lapin metsäkeskus, TE-keskus, Lapin liitto, Lapin ympäristökeskus, Saamelaiskäräjät sekä Paliskuntain yhdistys. Em. organisaatiot nimesivät edustajansa

yhteistyöryhmään. Riippumattomana puheenjohtajana toimi Ismo Sarajärvi Rovaniemen ammattikorkeakoulusta. Ryhmä kokoontui pääasiassa Rovaniemellä.

Projektin alussa jäsenet esittivät tavoitteensa ja toiveensa Metsähallituksen toiminnalle ja luonnonvarasuunnitteluhankkeelle.

Kuntien edustaja esitti, että metsätalouskäytöstä ei saa poistaa maata ilman veroa, paikallisten perinteiset oikeudet tulee säilyttää, metsäautotiestö tulee säilyttää peruskunnossa ja kalataloudelle tulee ohjata resursseja. Matkailuun liittyvillä alueilla ei saa hakata (suoja-alue).

Tutkimuksen edustaja korosti, että Metsähallituksen tulee minimoida toimintansa ympäristölle (elinympäristö, ihmiset) aiheuttamat haitat, otettava huomioon paikallisten ihmisten näkökulma, eri käyttömuodot, maisema sekä jatkettava osallistavaa suunnittelua. Metsähallituksen maita tarvitaan tutkimuksen ja seurannan käyttöön.

Luonnonsuojeluviranomaiset ja luontojärjestöt painottivat luonnon monimuotoisuuden painoarvon lisäämistä kaikessa toiminnassa. Metsien käytössä edellytettiin kestävyttä sen monessa merkityksessä. Paikallisen kestävyuden ylittymisen nähtiin johtava ristiriitoihin. Osa edustajista halusi luonnonvarasuunnitelmalle kaavan omaisen statuksen. Suunnittelujaksoa pidettiin liian lyhyenä. Vesistöjen kunnostamista kaivattiin ja eläinlajien kannansäätelyssä tulee suosia paikallisia lajeja.

Metsästyksen edustaja korosti metsästyksen mitoituksessa kestävän käytön periaatetta. Alueellisesta mitoituksesta on sovittava paikallisen riistanhoitoyhdistyksen kanssa. Suojelualueilla toivottiin säilyvän mahdollisimman joustavat käytännöt majoittumisessa, pienpetojen pyynnissä, hirvien haussa ja muussa vastaavassa. Metsänkäsittelyssä toivottiin huomioitavan riista etenkin soidinalueilla ja kanalintujen poikasalueilla.

Kalastuksen osalta esitettiin luonnonkantojen käyttöä istutuksissa. Kalastuksen hinnoittelussa halutaan huomioitavan kalastusveden taso ja paikalliselle väestölle toivotaan hinnoittelussa kohtuutta. Kalastusjärjestöjen edustajia halutaan osallistettavan kalastukseen liittyvissä hankkeissa.

Metsätalouden toimijat painottivat hakkuumäärän pitämistä ennallaan tai hieman nousevana kestävyuden niin salliessa. Toiminnan ulkopuolelle ei alueita saa siirtää. Metsänhoito-, metsänparannus- ja tiestön kunnossapitohankkeita haluttiin tehtävän suunnitellusti.

Puunjalostajien tavoitteissa painottui paikallisen teollisuuden puuhuollon turvaaminen. Puunjalostajat pitivät tärkeinä Metsähallituksen lähellä yrityksiä olevia metsiä ja tasais-ta vuotuista puuntarjontaa. Metsien siirtymistä metsätalouden ulkopuolelle pidettiin huolestuttavana. Paikallisen sahateollisuuden puuhuolto kärsii eniten, ovathan suoje-

luun siirrettävät metsät pääosin varttuneita, järeitä metsiä. Metsähallituksen toimintatavassa ei nähty suuria muutostarpeita.

Paliskuntain yhdistyksen kannanotossa kiinnitettiin huomiota paikallisten paliskuntien tarpeiden huomiointiin. Metsänkäsittelyllä nähtiin voitavan vaikuttaa porotalouden toimeentuloedellytyksiin. Asioinnissa Metsähallituksen kanssa halutaan päästävän yhden luukun periaatteeseen.

Toinen porotalouden edustajan esitti, että uudistushakkuut on lopetettava.

Maakunnallisten aluekehitysviranomaisten tavoitteissa korostui vaade valtion metsäomaisuuden pitämiseksi metsätalouden käytössä. Maakuntasuunnitelmassa metsätalous ja -teollisuus ovat edelleen elinkeinotoiminnan peruspilareita. Metsien tulee sen lisäksi mahdollistaa matkailuun ja virkistykseen liittyvät toiminnot myös suojelualueilla. Kansallispuistoihin halutaan panostettavan, laadukasta luontomatkailurakentamista halutaan suunnata retkeilyn painopistealueille ja paikallisten asukkaiden elinkeinomahdollisuudet halutaan turvata. Valtion metsätöiden halutaan työllistävän paikallisesti mahdollisimman paljon.

4.2. Kansalaisten odotukset

Kansalaisille tarjottiin mahdollisuutta osallistua suunnitelman laadintaan kunnanvaltuustojen osallistamistilaisuuksissa ja yleisötilaisuuksissa. Lisäksi kannanotto oli mahdollista internetin avulla järjestetyssä kyselyssä. Kansalaisten näkemyksiä selvitettiin lisäksi kyselytutkimuksen avulla.

4.2.1. Kunnanvaltuustot

Kunnanvaltuustojen osallistamistilaisuuksia pidettiin Itä-Lapissa kaikissa kunnissa. Kuntien päättäjien mielipiteessä painottui talous ja työllistäminen heidän valitessaan haluamaansa vaihtoehtoa esitetyistä seitsemästä toimintavaihtoehdosta. Talousvaihtoehto, jossa metsiä käsitellään yksityismetsien tavoin, oli halutuin Itä-Lapissa neljässä kunnassa viidestä. Matkailu- ja virkistysvaihtoehto oli toiseksi suosituin. Poro 3-vaihtoehto, joka ei mahdollista muita hakkuita, kuin kasvatushakkuut oli yksiselitteisesti pois suljettu vaihtoehto kuntien päättäjien mielestä. Kuntapäättäjien mielipide tukee maakunnallisen yhteistyöryhmän vaihtoehtovalintaa.

Itä-Lapissa kunnanvaltuustoissa perättiin yhteistyötä maaseutukyliä kanssa, oltiin huolestuneita Kemijärven tehtaan puuhuollosta sekä Lokan ja Porttipahdan kalakan-
tojen hoitoon kaivattiin Metsähallitukselta lisäpanostusta. Metsähallituksen toiminnan haluttiin edistävän kehittyvän luontomatkailuelinkeinon mahdollisuuksia ja jättävän matkailurakenteiden ja -alueiden lähialueet hakkaamatta. Porotalouden turvaamiseksi hakkuita tulisi suunnata nuoriin kasvatusmetsiin vanhojen metsien hakkuiden sijasta.

4.2.2. Yleisötilaisuudet

Yleisölle suunnattuja tilaisuuksia pidettiin Itä-Lapissa kolme. Jokaisessa oli hieman toistakymmentä osallistujaa. Osallistujat valitsivat kädennostoaänestyksellä haluamansa vaihtoehdon nykyisen toimintamallin ja matkailu- ja virkistyskäyttövaihtoehdon välillä. Itä-Lapissa nykytoimintavaihtoehto oli suosituin. Keskustelu kohdistui ihmisten elämän lähipiiriin kuuluviin teemoihin. Alueiden toiminnan mitoitus ei herättänyt juuri mielipiteitä. Voimakkaasti kriittisten mielipiteiden puuttuminen kertonee, että nykyinen toimintatapa koetaan kohtuullisen hyväksyttäväksi.

Itä-Lapin yleisötilaisuuksissa oltiin toisaalta huolissaan metson pärjäämisestä nyky-metsissä ja Kairin hakkuiden kestävydestä. Toisaalta metson nähtiin sopeutuneen ja menestyvän myös nuorissa kasvatusmetsissä. Poroilla ja hirvillä sanottiin olevan ruokamaita nuorissa metsissä. Lisääntyvät poroaidat koettiin hankaluutena.

4.2.3. Internetkysely

Yhtenä kansalaisten osallistumiskanavana toimi internet. Kymmenen kysymyksen avulla oli mahdollista ilmaista näkemyksensä Metsähallituksen eri toimintojen kehityssuuntaan: säilytetäänkö toiminnan taso ennallaan, pitäisikö sitä lisätä vai kenties vähentää? Vastaaaja voi myös ottaa kantaa Metsähallituksen eri toimintojen tärkeyteen.

Kaikkiaan internetkyselyyn vastasi 55 kansalaista. Heistä vain 7 oli naisia. 45 vastaajista oli lappilaisia. Nuoria alle 20-vuotiaita oli vain yksi vastaaja, 21–40-vuotiaita oli 26 ja 41–60-vuotiaita 28 vastaajaa. Aluekohtaisia tuloksia ei ole eriteltävissä.

Suojelun tason vastaajat näkivät hyväksi, ehkä pientä lisästarvetta koettiin olevan. Hakkuita haluttaisiin vähentää tai enintään säilyttää nykyisellä tasolla. Monimuotoisuuden huomiointia toiminnassa pitäisi lisätä. Porotalouden huomiointi toiminnassa katsottiin olevan sopivalla tasolla tai joidenkin vastaajien mielestä huomiointia pitäisi lisätä. Virkistysrakenteita koetaan olevan riittävästi ja mieluisin majoittumistapa luonnossa liikkua on eräkämpä. Vastaajat eivät olleet juurikaan käyttäneet Villin Pohjolan palveluja. Laatumaan ja Morenian toimintojen arvioitiin olevan sopivalla tasolla.

Tärkeimmiksi Metsähallituksen toiminnan mitoituksessa huomioitaviksi asioiksi vastaajat arvioivat hakkuumäärän, luonnon monimuotoisuuden, suojelualueiden määrän ja porotalouden.

4.2.4. Kuntalaiskyselyn tulokset

Helsingin yliopiston metsäylioppilas Tanja Soinsaari teki osana lopputyötään kyselytutkimuksen, jossa hän selvitti kansalaisten mielipidettä luonnonvarojen käyttöön ja Metsähallituksen toimintaan.

Kuntalaisille suunnatun kyselyn osoitteisto saatiin Väestörekisterikeskuksen väestötietokannasta, josta poimittiin satunnaisesti 1200 Itä- ja Länsi-Lapin asukasta sekä 300 alueilla vapaa-ajan asunnon omistavaa henkilöä. Vastausprosentti kyselyssä oli 17,4 eli vastauksia saatiin takaisin 261 henkilöltä, joista 65 % oli miehiä ja 35 % naisia. Vastausprosenttia voidaan pitää suhteellisen hyvänä tällä tavalla toteutetussa kyselyssä. Aluekohtaisia tuloksia ei ole eriteltävissä.

Karkeasti ottaen vastaukset eivät eroa suuresti toisistaan eri taustamuuttujien suhteen, esim. sukupuolten tai eri ikäryhmien välillä. Poikkeuksina tästä ovat mm. erot ikäryhmien välillä alueiden käyttötapojen arvottamisen suhteen. Eroa on myös naisten ja miesten välillä siinä, millaisina omat vaikuttamismahdollisuudet luonnonvarojen käytön suhteen koetaan. Vastauksista käy ilmi, että luonnonvarasuunnittelu on asiana vaikea ja kannanotto sekä päätöksenteko edellyttävät syvällistä perehtymistä asiaan.

Kuntalaiskysely ja haastattelut tukevat hyvin yhteistyöryhmästä saatuja mielipiteitä ja tuloksia, joskin yhteistyöryhmän jäsenet pitävät hakkuumahdollisuuksia hieman tärkeämpinä kuin satunnaisotannalla valitut kuntalaiset. Myös päätöksenteossa huomioon otettavien asioiden tärkeysjärjestys on samantapainen yhteistyöryhmän näemyksen kanssa: tärkeimmiksi on arvioitu luonnon monimuotoisuus ja teollisuuden puhuolto.

Suunnitelmavaihtoehtojen valinnan samankaltaisuus yhteistyöryhmässä ja kuntalaisten keskuudessa kertoo kuitenkin siitä, että yhteistyöryhmä edustaa kattavasti kuntalaisia ja erilaiset mielipiteet tulevat otetuiksi huomioon yhteistyöryhmän työskentelyn seurauksena suhteellisen hyvin.

4.3. Omistajan linjaukset

Metsähallituksen perustehtävänä on hoitaa, käyttää ja suojella hallinnassaan olevia valtion metsätalous-, luonnonsuojelu- ja erämaa-alueita sekä yleisiä vesialueita ja huolehtia omistajan muiden maa- ja vesialueilleen asettamien tavoitteiden saavuttamisesta. Metsähallituksen tulee toimia kestävästi ja tuloksellisesti.

Metsähallituksen kehittämistä ohjaa talouspoliittisen ministerivaliokunnan 16.11.2005 hyväksymä kehittämisstrategia kaudelle 2005–2010.

Metsähallituksen tehtäviin kuuluvat liiketoiminta ja sen osana eri käyttömuotojen yhteensovittaminen, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen suojelualueilla ja talousmetsissä että metsäteollisuuden raaka-ainehuollon turvaaminen. Liiketoiminnassa keskeinen tavoite on tehokkuuden lisääminen ja kannattavuuden parantaminen yhteiskunnallisten velvoitteiden antamissa rajoissa. Tavoitteena on nostaa sijoitetulle pääomalle saatava tuotto kolmen prosentin tasolle vuoteen 2010 mennessä. Luontopalveluissa toiminnan tuottavuuden tulee kasvaa enemmän kuin valtionhallinnossa keskimäärin. Metsähallitusta kehitetään kokonaisuutena eli monipuolisia liiketoimintoja sekä luontopalveluja harjoitetaan saman liikelaitoksen sisällä.

Metsähallitus tarjoaa mahdollisuuksia valtion maa-, metsä- ja vesiomaisuuteen tukeutuvalla virkistyskäytöllä. Metsähallitus on tehnyt alueidensa luontomatkailun ja virkistyskäytön painopistealueiden kartoituksen, joka perustuu valtioneuvoston vahvistamaan virkistyskäytön ja luontomatkailun toimintaohjelmaan (VILMAT).

Metsähallitus hankkii suojeleuohjelmiin kuuluvia yksityismaita valtiolle. Valtion maat ovat myös tutkimus-, opetus- ja koulutuskäytössä sekä puolustusvoimien harjoituskäytössä. Puolustusvoimille vuokratuilla alueilla harjoituskäyttö rajoittaa alueen muuta käyttöä.

4.4. Tavoitteiden ja vaihtoehtojen kuvaaminen

Yhteistyöryhmässä päätettiin tarkastella luonnonvarojen kestävästä käytöstä tuotannon ja talouden, luonnonsuojelun, porotalouden, virkistyskäytön ja matkailun sekä aluetalouden näkökulmista. Kullekin näkökulmalle valittiin kaksi mittaria, joilla kuvattiin toiminnan vaikutuksia sekä vertailtiin ja arvioitiin suunnitelmavaihtoehtoja.

Ennen näkökulmien valintaa yhteistyöryhmä sai esittää sopivaa näkökulmien määrää ja ehdottaa niille mittareita. Valinnassa tuli lisäksi huomioida se, että mittarin arvo tuli olla selvitettävissä Metsähallituksen omista tietojärjestelmistä tai suunnitteluun käyttöön saaduista tietoaisteista tai Mela-hakkuulaskelmatuloksista ja mittarin arvoon piti tulla vaihtelua luotujen toimintavaihtoehtojen mukaan. Näiden pohjalta Metsähallitus teki ehdotuksen, josta sovittiin yhteistyöryhmän tekemän internet-äänestyksen ja keskustelun jälkeen.

Kuvaajiksi valittiin seuraavat kymmenen mittaria:

Näkökulma ja sen mittarit	Mittarin tunnus
Tuotanto ja talous	
1. Liiketoiminnan nettotulos	euro
2. Hakkuumäärä	kuutiometri
Luonnonsuojelu	
3. Ekologisen verkoston metsämaan %-osuus metsämaan pinta-alasta	prosentti
4. Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien %-osuus kaikista metsistä	prosentti
Porotalous	
5. Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) PoroGis-luppoalueilla ¹	hehtaari
6. Vähintään 5 vuotta hakuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukkokankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla	hehtaari
Virkistyskäyttö ja matkailu	
7. Maisema- ja virkistysmetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala	hehtaari
8. Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistysmetsien sekä kansallispuistojen pinta-alasta	hehtaari
Aluetalous	
9. Metsähallituksen työpaikat Itä-Lapissa	henkilötyövuosi
10. Metsähallituksen liikevaihto Itä-Lapissa	euro

¹ PoroGis on Paliskuntain yhdistyksen kehittämä porotalouden paikkatietojärjestelmä, johon tiedot on kerätty paliskunnilta. Kaikki Itä-Lapin alueen paliskunnat antoivat PoroGis-aineistojen käyttöluvan.

Projektin edetessä tavoitteiden tärkeyttä ja suhdetta toisiinsa arvioitiin ryhmäkeskustelujen ja kahden äänestysmenetelmän avulla. Ensimmäisessä menetelmässä kukin jäsen asetti kaikki mittarit tärkeysjärjestykseen ja toisessa jakoi 100 pistettä haluamilleen mittareille haluamallaan tavalla. Arviointi tehtiin ennen vaihtoehtojen tulosten selviämistä.

Taulukko 4. Yhteistyöryhmän näkemys mittareiden tärkeysjärjestyksestä.

Menetelmä 1	Menetelmä 2
Metsähallituksen työpaikat	Hakkuumäärä
Hakkuumäärä	Metsähallituksen työpaikat
Ekologisen verkoston metsämaan % -osuus metsämaan pinta-alasta	Vähintään 5 vuotta hakkuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukko-kankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla
Maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala	Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) paliskuntien luppolaidunalueilla
Luppometsien pinta-ala (yli 80-v. kuusivaltaiset metsät) paliskuntien luppolaidunalueilla	Ekologisen verkoston metsämaan % -osuus metsämaan pinta-alasta
Vähintään 5 vuotta hakkuiden ulkopuolella olleiden jäkälämaiden (kuivat- ja karukko-kankaat) pinta-ala PoroGis-jäkäläalueilla	Maisema- ja virkistymetsien sekä kansallispuistojen pinta-ala
Metsähallituksen liikevaihto	Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien % -osuus (kaikki metsät)
Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistymetsissä sekä kansallispuistoissa	Liiketoiminnan nettotulos
Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien % -osuus (kaikki metsät)	Metsähallituksen liikevaihto
Liiketoiminnan nettotulos	Yli 100-vuotiaiden metsien osuus maisema- ja virkistymetsissä sekä kansallispuistoissa

Molemmilla menetelmillä painottuivat työllisyys ja hakkuumäärä. Muiden mittareiden järjestyksessä tapahtui enemmän muutosta menetelmien välillä. Porotalouden tavoitteet nousivat menetelmällä 2 sijoille kolme ja neljä ohi ekologisen verkoston sekä maisema ja virkistymetsien määrää mittaavien tunnusten. Äänestystulokset olivat hyvin samankaltaiset kuin työn alussa tehdyt vapaat tavoitteenasettelut. Tärkeysjärjestyksen tarkistamiseen ja mahdolliseen muuttamiseen annettiin mahdollisuus vaihtoehtojen tulosten tarkastelun jälkeen. Yhteistyöryhmä ei kuitenkaan katsonut myöhempää uudelleenarviointia tarpeelliseksi.

Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin alueen henkilöstölle tehtiin sama mittareiden tärkeyskysely kuin yhteistyöryhmälle. Henkilöstö piti työpaikkojen määrää tärkeimpänä asiana. Hakkuumäärä ja nettotulos olivat tärkeysjärjestyksessä seuraavina.

4.5. Yhteenveto tavoitteista

Tavoiteanalyysissä sekä sidosryhmien että kansalaisten palautteissa painottuivat työllisyyden ja toisaalta virkistyskäytön tavoitteet. Myös porotalouden huomiointia pidetään tärkeänä. Luonnonsuojelun tilannetta pidettiin hyvänä. Paikallisen puunjalostusteollisuuden puuhuollon turvaamista pidettiin myös tärkeänä. Eri käyttöryhmien ja -tapojen osin ristiriitaisten tavoitteiden onnistunut yhteensovittaminen Metsähallituksen toimesta tuli korostuneesti esille.

Omistajan näkökulmasta kannattavuuden parantaminen on lähitulevaisuuden tärkein tavoite.

5.

Vaihtoehtotarkastelu

5.1. Vaihtoehtotarkastelun tavoitteet

Vaihtoehtotarkastelun avulla selvitettiin eri painotuksien vaikutuksia toimintaan ja maankäyttöön. Vaihtoehtoja arvioitiin kestävyuden ekologisen, taloudellisen ja sosiaalisen ulottuvuuden kannalta aiemmin valittujen tarkastelunäkökulmien ja niiden mittareiden avulla. Vaihtoehtotarkastelun tuloksista haettiin tukea tavoiteasetteluun ja alkavan kauden toiminnan linjauksiin.

5.2. Suunnitelmavaihtoehdot

Suunnitelmassa muodostettiin seitsemän painotuksiltaan erilaista vaihtoehtoa. Niissä muutettiin nykyistä maankäytön jakaumaa joko suurentamalla tai pienentämällä ekologisen verkoston ja virkistyskäyttöalueiden pinta-alaa. Porotalousvaihtoehdot luotiin muuttamalla metsien käsittelyn voimakkuutta porotaloudelle tärkeillä laidunalueilla. Pääosa vaihtoehdoista oli sellaisia, joiden toteuttaminen olisi mahdollista Metsähallituksen päätöksellä. Metsätalousvaihtoehto ja kasvatushakkuuvaihtoehto eivät nykyisten omistajalinjausten mukaan olleet valittavissa olevia vaihtoehtoja. Niitä käytettiin tulosten riippuvuuden havainnollistamiseen ja tavoitteiden esille tuomiseen.

Vaihtoehdot nimettiin niiden sisältöä kuvaavilla nimillä:

- **Nykytoimintavaihtoehdolla (Ve 1)** selvitettiin millaisiin tuloksiin nykyinen toimintamalli tarkastelujaksolla johtaa. Käytössä olivat nykyiset toimintaperiaatteet ja -ohjeet sekä nykyinen maankäyttöjakauma.
- **Luontomatkailu-virkistyskäyttö-vaihtoehdolla (Ve 2)** selvitettiin virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten kehittämisen mahdollisuuksia ja vaikutuksia. Maisema-, matkailu- ja virkistyskäyttöpainotteisia alueita lisättiin noin 20 500 hehtaarilla.
- **Metsätalousvaihtoehdolla (Ve 3)** selvitettiin millaisia taloudellisia ja luonnonsuojelullisia vaikutuksia ekologisen verkoston pienentämisellä olisi. Suojelalueverkko pysyi nykyisellään, mutta alue-ekologisten suunnitelmien vapaaehtoisia luontokohteita ja ekologisia käytäviä purettiin noin 52 100 hehtaaria.
- **Porotalous I vaihtoehdolla (Ve 4)** selvitettiin millaisia vaikutuksia porotalouden toimintaedellytysten kehittämisellä olisi. Vaihtoehdossa paliskuntien luppolaidunten yli 80-vuotiaista talouskäytössä olevista kuusivaltaisista metsistä puolet jätettiin hakkuiden ulkopuolelle ja paliskuntien jäkälälaidunalueilla kuivilla ja karukkokankailla hakkuiden määrä ei lisääntynyt nykytasosta.
- **Ekologisen verkoston kehittämisvaihtoehdolla (Ve 5)** selvitettiin ekologisen verkoston kehittämisen vaikutuksia. Verkostoa laajennettiin noin 3 300 hehtaaria luontojärjestöjen kanssa käytyjen neuvottelujen yhteydessä suojelun arvoisiksi katsotuilla kohteilla (neuvottelujen tilanne vaihtoehtolaskennan aikaan).
- **Porotalous II vaihtoehdolla (Ve 6)** selvitettiin millaisia vaikutuksia tulee, jos porotalouden huomioimista lisätään vaihtoehdosta 4. Vaihtoehdossa paliskuntien luppolaidunalueilla ei sallittu uudistushakkuita ja paliskuntien jäkälälaidunalueilla mäntyvaltaisissa metsissä ei sallittu uudistushakkuita.
- **Kasvatushakkuuvaihtoehdolla (Ve 7)** selvitettiin uudistushakkuiden täydellisen lopettamisen vaikutuksia. Vaihtoehdossa oli koko alueella sallittuina hakkuutoimenpiteinä vain kasvatushakkuut.

5.3. Vaihtoehtojen tulokset

Taulukko 5. Vaihtoehtojen tulokset.							
	Ve 1	Ve 2	Ve 3	Ve 4	Ve 5	Ve 6	Ve 7
Liiketoiminnan nettotulos, milj. €	9,4	9,4	12,2	9,1	9,3	6,9	2,4
Hakkuumäärä, 1000 m ³	749	747	984	721	741	535	156
Ekologisen verkoston metsämaan %-osuus metsämaan pinta-alasta	28,9	28,9	24,6	28,9	29,2	28,9	28,9
Uudistuskypsyysien reilusti ohittaneiden metsien %-osuus (kaikki metsät)	27,6	27,6	25,9	27,9	27,7	29,3	32,4
Luppometsien pinta-ala (yli 80 v. ku-valtaiset PoroGis-luppoalueilla), ha	80 977	80 572	72 094	83 522	81 131	85 279	85 279
Jäkälämaiden pinta-ala, ei hakkuuta 5 vuoteen (krk, kk), PoroGis-jäkäläalueilla, ha	59 046	59 007	59 633	59 097	59 022	60 593	60 382
Maisema- ja virkistymetsien, kansallispuistojen määrä, ha	138 504	158 995	122 213	138 506	138 508	138 509	138 510
Yli 100-vuotiaiden metsien määrä maisema- ja virkistymetsissä, kansallispuistoissa, ha	118 784	122 768	107 977	118 916	118 825	119 309	120 297
Metsähallituksen liikevaihto, milj. €	33,5	33,7	42,7	32,4	33,2	25,0	10,1
Metsähallituksen työpaikat, htv	350	357	440	339	347	269	124

Mittareiden arvot kuvaavat tilannetta suunnitelmakauden eli ensimmäisen kymmenvuotiskauden toiminnan jälkeen.

Vaihtoehtotarkastelu osoittaa, että ekologisen verkoston laajentaminen vaihtoehdon mukaisella määrällä ei paranna kovin paljon ennestäänkin varsin laajan verkoston edustavuutta ja laatua. Sitä vastoin verkoston supistaminen nykytasosta heikentäisi voimakkaasti sen edustavuutta ja laatua. Toisaalta ekologisen verkoston supistaminen lisää hakkuumäärä selvästi. Uudistushakkuiden rajoittaminen tai niiden jättäminen pois kokonaan näkyisi selvänä vähennyksenä hakkuumäärässä, taloudessa ja työllisyydessä.

Matkailun sekä retkeilyn ja ulkoilun edellytysten lisääminen ei vaikuta merkittävästi hakkuumäärään ja työllisyyteen vaikutuksen on arvioitu olevan lievästi positiivinen virkistys- ja matkailun lisääntyvän työllistämisen ansiosta.

Ekologisen verkoston supistamisella on selvä heikentävä vaikutus porotalouden toimintaedellytyksiin. Sitä vastoin muilla vaihtoehdoilla ei kovin suuria vaikutuksia saatu esiin. Osin tämä johtui siitä, että mittarin arvoissa tapahtui muutoksia vasta tarkastelujakson (ensimmäinen kymmenvuotiskausi) jälkeen. Vaihtoehdot 6 ja 7 parantavat porotalouden toimintaedellytyksiä pitkällä aikavälillä selvästi enemmän, kuin valitut mittarit valitulla tarkastelujaksolla kykenevät kuvaamaan.

Metsähallituksen liikevaihto ja työtarjonta (työntekijät, toimihenkilöt ja yrittäjät) riippuu lähes suoraviivaisesti hakkuumäärästä. Hakkuiden pienentäminen vähentää työpaikkoja ja alentaa liikevaihtoa. Metsähallituksen työpaikoista suuri osa on alueilla, missä korvaavia työmahdollisuuksia on rajoitetusti. Mikäli hakkuumahdollisuuksia halutaan lisätä, tapahtuisi se lähinnä pienentämällä ekologista verkostoa. Tämä merkitsisi kuitenkin huomattavia ekologisia menetyksiä. Työpaikoissa arvioitiin vain välittömät työpaikkavaikutukset, välillisten vaikutusten arviointiin ei löydetty riittävän yhtenäisiä perusteita.

5.4. Vaihtoehtojen arvottaminen

Hankkeen yhteistyöryhmälle muodostui työn aikana melko yhtenäinen näkemys luonnonvarojen käytön toivottavasta linjasta alkavalla kaudella. Ryhmän mielestä toiminnassa tulisi painottaa matkailun ja virkistyskäytön tavoitteita hiukan tähänastista enemmän. Muuta toiminnan painotusten muutostarvetta ei nähty. Tämä lopputulos hahmottui työn edetessä ja varmistui työn loppuvaiheessa, kun vaihtoehtojen tuloksia arvioitiin ja arvotettiin ryhmäkeskusteluissa. Toivottavimpana kehityssuuntana nähtiin vaihtoehto 2:n mukainen toiminta (matkailua ja virkistyskäyttöä kehittävä vaihtoehto), jonka tulokset vastasivat parhaiten yhteistyöryhmän tavoitteita.

Ryhmäkeskusteluissa käytettiin myös kahta päätöstukimenetelmää ryhmän näkemysten selkiyttämisen ja ryhmän kannan muodostamisen apuna. Toisella menetelmällä vaihtoehtojen hyvyttä arvioitiin vertaamalla vaihtoehtojen tuloksia (suhteessa) tavoitteiden tärkeyteen. Ryhmä asetti ensin tavoitteita kuvaavat kriteerit tärkeysjärjestykseen ja sitten katsottiin, millaisia kunkin vaihtoehdon tulokset ovat kriteerikohtaisesti ja kokonaisuutena. Tämän arvioinnin tulos oli, että vaihtoehto 4 olisi paras. Myös vaihtoehto 2 sekä nykytoiminta ja vaihtoehto 5 menestyivät hyvin.

Toisessa menetelmässä yhteistyöryhmä arvioi vaihtoehtojen keskinäistä hyvyttä suoraan, kokonaisvaltaisesti. Tämä tapahtui määrittelemällä kaikille kriteereille minimiarvot (hyväksymisrajat), jotka on vähintään saavutettava ja katsomalla löytyykö vaihtoehtoja jotka ovat hyväksytyjä kaikkien kriteereiden suhteen. Hyväksymisrajojen määrittely työryhmässä oli tarkentuva prosessi eli työryhmä etsi kriteerikohtaisia "lopullisia hyväksymisrajoja" tekemällä useampia määrittelykierroksia. Myös tällä menetelmällä hyväksyttäviksi nousivat samat vaihtoehdot kuin toisellakin menetelmällä, mutta niiden keskinäisistä hyvyssuhteista ei muodostunut tarkkaa kuvaa (arviointiprosessia ei jatkettu niin pitkälle).

Yhteistyöryhmän työskentely, tehdyt mallinnukset ja ennusteet sekä sovelletut päätösten menetelmät osoittivat, että sekä yksilöiden että ryhmän päätöksenteko perustuu ennen muuta inhimilliseen harkintaan. Suunnittelulaskelmien tulokset ja muu informaatio tukee tätä harkintaa. Myös tässä hankkeessa oli tekijöitä ja piirteitä, joita ei täysin pystytty kuvaamaan laskelmien tuloksina vaan ne ilmenivät keskusteluissa ja

osallistujat ottivat ne huomioon omissa kannanotoissaan. Keskusteluissa täsmentyi mm. se, että porotalouden toimintaedellytyksistä kannettiin yleisesti huolta ja elinkeinoja haluttiin tukea, mutta porotalouden suosiminen esitettyä pidemmälle ei ollut muista näkökohdista mahdollista. Samoin työllisyyden ja metsäteollisuuden puuhuollon merkitys korostuivat keskusteluissa. Luonnonsuojelun osalta tilannetta pidettiin kokonaisuutena hyvänä, eikä siinä nähty isompaa kehittämistarvetta. Yhteistyöryhmän mielestä käynnissä ollut Metsähallituksen sekä WWF:n ja SLL:n välinen dialogi alueen luonnonsuojelun kehittämiseksi olisi pitänyt olla osa tätä suunnitteluhanketta, eikä erillinen prosessi.

Vaihtoehtojen tulosten pohjalta ja yllä olevien analyysien ja keskustelujen jälkeen yhteistyöryhmä laati vielä kirjallisen oman päätösuosituksensa Metsähallitukselle. Tässä vaiheessa Metsähallituksen edustajat eivät osallistuneet ryhmän kokoukseen. Ryhmä suositteli vaihtoehto 2:n mukaista toimintaa alkavalle kaudelle. Ryhmän esitykseen kaksi taho jätti eriävän mielipiteen ja yksi taho varauman.

Vaihtoehtojen tulosten ja yhteistyöryhmän suosituksen pohjalta projektin ohjausryhmä päätti, että yleisötilaisuuksiin otetaan arvioitaviksi nykytoiminnan lisäksi vaihtoehto 2. Kunnanvaltuustoille pidettävissä tilaisuuksissa kaikki seitsemän vaihtoehtoa oli valittavissa. Kohdassa 4.2. Kansalaisten odotukset on käsitelty yhteistyöryhmän ulkopuolelta saatu palaute ja vaihtoehtoalinnat.

Osallistamistulosten arvottamisessa pääpaino on yhteistyöryhmän kannanotoilla. Myös kansalaistilaisuuksien ja internetkyselyn tulokset huomioidaan päätöksenteossa. Edellä esitettyjen tulosten perusteella projektin ohjausryhmä esitti Metsähallituksen johtoryhmälle vaihtoehto 2:n mukaista luonnonvarojen käytön toimintalinjaa suunnitelmakaudelle Itä-Lapin alueelle huomioiden luontojärjestöneuvottelujen tulos täysimääräisenä.

6.

Toiminnon päälinjat

Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaprojektissa tehdyn vaikutusten arvioinnin ja tavoitteiden vertailun sekä yhteistyöryhmän esityksen ja kansalaispalautteen perusteella Metsähallitus on tehnyt 17.10.2006 seuraavat päätökset.

6.1. Toiminnan linjaukset Itä-Lapin alueelle kaudelle 2006–2015

- Toiminnassa painotetaan metsien virkistyskäytön sekä matkailun tavoitteita yhteistyöryhmän suosituksen mukaisesti aiempaa enemmän. Painotuksen muutos toteutetaan määrittelemällä matkailun painopistealueet ja laajentamalla maisema- ja virkistyskäyttöpainotteisten alueiden verkostoa noin 10 000 hehtaarilla matkailun painopistealueilla ja yksittäisten matkailu- ja maisemakohteiden ympäristöissä. Luonnonvarasuunnitteluprosessin kanssa samanaikaisesti käyty Metsähallituksen ja luontojärjestöjen välisen dialogiprosessin seurauksena alueen vanhojen metsien suojelua täydennettiin merkittävästi (25 800 ha metsämaata).
- Hakuusuunnite on 695 000 m³, joka perustuu yhteistyöryhmän suosittamaan vaihtoehtoon. Hakuu-määrässä on huomioitu myös luontojärjestöjen kanssa käydyn dialogin tulokset täysimääräisenä.
- Metsätalouden töitä on painotettu Lapin metsäohjelman tavoitteiden mukaisesti kasvatushakkuisiin ja taimikonhoitoon.

- Ympäristöoppaan määritelmän mukainen ekologisen verkoston laajuus on noin 757 400 hehtaaria, joka sisältää kokonaan käytön ulkopuoliset maa-alueet. Jos mukaan lasketaan myös rajoitetun käytön alueet, saadaan ekologisen verkoston laajuudeksi noin 1 163 500 hehtaaria (sis. metsä-, kitu- ja joutomaat).
- Naturan yleissuunnitelman määrittelemille kiireisille kohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat.
- Lajien ja luontotyyppien inventointia, hoitoa ja seuranta tehostetaan.
- Rakennuskaavoitusta jatketaan matkailukeskuspainotteisesti.
- Maa-ainesvaroja kartoitetaan ja niiden jalostusastetta nostetaan markkinalähtöisesti ottaen ympäristönäkökohdat korostetusti huomioon.
- Matkailun painopistealueiden palveluvarustusta kehitetään asiakaslähtöisesti
- Yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti.
- Metsästyksen mitoitukselta neuvotellaan paikallisten riistanhoitoyhdistysten kanssa.
- Kalavesien hoidossa hyödynnetään luontaisia kalakantoja.
- Ammattikalastuksen edellytykset turvataan.
- Vuorovaikutusta ja yhteistyötä tiivistetään paikallisten toimijoiden kanssa.
- Suunnitelman toteutumista tarkastetaan vuonna 2011 yhteistyötahojen kanssa

7.

Toimintaohjelma 2006–2010

Luonnonvarasuunnitelman toimintaohjelman keskeisimmät kohdat ovat matkailun painopistealueiden sijoittuminen, metsätaloustoiminnan mitoitus ja ekologisen verkoston laajuus. Luonnonvarasuunnitelma on voimassa vuoteen 2015 ja sen toteutumista tarkastellaan yhteistyötahojen kanssa vuonna 2011. Toimintaohjelmaa voidaan tarkistaa aikaisemminkin, jos toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia.

7.1. Maankäyttö

Suunnittelussa määritettiin matkailun painopistealueet, jotka ovat hyvin pitkälti yhteneväiset Lapin matkailustrategian kanssa. Painopistealueet muodostuvat pääasiassa olemassa olevien suojelualueiden ja muiden erikoismetsien kokonaisuudesta.

Painopistealueita ovat UKK-puisto laajennettuna Kaksilauttasan alueella Sodankylässä, Pyhä-Luoston alue Sodankylän, Pelkosenniemen ja Kemijärven raja-alueella, Kivitunturi Savukoskella sekä Sallatunturin ja Oulangan alueet Sallassa. Näiden alueiden maankäyttöratkaisuja täydennettiin perustamalla uusia MU-alueita (metsätalousalue, erityisiä ulkoiluarvoja) Uusien alueiden yhteispinta-ala on 30 400 hehtaaria, josta vettä on 2 800 hehtaaria. Painopistealueita ovat myös Kairijoen rannat ja Kemijoen rannat Martinkylästä pohjoiseen, Nuortti- ja Tuntsajoen rannat.

LVS: n yhteydessä erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä rajattiin Metsähallituksen omalla maankäyttöpäätöksellä 3 kpl (183 ha). Näistä kaksi oli sammaleesiintymiä, ja yksi kääpäesiintymä. Näin suojeltujen

esiintymien luonnontilaa ei saa heikentää. Metsänhakkuut ja ojitukset kohteilla on kielletty. Virkistyskäyttörakenteita tai -reittejä ei saa sijoittaa kohteiden päälle. Erityisesti suojeltavien lajien rajausten tekoa jatketaan tavoitteena kaikkien tiedossa olevien paikkojen läpikäyminen ympäristöministeriön kanssa sovitun menettelytavan mukaan (menettely kuvattu myös metsätalouden ympäristöoppaassa).

Puolustusvoimien vuokraamalla käyttöoikeusalueilla puolustusvoimien toiminta on alueiden ensisijainen käyttömuoto. Tällaisia alueita on yhteensä noin 63 000 ha, joista on vesialueita noin 2 500 ha.

Suojeluohjelmien mukaista yksityismaiden hankintaa valtiolle jatketaan vuoden 2009 loppuun saakka.

7.2. Luonnonsuojelu

7.2.1. Suojelualueverkosto

Suojelualueille ja suojeluohjelmakohteille laaditaan hoito- ja käyttösuunnitelmat Naturan yleissuunnitelman määrittelemässä tärkeysjärjestyksessä. Itä-Lapissa laaditaan suunnitelmat kolmelle alueelle. Suunnitelmissa määritellään mm. suojelualueiden hoitotoimet, palveluvarustus ja virkistyskäyttörakenteiden tarve ja mitoitus.

Natura 2000 -verkoston yleissuunnittelun yhteydessä arvioitiin myös toimenpidesuunnittelun tarpeita alueittain. Nämä arviot perustuvat pääosin ennallistamistyryhmän arvioihin ja asiantuntija-arvioihin. Arviot tarkentuvat luontotyyppi-inventoinnin valmistuttua sekä hoidon ja käytön suunnittelua varten tehtävissä maastoinventoinneissa.

Suojelualueiden perustaminen on edennyt hitaasti ympäristöhallinnossa. Tehostumista on odotettavissa luontopalveluiden organisaation uudistuksen myötä. Perustamissäädösten puuttuminen ei toisaalta aiheuta uhkaa luontoarvoille mutta hankaloittaa hoidon ja käytön suunnittelua ja käytön ohjausta.

Lapin suojelualueilla soiden ennallistamistyöt kohdentuvat Lapin kolmion alueelle. Muualla kuten Itä-Lapissa ennallistetaan pääsääntöisesti vain tärkeitä lajikohteita tai erityisen arvokkaita tai harvinaisia luontotyyppisiä tai laajoja yhtenäisiä kokonaisuuksia. Muutamalla suojelualueella ennallistaminen on tarpeen suokokonaisuuden luonnontilan parantamiseksi. Tarpeet arvioidaan luontotyyppi-inventoinnin valmistumisen jälkeen ja hoidon ja käytön suunnittelun yhteydessä. Soiden ennallistamisessa tärkeimpiä suotyyppisiä ovat korvet ja letot. Tehtyjä ennallistamistoimia seurataan, ja hoitoseurannan tulosten perusteella arvioidaan ennallistamisen täydennystarpeita. Keskimääräinen ennallistamistavoite vuositasolla on maksimissaan 15 ha.

Lapissa metsien ennallistamisessa edetään pääosin METSO-ohjelman mukaan. Myös metsien ennallistamisen painopiste on Lapin kolmiossa. Itä-Lapissa metsien ennallistamistyöt ovat palojatkumopolttoja, joista pääosa kohdistuu varsinaisiin ennallistamistarpeissa oleviin metsiin, osa luonnonmetsiin tai niiden kaltaisiin metsiin. Ennallistettavien metsien kokonaisuus arvioidaan vasta luontotyyppi-inventoinnin valmistuttua vuoden 2013 jälkeen. Palojatkumopolttoista on tehty erillinen suunnitelma. Itä-Lapissa on 5 palojatkumoaluetta. Polttojen aloitus on jaksotettu siten, että ensimmäinen kohde aloitetaan v. 2006, ja viimeinen, viides kohde käynnistyy v. 2015. Kun poltot ovat käynnissä kaikilla kohteilla, tavoitteena on polttaa 1–2 aluetta vuosittain. Samalla alueella poltetaan keskimäärin joka 4. vuosi 6–10 hehtaaria kerrallaan. Talousmetsien kulotukset pyritään kohdentamaan palojatkumoalueiden lähistölle.

Ennallistamistyöryhmän suosittelema lahoppuutavoite suojelualueilla on 30 m³/ha. Lapin alueella tämä on käytännössä todettu liian suureksi puuston alhaisen keskikuutiomäärän vuoksi ja se voidaan saavuttaa vain paikallisesti. Parempana tavoitteena Lapissa voidaan pitää noin 20 % elävän puuston määrästä. Määrällinen tavoite voidaan tarkentaa tarvittaessa vasta, kun luontotyyppi-inventointi on edennyt pitemmälle.

Perinnebiotooppien hoidossa priorisoidaan valtakunnallisesti arvokkaita kohteita. Hoidettavaa pinta-alaa laajennetaan erityisesti lajistollisesti tai luontotyypeittäin arvokkaille kohteille. Uutta hoidettavaa alaa lisätään noin 1 ha vuosittain.

Suojelualueiden ja suojeluohjelmakohteiden luontotyyppi-inventointi saadaan nykyisillä resursseilla ja menetelmillä päätökseen arviolta vuonna 2013. Inventoinnit tehdään hoidon- ja käytön suunnittelun etenemisjärjestyksessä.

Lajistoinventointeja ja perusselvityksiä tehdään lähinnä hoito- ja käyttösuunnittelun pohjaksi tavoitteena yhden alueen selvitykset vuosittain. Lajistoinventointeja tehdään virkistyskäytön painopistealueilla monimuotoisuuden turvaamiseksi. Yleisesti tiedonpuutetta on varsinkin huonosti tunnetuissa lajiryhmissä, myös uhanalaisimmista lajeista. Metsähallituksen vastuulajeille määritellään seurantamenetelmät, -aikataulut ja käynnistetään seurannat. Vanhojen vastuulajien (petolinnut) seuranta jatkuu nykyisellään. Näiden lajien perusinventointeja tarvitaan edelleen. Vastuulajien ja muiden uhanalaisten lajien suojelua edistetään yhteistyössä muiden luonnonsuojelutahojen kanssa.

7.2.2. Talousmetsien luonnonhoito

Metsähallituksen ja luontojärjestöjen käymän keskustelun tuloksena Pohjois-Suomen vanhojen metsien suojelualueita täydennettiin 70 100 ha, josta metsämaata on 25 800 ha. Soveltuvilta osin alueet liitetään lakisäätteisiin suojelualueisiin ja loput jäävät talousmetsien luontokohteina hakkuiden ulkopuolelle. Talousmetsien ekologinen verkosto täydentyy jatkossa myös toimenpidesuunnittelun yhteydessä löytyvillä pienialaisilla luonto- ja lajikohteilla.

Osa-alueittaiset metsien rakenteen kehittämistavoitteet, nykyisellä maankäyttöjakamalla ja päätettyjen suojeleuhjelmien eteneminen huomioiden, ovat %-osuuksina 50 vuoden kuluttua alla olevan taulukon mukaiset. Taulukon tiedot on saatu laskemalla alue-ekologisissa suunnitelmissa asetetuista tavoitteista uuden osa-aluejaon mukaiset tavoiteluvut.

Taulukko 6. Vanhat metsät (osuus kaikista alueen metsämaista).

Osa-alue	50-v. tavoite (%-osuus)
Saamelaisten kotiseutualue	50 %
Pohjoinen alue	32 %
Eteläinen alue	12 %
Yhteensä	31 %

Taulukko 7. Lehtipuuvaltaisten metsien osuus (talousmetsien metsämaasta).

Osa-alue	50-v. tavoite (%-osuus)
Saamelaisten kotiseutualue	3 %
Pohjoinen alue	4 %
Eteläinen alue	4 %
Yhteensä	4 %

Taulukko 8. Metsätalouden alueen kulotustavoitteet osa-alueittain ha/v.

Osa-alue	Kulotustavoite, ha/v
Saamelaisten kotiseutualue	30 ha
Pohjoinen alue	180 ha
Eteläinen alue	90 ha
Yhteensä	300 ha

Taulukon tavoitelukuihin eivät sisälly suojelealueiden palo- ja hakkuumoplotit.

Metsänhoitotoimenpiteillä vaikutetaan lahoppuun määrään ja laatuun vuosikymmeniksi, jopa vuosisadoiksi eteenpäin. Lahoppu- ja hakkuumoplotin varmistamiseksi tulee metsikön kaikissa kehitysvaiheissa säästää jo kuollut puusto mahdollisimman tarkoin, hyvälaatuisia rakennuskeloja lukuunottamatta, ja lisäksi jättää osa elävästä puustosta kuolemaan ja lahoamaan metsään. Normaalisti käsiteltävissä talousmetsissä uudistushakkuussa säästetyt puuston kokonaismäärän tulisi olla keskimäärin 5–10 m³/ha. Tämä määrä koostuu luontokohteiden elävästä ja kuolleesta puustosta, hakkuualoille yksin tai ryhmiin jätetyistä elävistä ja kuolleista minimiläpimitat täyttävistä säästöpuista sekä niin sanotusta muusta ainespuusta, jolla tarkoitetaan vähintään 9 cm läpimitaltaan olevia hakkuualoille säästettyjä eläviä ja kuolleita puita.

Säästöpuita voidaan erityiskohteissa jättää tavanomaista enemmän. Tällaisia erityiskohteita ovat mm. suojelualueiden lähimetsät, monimuotoisuuden lisäämisalueet, ekologiset yhteydet, ympäristöarvometsät ja kulutusalueet. Näille kohteille voidaan jättää säästöpuita huolellisesti valittuina ryhminä 20–50 m³/ha. Tarvittaessa myös maisemakohteille voidaan jättää säästöpuita tavanomaista enemmän.

7.3. Erätalous

7.3.1. Metsästys

Riistaeläimet katsotaan uusiutuvaksi luonnonvaraksi. Metsästyslainsäädäntö ei sisällä velvoitteita vuotuisen tuoton talteenottamiseen ja Metsähallitus noudattaa riistakantojen hoidossa varovaisuusperiaatetta. Metsästys mitoitetaan sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväälle tasolle. Metsästyksen vaikutuksia riistakantaan seurataan myyntijärjestelmän ja saalispalautejärjestelmän kautta saadun tiedon perusteella. Vuotuisissa tilaisuuksissa riistatalouden viranomaistentahojen ja metsästysjärjestöjen kanssa keskustellaan metsästyksen tuloksista ja tulevista suunnitelmista.

Itä-Lapin alue on metsästyslain 8 §:n tarkoittamaa aluetta, jossa kunnassa asuvalla on oikeus metsästä valtion omistamilla alueilla. Metsästystä harjoitetaan kaikilla niillä alueilla missä säädökset tai määräykset eivät sitä rajoita. Paikallisten metsästäjien metsästyspaineen säätely tapahtuu riistaviranomaisten vuosittaisilla päätöksillä mahdollisista metsästysaikojen tai eri riistalajien metsästysrajoituksista. Lupametsästyksiä kohdennetaan metsästysaluekohtaisella kiintiöinnillä. Kiintiöinnissä otetaan huomioon paikallisen metsästyksen määrä ja Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kantarviot. Lupametsästäjille myytävistä pienriistalupamääristä neuvotellaan riistanhoitoyhdistysten kanssa. Neuvottelujen ja kerätyn riistakantoja koskevan tiedon pohjalta erätalouden suunnittelijat valmistelevat kiintiöesitykset erätalousohjeiden valituskelpoista, julkisesti annettavaa kiintiöpäätöstä varten.

Riista huomioidaan metsänkäsittelyssä ympäristöoppaan ohjeiden mukaisesti. Erityishuomion kohteena ovat metson elinympäristöt. Tavoitteena on tarkastaa kaikki Itä-Lapin talousmetsäalueen soidinpaikat toimintaohjelmakaudella. Yhteistyötä tehostetaan alueen riistanhoitoyhdistysten kanssa muun muassa metsästyksen mitoituksen, riistanhoitotöiden ja riistalaskentojen osalta.

Aktiivisen riistanhoidon linjaukset säilytetään ennallaan. Pienpetojen pyyntiä edistetään osallistamalla pyyntikampanjoihin ja joustavalla oheislupakäytännöllä. Tarhatun riistan istutukset ja laajamittainen riistan talviruokinta eivät ole riistanhoidon painopistealueita valtion alueilla. Metsähallitus osallistuu valtion alueiden riistalaskentoihin.

Merkittävin työpanos kohdennetaan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ohjeistuksella tehtäviin riistakolmiolaskentoihin. Muihin riistainventointeihin osallistutaan tarveharkinnan perusteella. Aktiivisen riistanhoidon järjestelyistä ja riistalaskennoista vastuu kuuluu luontopalvelujen tulosalueelle.

7.3.2. Kalastus

Kalavesien hoidossa hyödynnetään luontaiset kalakannat. Kalanistutukset suunnataan sellaisiin vesiin missä on riittävästi kalastuspainetta. Istutuksissa käytetään mahdollisuuksien mukaan paikallisia kantoja. Kalavesien vuokrauskäytäntöä jatketaan.

Lokan ja Porttipahdan tekojärvien kalastusta ja hoitotoimia seurataan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimesta. Vuonna 2004 aloitettiin tutkimuslaitoksen vetämä tutkimushanke, jonka tavoitteena on selvittää tekojärvien nykyistä kalastoa, kalaston hoitomenetelmiä ja antaa suosituksia tulevaisuuden hoitotoimenpiteiksi. Tutkimuksen päätavoitteena on lisätä peledsiika- ja haukikantoja ja siten turvata ammattikalastuksen työpaikkoja. EU-rahoitteinen tutkimushanke valmistuu vuonna 2006.

Vuosina 2004–2006 tekojärvien kalaston aktiivinen hoito perustui edellä mainitun tutkimussuunnitelman mukaisiin istutuksiin ja kalojen merkintöihin. Vuoden 2006 jälkeen ratkaistaan hoitotoimien ja kalaistutusten määrä ja istutuksiin käytettävät kalalajit ja niiden tuotantotavat. Hoitotoimien toteuttaminen ja niiden määrä edellyttää valtion budjettivaroista tähän tarkoitukseen osoitettua vuosittaista määrärahaa.

Tekojärvien eri alueiden saavutettavuuden parantamiseksi selvitetään mahdollisuutta tukea Sodankylän kunnan tiehanketta Lokasta Mäntypäähän. Lokan kalasatamaan esitetään rakennettavaksi matalan veden veneenlaskupaikka.

Virkistyskalastusalueita (Korvatunturi, Nuorttijoki ja Ahvenlampi) kehitetään tapauskohtaisesti osana virkistyskalastuksen valtakunnallista ohjelmaa. Istutettavat kalalajit ja istutuskoko tullaan harkitsemaan kohdekohtaisesti ja etenkin jokikohteilla kalastonhoito pyritään saamaan mahdollisuuksien mukaan luonnontuotannon ja paikallista alkuperää olevien pienpoikasistukkaiden varaan.

7.4. Virkistyskäyttö ja luontomatkailu

Virkistyskäytön ja luontomatkailun vastuujako

Julkisia hallintotehtäviä ovat mm. kalastus-, metsästys- ja maastoliikenneluvat sekä autiotuvat, tulipaikat, retkeilyreitit ja luontokeskuksissa tarjottava asiakaspalvelu. Julkiset hallintotehtävät ovat pääasiassa maksuttomia. Toiminnasta vastaa luontopalvelut ja rahoitus tulee maa- ja metsätalous-, ympäristö- ja työministeriöstä vuosittaisessa talousarviossa.

Villin Pohjolan palveluja ovat mm. vuokrakämpät, opastetut luontomatkat ja erilaiset yritysmatkat. Rahoitus liiketoimintaan tulee täysimääräisesti asiakasrahoitteisena.

Metsähallituksen hallinnassa olevia lomatontteja myy ja vuokraa Laatumaa.

Metsätalous ja luontopalvelut vastaavat hallinnassaan olevilla alueilla luontomatkailun yritystoiminnan maankäyttöön liittyvistä sopimuksista ja luvista. Villi Pohjola vastaa luontomatkailun yritystoiminnan yhteistyösopimuksista.

Kysyntä ohjaa Metsähallituksen tuottamien virkistyskäytön palveluiden kehittämistä. Yhteiskunnallisten virkistyskäytön palveluiden kehittämisstrategian ydin on tasaisen ja korkea laadun saavuttaminen ja niiden keskittäminen kysyntää vastaavasti. Keskittämällä saavutetaan etuja sekä tuotannon että kestävyuden kannalta. Suurin osa luonnonsuojelualueista jää erämaaluonteisiksi. Intensiiviseen käyttöön valituilla alueilla luonnon kuluminen ja häiriintyminen minimoidaan ohjaamalla käyttäjiä rakenteilla ja opastuksella.

Virkistys- ja luontomatkailukäytön edellytyksiä kehitetään erityisesti valtakunnallisilla ja maakunnallisilla yleisökäytön painopistealueilla. Niillä varaudutaan käyntimäärien huomattavaan kasvuun vuoteen 2010 mennessä. Natura 2000 -suojelualueverkostoon kuuluvien alueiden käyttöä voidaan huolessa suunnitella lisätä nykyisestä ilman, että luonnontieteellisin perustein määritetyt luontoarvot ja suojelukriteerit vaarantuvat. Lapin suojelualueverkostolla on tärkeä merkitys erityisesti matkailun, luontaiselinkeinojen ja saamelaiskulttuurin tukemisessa ja edistämässä.

Alueiden palveluvarustus, reitit, taukopaikat, maasto-opasteet ja miehityt opastuspisteet rakennetaan tavoitetta vastaavaan kuntoon. Nykyiset haja-alueen palvelut pääsääntöisesti ylläpidetään, mutta reitistöjen ja muiden palveluiden laajentamisesta välittömien painopistealueiden ulkopuolella pidättäydytään. Rakenteiden keskittämisellä säästetään ylläpidon kustannuksia. Samalla tuetaan matkailukeskusten kehittymistä. Vahvat matkailukeskukset lisäävät myös syrjäisempien kohteiden elinvoimaa. Kes-

kittämisellä vähennetään myös konfliktien mahdollisuuksia muiden maankäyttömuotojen kanssa. Yhtenäisellä korkealla laatusolla vastataan asiakkaiden odotuksiin ja parannetaan kohteiden vetovoimaisuutta.

Asiakastiedon hyödyntämisen kehittämiseen sekä kohteiden markkinointiin panostetaan. Kokemattomat luonnossa liikkujat sekä kotimaiset retkeilijät, matkailijat ja matkailuyritysten asiakkaat ovat potentiaalisimmat kohderyhmät kävijävolyymien kasvatuksen kannalta. Ulkomaalaisten kävijöiden sekä Metsähallituksen alueita ja palveluita hyödyntävien matkailuyritysten asiakkaiden määrä on myös kasvussa. Tämä huomioidaan opastus- ja markkinointiaineistojen kehittämisessä sekä edistämällä sopimus- ja yhteistyökäytäntöjä.

Lapin liiton, Lapin ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen luontopalveluiden yhteistyönä Ympäristöministeriön toimeksiannosta vuonna 2005 valmistuneessa Natura 2000 -alueiden hoidon- ja käytön yleissuunnitelmatyössä on kartoitettu Natura-alueisiin kohdistuvat käyttöpaineet ja -odotukset. Natura 2000 -suojelualueverkon kohteet on ryhmitelty hoito- ja käyttösuunnittelutarpeen mukaan kiireellisyysjärjestykseen. Tuon priorisoinnin pohjalta laaditaan käyttöpaineiltaan merkittävimmille Lapin luonnonsuojelualueille hoito- ja käyttösuunnitelmat.

Luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien keskeisinä erillissuunnitelmina laaditaan priorisoiduille alueille mm. reitistö- ja rakennesuunnitelmat, huoltosuunnitelmat, opastussuunnitelmat sekä mm. tutkimus- ja luontomatkailusuunnitelmat. Samassa prosessissa suunnitellaan yhdessä metsätalouden kanssa alueeseen liittyvien talousmetsäalueiden reitistöt ja rakenteet.

Metsien käsittelyssä kiinnitetään erityistä huomiota maisemanhoidollisiin näkökohtiin matkailullisesti tärkeillä alueilla. Retkeilyreittien ja palvelurakenteiden välittömässä lähiympäristössä metsien käsittelyssä huomioidaan maisema- ja ulkoiluarvot noudattaen Metsätalouden ympäristöoppaan ohjeita. Matkailun painopistealueiden sisältä määritellään kohteet ja osa-alueet, joiden metsien käsittely suunnitellaan aluekokonaisuutta koskevana erityisalue-suunnitteluna. Erityisalueiden suunnittelu on metsien eri käyttömuotoja ja luontoarvoja yhteen sovittavaa metsäsuunnittelua, jonka avulla metsänkäsittelytoimenpiteet kohdennetaan ja ajoitetaan siten, että alueen erityisluonne ja -piirteet säilyvät.

Suojelualueilla luontomatkailua harjoitetaan Metsähallituksen kestävä luontomatkailun periaatteiden mukaisesti. Periaatteissa on otettu huomioon sekä ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen että taloudellinen kestävyys. Luontomatkailun yritystoiminta edellyttää sekä metsätalous- että suojelualueilla sopimusta Metsähallituksen ja yrityksen välillä. Luontoon.fi -internetsivustoa kehitetään edelleen retkeilypalvelujen tiedotuskanavana.

Metsähallituksen toimilla pyritään lisäämään kävijämääriä ja käyntien viipymää niin luonnonsuojelualueilla kuin muillakin valtion mailla. Matkailuelinkeinon tarjoamien

ja muiden alueen palveluiden käyttö näkyy sekä positiivisina työllisyysvaikutuksina että taloudellisina vaikutuksina.

Valtion alueisiin liittyvien toimenpiteiden avulla arvioidaan kasvatettavan matkailuelinkeinon kokonaistyöllisyyttä ja lisättävän luontomatkailutuloa. Toimenpiteillä arvioidaan olevan merkittäviä aluetaloudellisia vaikutuksia työllisyyden kasvun ja luontomatkailutulojen lisäyksen kautta.

Tavoitteet luonnon virkistyskäyttöpalveluiden kehittämiseksi

Retkeilypalvelut mitoitetaan sijainniltaan, määrältään ja laadultaan kysyntää vastaaviksi. Ylläpito ja huolto resursoidaan siten, että palveluiden laatu säilyy ja Metsähallituksen ympäristö- ja laatuohjelmien vaatimukset täyttyvät. Ylläpitokustannuksia käytöntekijä kohti alennetaan rakenteita parantamalla ja kehittämällä, työmenetelmiä tehostamalla sekä valistuksella (mm. roskaton retkeily). Luonnonsuojelun ja luontaiselinkeinojen tarpeet huomioidaan ja haitat sekä häiriöt minimoidaan. Luontomatkailua tuetaan tarjoamalla yrityksille toimintaympäristöjä.

Luonnon virkistyskäytön suunnittelua sekä markkinointia ja viestintää kehitetään.

- suojelualueiden ja retkeilykohteiden palvelut ja asiakasinformaatio sekä kohteiden ja tuotteiden markkinointi muodostetaan yhtenäiseksi kokonaisuudeksi
- palvelujen määrää ja laatua seurataan vakioituilla seurannan ja tutkimuksen menetelmillä sekä palautejärjestelmän avulla

Tutkimustoimintaa ja -yhteistyötä kehitetään ja hyödynnetään tuloksia luonnon virkistyskäytön suunnittelussa ja ohjauksessa. Tutkimustietoa hankitaan erityisesti

- suojelualueiden käytön kestävyysrajojen määrittämisestä ja turvaamisesta
- luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön paikallis- ja aluetaloudellisista sekä hyvinvointivaikutuksista

7.5. Metsätalous

Talousmetsiä käsitellään metsänhoito-ohjeiden ja ympäristöoppaan mukaan. Vuotuinen hakkuutavoite (käyttöpuusuunnite) on 695 000 m³.

Erämaa-alueiden luonnonmukaisesti käsiteltävien osien metsät siirretään taloustoiminnan ulkopuolelle.

Itä-Lapissa saamelaisten kotiseutualueelta hakataan tästä määrästä keskimäärin 40 000 m³ vuodessa kestävästi mahdollisen 60 000 m³:n hakkuumäärän sijasta. Alueen pienempi hakkuumäärä perustuu yhtenevään linjaan koko saamelaisten kotiseutualueen valtionmaiden toimintaperiaatteissa.

Hakkuutavoitetta vastaava vuotuinen uudistuspinta-ala on 7 500 ha ja harvennuspinta-ala on 4 000 ha. Uudistushakkuista noin 40 % tehdään siemenpuuhakkuina ja loput avohakkuina. Kasvatushakkuista noin 70 % on ensiharvennuksia ja loput varttuneempien metsien kasvatushakkuita. Puuston kasvu taloustoiminnan piirissä olevalla alueella on 1,3 milj. m³ vuodessa.

Hakkuumäärien lisääntyessä kasvaa puunkorjuu- ja kuljetuspalveluiden tarve suunnittelukaudella. Korjuu- ja kuljetuspalvelut ostetaan alan yrittäjiltä. Yrittäjäsuhteisiin sovelletaan Metsähallituksen urakointiperiaatteita, joiden päätavoitteena on varmistaa laadukkaat ja kilpailukykyiset urakointipalvelut. Yrittäjän tarjoaman palvelun tulee olla Metsähallituksen tarpeisiin sopivaa, ympäristöystävällistä ja yrittäjän pitää pystyä hyödyntämään nykyaikaista tietotekniikkaa. Tavoitteena on tarkoituksenmukainen ja hallittu sopimusten työmäärien ja urakointitehtävän laajuuden kasvattaminen sekä yrittäjien toteutusvastuun lisääminen; pienyrityksiä kannustetaan verkostoitumaan. Yrittäjien kanssa toimitaan tiiviissä yhteistyössä, jonka tavoitteena on keskinäinen luottamus sekä kummankin osapuolen kilpailukyvyyn parantaminen.

Metsänhoidossa panostetaan Lapin metsäohjelman mukaisesti taimikonhoitoon, jota tehdään noin 3 000 ha vuodessa. Taimikonhoidolla varmennetaan metsänviljelyinvestoinnin onnistuminen ja kasvatushakkuun kannattavuus. Omien metsurien työpanoksen lisäksi tarvittava lisätyöpanos hankitaan paikallisilta yrittäjiltä, osuuskunnilta ja poromiehiltä.

Tienrakennuksella ylläpidetään toimintamahdollisuuksia puunkorjuussa ja -kuljetuksessa, metsänhoidossa ja metsien monikäytössä. Runkoteitä ja alueita peruskorjataan noin 40 km vuodessa. Siltoja uusitaan ja ylläpidetään metsätalouden tarpeen mukaan. Uusia metsäteitä rakennetaan noin 25 km vuodessa. Talviteitä ja kevytrakenteisiä kesävarsiteitä käytetään siellä, missä ei ole ympärivuotisia kuljetustarpeita. Teiden hoidolla pidetään päätiestö metsätalouden toiminnan edellyttämässä kunnossa, niin että puutarvaa kyetään toimittamaan asiakkaille ympärivuotisesti. Metsätalouden tarpeisiin tehty tiestö on kuntensa puitteissa mahdollista kelirikko aikaista sulkemista lukuun ottamatta vapaasti yleisessä käytössä.

Metsän uudistaminen pyritään varmistamaan valitsemalla kullekin kasvupaikalla tuloksellinen, kannattavin ja poronhoitoa huomioon ottava uudistamismenetelmä. Luontaista uudistamista käytetään, kun siihen on olemassa metsälain mukaiset edellytykset. Uudistusalasta noin 60 % uudistetaan viljelemällä ja noin 40 % luontaisesti. Metsänviljelyalasta kylvöä on noin 1/3 ja istutusta noin 2/3.

Ojitetuilla turvemaidella ojat perataan tarvittaessa kasvatushakkuun jälkeen. Ojien perkausmäärä on lähivuosina vähäinen ja painottune yhteishankkeisiin yksityismaiden kanssa.

Energiapuuksi voidaan korjata hakkuutähdettä uudistusaloilta tai taimikonhoidon yhteydessä raivattavaa puustoa silloin kun toiminta on taloudellisesti kannattavaa.

7.6. Porotalous

Metsätalouden ja porotalouden yhteensovittamista ohjaavat Paliskuntain yhdistyksen kanssa keväällä 2002 tehty sopimus ja Metsätalouden ympäristöopas. Lähtökohta on, että metsä- ja porotaloutta harjoitetaan samoilla alueilla päällekkäiskäyttönä.

Paliskuntien kanssa pidetään säännöllisesti yhteisiä neuvotteluja. Lisäksi toiminnan suunnittelusta vastaavat henkilöt pitävät jatkuvasti tarvittavaa yhteyttä toiminta-alueensa paliskuntien edustajiin. Näissä neuvonpidoissa sovitetaan paikallisen paliskunnan kanssa yhteen porotalouden ja metsätalouden tarpeita ja näkemyksiä. Muutoinkin paikallisella tasolla käydään läpi porotalouden ja metsätalouden ajankohtaisia kysymyksiä, joiden avulla voidaan molemmat maankäyttömuodot sovittaa toimimaan rinnakkain.

Porotalous huomioidaan metsänkäsitelyssä. Tärkeät luppometsät pyritään käsittelemään kevättalvella ja tarvittaessa keskeisten laidunalueiden hakkuita voidaan myös siirtää. Hyvillä jäkälämailla vältetään kesäaikaista puunkorjuuta.

Maankäsittely on metsän uudistaminen huomioiden mahdollisimman kevyttä. Karukko- ja kuivilla kankailla maankäsittelyä ei tehdä ja kuivahkojen kankaiden jäkälävoittoisissa osissa maankäsittely sovitaan tapauskohtaisesti.

Erotusaitojen läheisyydessä, porojen kuljetusreiteillä ja tulkinnanvaraisissa maankäsittelykohteissa toiminta suunnitellaan tarvittaessa maastossa yhdessä poromiesten kanssa.

7.7. Kaavoitus ja kiinteistökauppa

Valtion maiden kaavoitusta jatketaan hyväksytyjen periaatteiden pohjalta ja kaavoitus painottuu matkailukeskuksiin. Matkailukeskusalueiden yleiskaavat ovat varsin uusia; Kakslauttasen alueen kaava on vahvistunut v. 2005 ja Pyhä-Luoston yleiskaava on valmistumassa. Sallatunturin yleiskaava on hieman vanhempi vuodelta 1993. Yleiskaavoissa on tulevaisuuden matkailu- ja loma-asumistarpeisiin riittävästi aluevarauksia.

Asemakaavojen laatiminen on yhteistyötä kuntien ja eri sidosryhmien kanssa. Metsähallituksen maiden kaavoilla on tärkeä merkitys erityisesti Luoston, Kakslauttasen-Kiilopään ja Sallan Pyhätunturin matkailun kehittymiselle ja yritystoiminnalle.

Metsähallituksen talousmetsien ranta-alueiden maankäyttö suunnitellaan kuntien osayleiskaavoituksen osana. Vain poikkeustapauksessa laaditaan omia ranta-asemakaavoja. Mikäli nykyinen suhdanne jatkuu, on koko Lapissa Metsähallituksen tonttimyynti noin 150 rakennuspaikkaa vuodessa ja vastaavasti myyntitulo on noin 4 milj. euroa vuodessa.

Metsätalouden osto- ja myyntien mitoitus ja kohdentaminen perustuvat maahaltijan eli metsätalouden tarpeisiin. Maata hankitaan käytettävissä olevilla investointirahoilla pääasiassa Etelä- ja Keski-Suomesta. Kahtena viime vuonna Itä-Lapissa ei ole ostettu talousmetsiä.

Vanhojen luonnonsuojeluohjelmien yksityismaiden hankinta on Itä-Lapissa lähes valmis. Kemihaaran soiden alueen maanhankinta on vasta alkamassa.

Maan myynnin, vaihdon ja vuokrauksen, kaavoituksen sekä maastoliikenteen järjestelyissä tehdään tiiviistä yhteistyötä paliskuntien kanssa. Tarvittaessa uusista hankkeista pyydetään lausunto paliskunnilta tai paliskuntain yhdistykseltä. Yhteistyötä ohjaa keväällä 2002 tehty sopimus.

7.8. Maa-ainestoiminnot

Maa-ainekaupan tulosalue Morenia yhtiöitettiin suunnittelutyön aikana 1.3.2006. Morenia Oy:n tavoitteena on nostaa edelleen kiviaineksien jalostusastetta. Lisäksi Morenia hankkii lisälupia sekä Metsähallituksen mailta että valtion maiden ulkopuolelta kysynnän, kiviaineksien laadun ja ottoalueen sijainnin perusteella. Jalostettujen kiviainesten tarjontaa vahvistetaan matkailukeskusten läheisyydessä ja Kemi-Tornion talousalueella.

7.9. Vaikutusten arviointi ja riskianalyysi

Luonnonvarasuunnitelman lähtökohtana on sovittaa yhteen ekologista, taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä luonnonvarojen hoidossa ja käytössä. Suunnitteluprosessissa muodostetut seitsemän painotuksiltaan erilaista toiminnan vaihtoehtoa ja niiden arviointi viidestä eri näkökulmasta valittujen kymmenen mittarin avulla ovat hyvä pohja myös suunnitelman vaikutusten ja riskien arviointiin. Suunnittelun lähtötietoina käytettyyn paikkatietoaineistoon liittyvää riskiä on arvioitu vertailemalla tietoja valtakunnan metsien 9. inventoinnin tietoihin. Lisäksi Metsäntutkimuslaitokselta tilattiin VMI9:n koealatietoihin perustuva suurimman kestävän hakkuumäärän laskelma. Omiin paikkatietoihin perustuvista hakkuulaskelmista tehtiin riskejä kartoittavia laskelma-versioita.

Vaihtoehtolaskelmista poiketen luonnonvarasuunnitelman lopullisessa hakkuulaskelmassa on mukana Metsähallituksen ja WWF:n kesken 22.2.2006 tehty sopimus vanhojen metsien lisäsuojelusta. Tämän ns. dialogiprosessin vaikutus on myös huomioitu tässä arvioinnissa.

Suunnitelman vaikutukset

Maankäytön osalta tilanne selvästi monipuolistuu ja aktivoituu. Toimintojen keskittäminen painopistealueille mahdollistaa luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun palveluiden laadun ja kestävyys turvaamisen sekä tehostaa näiden alueiden käyttöä. Painopistealueisiin kuuluvien luonnonsuojelualueiden palveluiden suunnittelulla ja käytön ohjauksella turvataan myös se, että suojelutavoitteet saavutetaan ja käyttöpaineet pienentyvät tai pysyvät alhaisina muilla suojelualueilla. Yhteisesti sovitulla painopistealueilla otetaan matkailun, maiseman ja reittien sekä rakenteiden muodostamien palvelukokonaisuuksien tarpeet erityisesti huomioon. Ristiriidat eri käyttömuotojen kanssa vähenevät kun aluekokonaisuuksilla ja niiden osilla on yhteisesti sovitut roolit ja tavoitteet. Myös kaavoituksen tärkeimmät kohteet sijaitsevat matkailun painopistealueilla.

Dialogiratkaisun tuomat vanhojen metsien suojelun lisäkohteet täydentävät merkittäväällä tavalla ennestään varsin kattavaa ekologista verkostoa ja voidaan sanoa, että suunnittelualueen kaikki olennaiset luontoarvot on turvattu. Jatkossa voimavaroja voidaan suunnata entistä enemmän mm. lajitietämyksen lisäämiseen.

Suunnitelmassa tehtyjen ratkaisujen myötä ensisijaisesti metsätalouteen varattujen alueiden määrä vähenee, mutta nuorten metsien kasvu turvaa sen, että hakkuumahdollisuudet hieman nousevat ensimmäisellä kymmenvuotisjaksolla. Jaksolla vv. 1998–2005 hakkuusuunnite oli 645 000 m³/v ja jaksolla vv. 2006–2015 se on 695 000 m³/v. Tästä eteenpäin hakkuusuunnite säilyy samalla tasolla.

Hakkuumäärien nousu ja panostus nuorten metsien hoitoon turvaa metsätalouden työllisyyden myös jatkossa. Matkailun painopisteratkaisu luo edellytykset lisätä luontopalveluiden työpaikkojen määrää ja myös matkailun ohjelmopalveluiden työpaikkojen määrää.

Porotalouden kannalta suunnitelmassa tehdyt ratkaisut säilyttävät tilanteen nykytasolla. Dialogiratkaisun myötä suojellut kohteet ovat monilta osin myös tärkeitä porojen talvilaidunalueita. Myös nuorten metsien varttuminen mahdollistaa niiden paremman hyödyntämisen porotalouden tarpeisiin myös talvilaitumina.

Riskianalyysi

Luonnonsuojelun kannalta suunnitelmaan ei sisälly merkittäviä riskejä. Luonnonsuojeluun liittyvien töiden toteutus edellyttää myös niihin liittyvän valtion rahoituksen pitämistä vähintään nykyisellä tasolla. Ajantasaiset laji- ja luontotyyppitiedot mahdollistavat toiminnan suunnittelun ja ohjauksen ympäristön ja biodiversiteetin säilyttämisen kannalta kestäväällä pohjalla.

Metsätaloustoiminnan piirissä olevalla alueella kasvu on 1,2 milj. m³/v, eli se on lähes kaksinkertainen hakkuumäärään nähden. Kasvatushakkuiden osuus lisääntyy koko ajan.

Suunnitelmajaksolla pääosa hakkuukertymästä tulee kuitenkin edelleen uudistushakkuista. Hakkuiden painottuminen ei jakaannu täysin tasaisesti suunnittelualueelle. Kasvatushakkuut painottuvat hieman enemmän alueen keski- ja eteläosiin ja uudistushakkuut hieman enemmän pohjoisosiin.

VMI9-tietoihin perustuva hakkuulaskelma tukee suunnitelman hakkuumäärätasoa. VMI9-laskelma antoi ensimmäiselle 10-vuotiskajalle suunnilleen saman hakkuumäärän kuin omiin aineistoihin perustuva laskelma. Toiselle 10-vuotiskajalle sen hakkuumäärä oli hieman suurempi.

Hakkuumäärän riskitarkastelussa tutkittiin myös uudistuskypsien metsien pinta-alaan mahdollisesti sisältyvän virheen merkitystä. Uudistuskypsien metsien pinta-alan vähentäminen viidellätoista prosentilla vähensi hakkuumäärää noin 11 %. VMI9:n tulokset eivät tue mahdollista pinta-alavirhettä. Myös hakkuiden rajoittamisen merkitystä taimikoiden lähialueilla tutkittiin. Lähialueiden uudistamisen rajoittaminen kymmeneksi vuodeksi ei merkittävästi vaikuttanut suunnitteeseen. Rajoitusajan jatkaminen kahteenkymmeneen vuoteen vähensi hakkuumäärää vain kaksi prosenttia. Luontaisen uudistamisen alueiden lisääminen tarkasteluun lisäsi selvästi vaikutusta ja hakkuumäärä aleni 12 %. Tällä hetkellä ei todettu hakkuumäärään sisältyvän merkittävää riskiä. Tilannetta on syytä tarkastella uudelleen suunnittelujakson puolessavälissä vuonna 2011, jolloin on käytettävissä toteutuneet hakkuutapakohtaiset hehtaarimäärät ja kertyneet kuutiot.

Valitun toimintalinjan tehokkuutta tutkittiin myös tekemällä ns. hakkuumahtolaskelma, jossa toiminnan tasaisuutta eri jaksojen välillä ohjaavat rajoitteet sekä hakkuupinta-alojen ohjaus jätettiin pois. Hakkuumahtolaskelma tehtiin 4 ja 5 prosentin korkokannalla. 4 %:n hakkuumahtolaskelma tuottaa ensimmäiselle kymmenvuotiskaudella noin 100 000 m³/v suuremman hakkuumäärän kuin valittu toimintalinja. Toisella 10-vuotiskaudella hakkuumahtolaskelman hakkuumäärä on noin 170 000 m³/v pienempi, kolmannella 10-vuotiskaudella noin 40 000 m³/v suurempi ja neljännellä 10-vuotiskaudella noin 25 000 m³/v suurempi. 5 %:n hakkuumahtolaskelman tulokset ovat samansuuntaiset sillä erotuksella, että ensimmäisen 10-vuotiskauden hakkuumäärä on noin 170 000 m³/v suurempi kuin valitussa toimintalinjassa. Hakkuumahtolaskelmat painottavat ensimmäisen 10-vuotiskauden toimintaa selvästi enemmän uudistushakkuisiin kuin valittu toimintalinja. Hakkuumahtolaskelmat osoittavat selvästi, että toiminnan tasaisuusrajoite ja ensimmäisen 10-vuotiskauden uudistushakkuiden rajoittaminen vaikuttavat voimakkaasti suunnitelmakauden hakkuumääriin ja nettotuloihin. Hakkuumahtolaskelmat osoittavat, että valitun toimintalinjan toteuttamiseen on pelivaraa sekä hakkuumäärän että toiminnan sijoittelun osalta.

Metsien kasvun myönteisen kehityksen varmistamiseksi metsänhoitotoimenpiteet ja kasvatushakkuut tulee suorittaa oikea-aikaisesti. Töiden suorittaminen edellyttää riittävää työvoimaresurssia joko omana työvoimana tai ostopalveluna. Etenkin metsänhoitotöiden yrittäjien saatavuuden varmistaminen tulevaisuudessa edellyttää myös Metsähallitukselta aktiivisia toimenpiteitä.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun kestävyiden turvaamisella vältetään luonnon kulumisen ja erilaisten luonto- ja ympäristöhäiriöiden riskivaikutuksia. Myös palveluiden turvallisuusriskit huomioidaan. Käytön ohjaus luontoa säästävästi, palveluiden keskittäminen kysynnän painopistealueille ja asiakasneuvonta ovat tässä suhteessa avainasemassa. Käytön ohjausta tuetaan rakenteilla, luonto-opastuksella ja mm. yrittäjien sopimuskäytännöillä. Mikäli asiakasmäärät kasvavat hallitsemattomasti, eikä rahoitus kasva ja palveluiden ylläpitöpanostus vahvistu samassa suhteessa, ei kaikkea nykyistäkään palveluvarustusta voida ylläpitää nykytasolla. Tämä voisi johtaa ongelmiin kohteiden kantokyvyssä ja entistä tiukempaan priorisointiin, mitä osaa palveluista ylläpidetään ja mitä ei.

Mikäli asiakasmäärien oletettu kasvu ei Lapissa toteudu, jäisi myös näiden toimintojen ja palveluiden aluetaloudellinen vaikutus oletettua vähäisemmäksi. Tämä johtaisi mahdollisesti vähenevään hanke- ja ylläpitorahoitukseen. Resurssien kannalta on luontomatkailun ja luonnon virkistyskäytön osalta ratkaisevaa, miten Lapin alueelle onnistutaan saamaan nykyisen budjettirahoituksen lisäksi erillisarahoitusta kasvun edellyttämiin investointeihin ja vaativampaan ylläpitotyöhön. Riskin välttämiseksi panostetaan suunnitelman mukaan asiakkaiden ja asiakkuuksien tuntemiseen ja asiakastiedon hallintaan. Palveluja tuotetaan ja ylläpidetään asiakkaille ja kohteille joihin kysyntä painottuu. Turvataan myös se, että palvelut ovat hyvässä kunnossa ja että markkinoinnissa onnistutaan.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun palvelutarpeiden riittämätön tunteminen voisi myös johtaa asiakasmäärien ja kysynnän kasvun vähenemiseen ja asiakkaiden menettämiseen. Asiakkaiden uusia palvelutarpeita ennakoidaan ja asiakastiedon hallinnan ja hyödyntämisen kehittämiseen panostetaan. Palveluiden laadun tason määrittelyllä ja laadun tasaisuuden turvaamisella sekä palautejärjestelmällä vähennetään tyytymättömien asiakkaiden määrää.

Nuorten metsien kasvaminen ja sitä myötä vähitellen tapahtuva sulkeutuminen heikentää useimpien metsämarjojen satoa. Aukeiden ja pienten taimikoiden määrän väheneminen näkyy ennen kaikkea puolukan sadoissa. Tämä kehitys ei kuitenkaan vielä ala suunnitelmakaudella, vaan vasta toisella ja kolmannella kymmenvuotisjaksolla. Riistaeläinten kannalta metsien kehitys on valtaosin myönteinen. Myönteisen kehityksen edellytyksenä on kuitenkin se, että metsien hoitotoimenpiteet ja kasvatushakkuut tehdään ajallaan.

Kaavoituksen sekä maanvuokrauksen ja -myynnin osalta suunnitelman ratkaisut eivät muuta toimintaperiaatetta, eivätkä muut suunnitelman ratkaisut aiheuta toiminnalle uhkaa. Kaavoitustoiminta keskittyy matkailun painopistealueille vähentäen osaltaan muihin käyttömuotoihin kohdistuvaa painetta.

Suunnitelman laadinnassa mukana ollut yhteistyöryhmä edusti monipuolisesti erilaisia sidosryhmiä. Alueen kunnista ja kansalaisilta saatu palaute täydensi näkemystä. Yhteistyöryhmän tekemä päätös suosittelimestaan toiminnan painotuksesta saa vahvan

tuen myös muun osallistamisen kautta. Luontojärjestöjen edustaja ei sitoutunut ratkaisuihin täysin varauksettomasti. Paliskuntain yhdistys hyväksyi suunnitelmassa tehdyt ratkaisut, mutta paliskuntien edustaja ei. Paikalliseen yhteistyöhön paliskuntien kanssa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Etenkin pohjoisosan paliskuntien alueella toiminnan hyväksyttävyyteen liittyy riskejä ja yhteistyöhön toiminnan suunnittelussa on panostettava riittävästi.

7.10. Lausunnot

Lausunto	Vastine
<p>Markku Törmänen, Koneyrittäjien liitto</p> <p>Katsomme nyt esitettyjen luonnonvarasuunnitelmien olevan monien käsittelyvaiheiden ja eri tahojen yhteinen, tasapainoinen näkemys maankäytöstä ja luonnonvaroista Metsähallituksen hallinnoimilla alueilla Itä- ja Länsi-Lapissa. Täten esitettyihin luonnonvarasuunnitelmiin ei tule tehdä enää merkittäviä muutoksia lausuntojen perusteella.</p>	<p>Lausunto ei aiheuta muutoksia suunnitelmien keskeisiin toiminnan mitoituksiin.</p>
<p>Mika Sivonen, Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry</p> <p>Metsähallituksen varsinaisena toimintamuotona on valtion metsien hakkaaminen yhteisömmme hyväksi. Luonnonvarasuunnitelmat turvaavat toiminnan kannattavalta näkökohdalta. Hakkuiden siirtyminen harvennushakkuihin lisää kustannuksia ja sitä kautta hieman pienentää tulostavoitetta. Metsien monikäytön muut arvot ovat turvattu luonnonvarasuunnitelman kautta ja muiden Metsähallituksen tekemien päätösten kautta. Oman organisaation osalta esitän luonnonvarasuunnitelman yksimielistä hyväksymistä sekä Itä- että Länsi-Lapin osalta.</p>	<p>Lausunto ei aiheuta muutoksia suunnitelmien keskeisiin toiminnan mitoituksiin.</p>
<p>Esko Lotvonen, Voitto Tiensuu, Lapin liitto</p> <p>Lapin liitto pitää tärkeänä metsätalouden toimintaedellytysten turvaamista ja metsätalouden työpaikkojen säilymistä Lapissa.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelmien linjaukset eivät ole ristiriidassa seutu- ja maakuntakaavojen kanssa vaan edistävät niiden toteuttamista. Metsätaloutta, virkistyskäyttöä, luontomatkailua ja suojelua tarkemmin suunniteltaessa tulee ottaa huomioon seutukaavojen ja maakuntakaavojen määräysten, maankäyttöluokkien ja kehittämisvyöhykkeiden vaikutukset suunnitteluun.</p>	<p>Toiminnan mitoituksessa on huomioitu lausunnossa esitetyt seikat. Suunnitelmiin kirjatut hakkuumäärät turvaavat osaltaan metsätalouden työpaikkojen säilymistä ja teollisuuden puunsaannin. Metsähallitus noudattaa seutu- ja maakuntakaavojen määräyksiä.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Luonnonvarasuunnitelmien kohdassa "2.9. Kaavoitus- ja maa-ainestoiminta" on kerrottu maakuntakaava- / seutukaavatilanne. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmassa tulee mainita Itä-Lapin maakuntakaavan vahvistaminen 26.10.2004, sillä Posio kuuluu Itä-Lapin maakuntakaava-alueeseen. Pohjois-Lapin maakuntakaavan Lapin liiton valtuusto on hyväksynyt 19.5.2006 ja kaava saatetaan ympäristöministeriöön vahvistettavaksi.</p>	<p>Esitetyt täydennykset tehty.</p>
<p>Antti Pyhäjärvi, Kemin-Sompion paliskunta</p> <p>Metsähallituksen ja Paliskuntain yhdistyksen välinen yhteistyösopimus ei ole muuttanut Metsähallituksen toimintamallia miksikään; neuvottelut ovat poromiehille vain kuulemistilaisuuksia. Sopimuksen tuloksia ei näy käytännössä mitenkään, ja poromiehet ovat siihen hyvin tyytymättömiä.</p> <p>Poromiesten nykytilan kuvaus sisältää asiavirheen: poromiehet eivät ole milloinkaan esittäneet, että heidän elinkeinolleen tärkeintä olisivat erotusaitojen lähialueet. Tämä ajatus on virkamieslähtöinen. Poroelinkeinnolle tärkeintä on se, mitä tapahtuu talvilaitumilla. Porotalouden tarpeet tulisi huomioida niin, ettei Metsätalouden toiminnalla enää merkittävästi haitataisi porojen ravinnon saantia. Paliskuntien tärkeiksi ilmoittamat luppomet-sät tulee säästää hakkuilta.</p> <p>Tärkeät luppometsät tulisi jättää kokonaan hakkaamatta. Hakkuuajankohdalla keplottelu on lähes merkityksetöntä, niin kuin hakkuiden siirtäminenkin muutamalla vuodella eteenpäin. Porojen ruoantarve on jatkuva. Kuivahkojen kankaidenkin jäkälämaat tulisi jättää automaattisesti muokkaamatta.</p> <p>Porotalouden huomioon ottaminen edellyttäisi hakkuiden vähentämistä tuntuvasti. Porotalouden etujen mukaista olisi, että hakkuiden painopiste siirrettäisiin kasvatushakkuisiin. Uudistushakkuiden määrää on puolella lisätty siitä pinta-alasta, mikä edellisessä lv-suunnitelmassa asetettiin pitkän aikavälin tavoitteeksi. Koska Metsähallitus hakkaa koko ajan vähempipuustoisilla alueilla, esim. korkeat alueet, tarvitaan saman puumäärän saamiseksi yhä isompia pinta-aloja. Uudistushakkuiden pinta-alan lisäämisellä on poronhoidolle suurta haittaa. Nykyisellä hakkuuvauhilla nykyiset vanhat metsät hakataan</p>	<p>Paliskuntain yhdistyksen paliskunnilta keräämän palautteen mukaan yhteistoimintasopimus on parantanut paikallista asioista sopimista ja sopimus on koettu molemmin puolin hyödylliseksi.</p> <p>Porotalouden nykytilan kuvaus on laadittu yhteistyössä Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Tärkeinä huomioitavina porotalouskohteina on suunnitelmat tekstissä mainittu erotusaitojen lähialueet, porojen kuljetusreitit, jäkäläpohjaiset laitumet ja luppovaalimet (3.5. Porotalous).</p> <p>Paliskuntien tärkeiksi ilmoittamista luppometsistä valtaosa on toiminnan ulkopuolella. Toiminnan piirissä olevilla luppometsäalueilla hakkuut pyritään ajoittamaan kevättalveen ja tarvittaessa hakkuita voidaan myös siirtää.</p> <p>Tulkinnanvaraisissa kohteissa toiminta suunnitellaan tarvittaessa maastossa yhdessä poromiesten kanssa.</p> <p>Vaikka kasvatushakkuiden määrä on nuorten metsien kasvamisen myötä lisääntynyt, on hakkuiden painopiste vielä tulevan kymmenen vuoden aikana uudistushakkuissa. Toimintaa on suunnitelmassa</p>

loppuun ennen kuin uudet ehtivät kasvaa, ja samalla loppuu luonnonlaitumiin perustuva poronhoito.

LV-suunnitelman seuranta ei sisällä porotalouden tavoitteita lainkaan.

painotettu yhteistyöryhmän suositusta enemmän kasvatushakkuisiin vähentämällä Itä-Lapissa uudistushakkuita 1 600 ha vuodessa ja Länsi-Lapissa 1300 ha vuodessa. Kasvatushakkuita on vastaavasti lisätty. Vanhat metsät eivät loppu. Noin 2/3 yli 140-vuotiaista metsistä on toiminnan ulkopuolella. Koko maa-alasta on Itä-Lapissa noin 37 % metsätalouskäytössä. Länsi-Lapissa vastaava osuus on 47 %.

Länsi-Lapin edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa valittiin seurantamittareita porotaloudesta. Paliskuntain yhdistyksen edustajan kanssa todettiin, että valittuja mittareita on hyvin vaikea seurata eivätkä ne kuvaa Metsähallituksen toiminnan vaikutuksia porotaloudelle. Tämän suunnitelman seurantamittareista mm. metsävarojen kehitystä kuvaavat mittarit ja vanhojen metsien määrän seuranta mahdollistavat välilliset päättelyt Metsähallituksen toiminnan vaikutuksista porotalouteen.

Pertti Viik, Paliskuntain yhdistys

Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelmissa on edetty porotalouden kannalta parempaan suuntaan. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittamisessa on otettu pohjaksi Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallinnon laatima sopimus.

Nyt työn alla olevat luonnonvarasuunnitelmat ulottuvat aina vuotaan 2015 saakka. Tämä kausi on riittävän pitkä, jotta se kykenee antamaan pohjan kestävän toiminnan suunnittelulle. Paliskuntain yhdistys painottaa Lapissa alueen eri toimijoiden yhteistyön lisäämistä. Metsähallituksen ja paikallisten paliskuntien tulee neuvotella luonnonvarasuunnitelmakauden aikana vuosittain kunkin

Toiminnan päälinjoihin on kirjattu, että "yhteistyötä porotalouden kanssa jatketaan Paliskuntain yhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti" ja että "vuorovaiikutusta ja yhteistyötä tiivist-

Lausunto	Vastine
<p>paliskunnan alueella tehtävistä vuotuisista hakkuista ja hakkuumenetelmistä, joilla turvataan sekä porotalouden että metsätalouden toimintaedellytykset sekä Itä-Lapin, että Länsi-Lapin alueella. Metsien metsätalouskäytön lisäksi porotalouden tarpeet tulisi ottaa huomioon myös muussa maankäytön suunnittelussa. Esim. erilaisten reittien suunnittelussa ja loma-asutuksen kaavoituksessa on tärkeää, että paikallisen paliskunnan tarpeet tulevat huomioituksi.</p> <p>Mennen kauden arvioinnissa kappaleessa 2 on molemmissa suunnitelmissa porotalous huomioitu toimintaympäristön tarkastelussa, jossa on todettu porotalous omana kappaleenaan, ei erillisenä omana asiakohtanaan, joka olisi ollut asian painottamisen vuoksi tärkeää. Metsien käsittelyssä (hakkuumenetelmät, maankäsittely) erityisesti porotaloudelle tärkeiden laidunalueiden kohdalla on käytettävä sellaisia menetelmiä, jotka heikentävät mahdollisimman vähän alueen laidunkäyttöä. Yhtenä toimenpiteenä voisi mainita hakkuutähteiden keräämisen pois alueelta energiapuukäyttöön.</p> <p>Paliskuntain yhdistys pitää tärkeänä että Metsähallitus sopii paikallisella tasolla paliskuntien kanssa kulloisistakin metsänkäsittelytoimenpiteistä. Porotalouden ja metsätalouden yhteensovittamisessa tulee nojautua Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen kesken laadittuun sopimukseen. Luonnonvarasuunnittelussa tulisi hakkuutavoitteet määritellä sellaiselle tasolle, että porotaloudelle tärkeiden alueiden kohdalla sen tarpeet on mahdollista huomioida käytännön toimissa.</p> <p>Paliskuntain yhdistys korostaa neuvotteluvelvollisuutta tulevaisuudessa. Valtion viranomaisten on neuvoteltava suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä paliskunnan edustajien kanssa (poronhoitolaki 53 §). Luonnonvarasuunnittelun onnistumisen edellytykset ovat sen käytännön toteuttamisessa ja seurannassa.</p>	<p>tään paikallisten toimijoiden kanssa". Yhteistyösopimuksen mukaisesti myös reittien suunnittelussa sekä maan myynnissä ja vuokrauksessa pyydetään paliskunnan lausunto.</p> <p>Menneen kauden arvioinnissa kohdassa 2.1. on kuvattu yleisesti toimintaympäristössä tapahtunutta kehitystä. Muuten osiossa on pidättäytytty Metsähallituksen toimintojen kuvaamiseen. Nykytilan kuvauksessa ja toimintaohjelmassa porotalous on käsitelty omana kohtana. Metsähallitus selvittää parhailaan metsien energiapuukäyttöä.</p> <p>Yhteistyötä paliskuntain yhdistyksen ja paikallisten paliskuntien kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen.</p> <p>Suunnitelmaa seurataan viiden vuoden jaksoissa sovitulla seurantamittareilla. Lisäksi Metsähallitus ja Paliskuntain yhdistys seuraavat vuosittain paikallisen yhteistyön toimivuutta.</p>
<p>Jukka Jokimäki, Arktinen keskus Lapin yliopisto Useita yksilöityjä täydennys/korjausesityksiä.</p> <p>Tarvitaanko tätä suunnitelma varten Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arviointi (SOVA)?</p>	<p>Tehty teksti- ja asiakorjauksia.</p> <p>Luonnonvarasuunnitelma ei ole SOVA-lain soveltamista edellyttävä suunnitelma.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Sirpa Ollila, Tuula Leskelä, Lapin luonnonsuojelupiiri ry</p> <p><i>Molemmille yhteistä</i></p> <p>Suomen luonnonsuojeluliiton Lapin luonnonsuojelupiiri ry ei hyväksy luonnonvarasuunnitelmissa tehtyjä ratkaisuja eikä sitoudu suunnitelmissa esitettyihin linjauksiin. Hankkeelle asettamamme tavoitteet ja odotukset eivät toteutuneet.</p> <p>Kysymyksessä on viime kädessä Metsähallituksen oma suunnitelma, jonka laatimisen apuna on käytetty osallistavia menetelmiä. Sidosryhmät eivät ole olleet mukana päättämässä linjauksista. Metsähallitus päättää itse oman organisaationsa sisällä suunnitelmien hyväksymisestä ja käytännön toteuttamisesta, sidosryhmien mielipiteistä riippumatta.</p> <p>Suunnitteluprosessissa käsiteltiin pääasiassa vain metsätalouteen liittyviä eri hakkuumääriä ja niiden hyväksyttävyyttä. Metsähallituksen päätöksentekoa tukevat menetelmät (mm. tavoiteanalyysi ja vaihtoehtojen arvottaminen) veivät leijonanosan ajankäytöstä. Esimerkiksi vesistöihin, kiinteistöjalostukseen ja maa-ainekauppaan ei juuri puututtu. Sidosryhmätyössä ei siten muodostettu kokonaisuutta maa-, metsä- ja vesialueille.</p> <p>Metsähallitus on osallistamatta valinnut virkistyskäytön ja luontomatkailun kehittämisalueet, ja ne luetellaan suunnitelmissa. Karttaesitys alueista havainnollistaisi mm. alueiden sijaintia ja laajuutta.</p> <p>Maa-ainesten otto, jalostus ja myynti ovat kasvava toimialue, jota ei suunnitteluprosessissa tarkemmin käsitelty. Maa-ainesten ottoalueiden sijainnista ja niille tehdyistä ympäristöselvityksistä ei valitettavasti ole tietoa, joten suhtautuminen toimintaan on epäilevää.</p>	<p>Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen toiminnan suunnittelua, johon osallistamisen kautta tarjoutuu sidosryhmille mahdollisuus ottaa osaa. Yhteistyöryhmä on osallistunut suunnitelman laadintaan ja on antanut oman suosituksensa toiminnan suuntaamisesta tulevalle 10-vuotiskaudella. Toiminnan linjaukset perustuvat yhteistyöryhmän suositukseen.</p> <p>Luonnonvarasuunnittelu perustuu vaihtoehtotarkasteluun. Muodostettujen seitsemän vaihtoehdon sopivuutta vertailtiin kymmenen mittarin avulla. Mittarit kuvasivat tuotannon ja talouden, luonnonsuojelun, porotalouden, virkistyskäytön ja matkailun sekä aluetalouden näkökulmia.</p> <p>Matkailun painopistealue-esitys karttarajauksineen käsiteltiin yhteistyöryhmän neljännessä kokouksessa (19.10.2004), jossa oli läsnä myös Lapin luonnonsuojelupiirin edustaja.</p> <p>Painopistealueet ovat Lapin matkailustrategian mukaisia. Suunnitelman karttaliitteessä ovat matkailun painopistealueet näkyvissä. Maa-ainesten ottoalueiden sijainnit ja ympäristöselvitykset käsitellään hankekohtaisen osallistamisen kautta.</p>

Lausunto	Vastine
<p>Lapin luonnonsuojelupiiri on pettynyt odotuksissaan myös siinä, että luonnonvarasuunnitelmissa ei käsitellä vesiensuojelua käytännössä lainkaan, vaikka yhteisrooppalainen tavoite suojella vesiä niin, ettei pinta- ja pohjavesien tila heikkene ja että niiden tila on vähintään hyvä, velvoittaa myös Metsähallitusta osallistumaan vesienhoitoon.</p> <p>Ekoverkkoon on koottu suojelualueet, suojeluohjelma-kohteet, Metsähallituksen omalla päätöksellä suojelemat alueet ja talousmetsien luontokohteet. Verkko on jaettu metsämaahan, kitumaahan ja joutomaahan. Ongelmallista ekoverkossa on, että se kuvaa suojeltujen alueiden osuutta valtionmaiden sisällä, ei suinkaan koko alueen suojelutilannetta. Molemmissa suunnitelmissa suunnitelma-alue käsittää useita kuntia, ja molempien alueiden eteläosissa on runsaasti yksityismaita ja vähän suojelua. Myös luvat kuvat puuttuvat luonnoksesta.</p> <p>Molempien suunnitelmien ekoverkostojen todetaan olevan kattavia ja edustavia, mutta perustelut toteamukselle puuttuvat, mitä luonnonsuojelupiiri pitää puutteena. Suomen luonnonsuojeluliitto, Luonto-Liitto ja Greenpeace ovat toukokuussa 2006 ilmestyneessä Metsä-Lapin suojelemattomat metsäerämaat -raportissa tuoneet esille, että suojelun arvoisia laajoja metsäalueita on vielä suojelun ulkopuolella.</p> <p>Mitä porotalouteen tulee, niin tutkimusten mukaan metsillä laajemmin, ei vain suunnitelmassa esitettyjen erotusaitojen lähialueilla, on suuri merkitys porojen laidunalueina. Jäkälän ja lupon määrä on riippuvainen metsän iästä, ja erityisesti loppo on runsainta iäkkäimmissä metsissä.</p> <p>Riskianalyysi</p> <p>Kappaleen lopussa käsitellään toiminnan hyväksyttävyyteen liittyviä riskejä niitä kuitenkaan analysoimatta tai konkretisoimatta, mitä voi pitää merkittävänä puutteena. Kappaleeseen on kirjattu, että "Luontojärjestöjen edustaja ei sitoutunut ratkaisuihin täysin varauksettomasti.". Kysymyksessä on viimeisessä yhteistyöryhmän kokouksessa käsitelty ns. dialogiprosessin tulos, johon luontojärjestöjen edustaja totesi, ettei voi varauksetta hyväksyä sitä. Dialogiprosessin tuloksesta tiedotettiin julkisudessa Helsingissä kokouspäivän aamuna, ja keskusjärjes-</p>	<p>Metsähallituksen eri toimintojen ohjeistukset sisältävät useita vesiensuojelua koskevia kohtia (mm. Metsätalouden ympäristö-opas). Vesiensuojelun onnistumista seurataan vuotuisilla inventoinneilla.</p> <p>Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen hallinnassa olevien maa- ja vesialueiden käytön suunnittelua.</p> <p>Arvio ekologisesta verkostosta perustuu kohdassa "3.3.2. Ekologinen verkosto" olevaan analyysiin.</p> <p>Lisäys toimintaohjelmaan: Erämaa-alueiden luonnonmuokaisesta käsiteltävien osien metsät siirretään taloustoiminnan ulkopuolelle.</p> <p>Kts. Antti Pyhäjärven lausunnon vastine.</p> <p>Lapin luonnonsuojelupiirin edustajan kanta kirjataan riskianalyysiin seuraavasti: "Luontojärjestöjen edustaja ei hyväksynyt dialogiratkaisua varauksettomasti."</p>

töstä tulleen viestin mukaan luontojärjestöt eivät ylipääntään suhtautuneet varauksettoman myönteisesti tulokseen, koska karttoja ei ollut ja koska dialogiprosessi jätti Metsä-Lappi -kysymyksen avoimeksi. Huomautettakoon, että ko. kokouksessa esitellyt luvut tuotiin yhteistyöryhmäläisten nähtäväksi vasta kokouksessa, joten perustellun kannan muodostaminen olisi muutenkin ollut mahdotonta. Toiseksi huomautettakoon, että tähän päivään mennessä kokouksesta tehdyn muistion liitteeksi luvattuja tietoja ei ole toimitettu ainakaan luontojärjestöjen edustajalle. Luonnonsuojelupiiri paheksuu tapaa, jolla suunnitelmaan on kirjattu toisessa yhteydessä sanottu lause. Kolmanneksi huomautettakoon, että kokouksessa tuotiin arvioitavaksi dialogiprosessista seuranneet vaikutukset hakkuumääriin, ja luontojärjestöjen edustaja totesi kokouksen yleiskeskustelussa, että tässä prosessissa mm. tärkeät kaavoitus ja maa-ainesten otto jäivät käsittelemättä.

Riskianalyysin kohdalla kerrotaan puolukasta. Mustikka, johon metsän kehitysvaihe vaikuttaa olennaisesti, on jätetty käsittelemättä. Ilmastonmuutosta ei käsitellä riskianalyysissä, mitä voi pitää puutteena.

Erityistä Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelmaluonnokseen

Kappaleen 2.1. loppu: "Huolimatta vanhojen metsien suojeleohjelman hyväksymisestä luontojärjestöt vaativat vuoden 2003 keväällä esittämässään laajoissa karttarajauksissa alueita suojelemaan piiriin. Metsähallitus ja luontojärjestöt aloittivat keskustelut, joissa täydennetään Metsähallituksen laatimia alue-ekologisia suunnitelmia". Kommenttina huomautettakoon, että keskustelut päättyivät helmikuussa 2006. Toiseksi, luontojärjestöjen aloitteen takana oli huoli siitä, että vanhojen metsien suojeleohjelman ulkopuolelle jääneet, mutta arvokkaiksi todettujen alueiden luontoarvot olivat vakavassa vaarassa, vaikka ne piti turvata alue-ekologisessa suunnitelmassa.

Toimintaympäristön kuvauksesta puuttuvat valtaukset, jotka Länsi-Lapin suunnitelmassa on esitetty.

2.2.2. Kohtaan kommentti, että luonnonsuojelupiiri pitää edelleenkin valitettavana korkeiden alueiden maankäyttöluokan poistamista.

Riskianalyysin lause "Nuorten metsien kasvaminen ja sitä myötä vähitellen tapahtuva sulkeutuminen heikentää useimpien metsämarjojen satoa" pitää sisällään myös mustikan.

Lisätään

Korkeat alueet on läpikäyty alue-ekologisen suunnittelun yhteydessä, jolloin suuri osa niistä siirrettiin luontoarvojen perusteella toiminnan ulkopuolelle.

Lausunto	Vastine
<p>Pohjoisimmat osat kuuluvat suojametsäalueeseen, jota on kokonaispinta-alasta 27 % eli yli 500 000 ha. Silti hakkuutavoitteesta on tingitty vain saamelaisten kotiseutualueella.</p> <p>Toteutunut kertymäsuunnite ylitti asetetun 650 000 m³ tavoitteen keskimäärin 4 % vuosittain suunnitelman tarkastelujaksolla. Uusi vuotuinen hakkuusuunnite on 695 000 m³. Luonnonsuojelupiiri esitti luonnonvarasuunnitelmatyön toiveissa ja tavoitteissa alkuvuodesta 2004, että eri käyttömuotojen välisten ristiriitojen vuoksi hakkuumääriä pienennetään selkeästi ja painopiste siirretään kasvatushakkuihin. Luonnonsuojelupiirin odotukset eivät siis ole toteutuneet: hakkuumäärät kasvavat ja uudistushakkuiden painopiste on suunnittelualueen pohjoisosassa, juuri siellä, mihin luonnonsuojeluväki ei toivo laajamittaisia uudistushakkuita. Toiminnan linjauksista vuosille 2006–2011 luonnonsuojelupiiri toteaa, että hakkuusuunnitteen tulisi olla esitettyä pienempi, jolloin lisäsuojelun ja muut tarpeet pystytään ottamaan paremmin huomioon. Itä-Lapin suunnittelualueen saamelaisten kotiseutualueella luvataan hakata 20 000 m³ vähemmän kuin mitä suurin kestävä hakkuusuunnite olisi (hakkuita 40 000 m³ 60 000 m³ sijasta). Luonnonsuojelupiirin mielestä hakkuumäärän tulee olla pienempi myös Sallan, Sodankylän ja Kittilän pohjoisosissa, sekä painopisteen kasvatushakuissa.</p>	<p>Metsälain säädökset ohjaavat toimintaa suojametsäalueella. Lapin paliskunnan alueella hakkuiden taso on sovitettu vastamaan toimintaa muualla saamelaisten kotiseutualueella.</p> <p>Tulevan toiminnan mitoitus perustuu ajantasaisiin metsävaratietoihin. Mitoitus on luonnonvarasuunnitelmaprosessissa määritetty ja todettu kestäväksi mm. vertaamalla sitä VMI9:n tuloksiin. Metsätaloustoiminnan piirissä olevien metsien kasvu on Itä-Lapissa lisääntynyt 300 000 m³ vuodessa ja Länsi-Lapissa 400 000 m³ vuodessa. Lisääntyneen kasvun seurauksen hakkuita olisi voitu lisätä selvästi enemmän ilman lisääntynyttä panostusta muihin metsien käyttömuotoihin. Suojelualueet painottuvat selvästi alueen pohjoisosiin. Toimintaa on suunnitelmassa painotettu yhteistyöryhmän suositusta enemmän kasvatushakkuihin vähentämällä Itä-Lapissa uudistushakkuita 1600 ha vuodessa ja Länsi-Lapissa 1300 ha vuodessa. Kasvatushakkuita on vastaavasti lisätty. Tämä parantaa mahdollisuuksia huomioida mm. porotalouden tarpeita toiminnassa.</p>
<p>Erityistä Länsi-Lappi luonnonvarasuunnitelmaluonnokseen</p>	
<p>Toimintaympäristön kehitys -luvussa 2.1. arvellaan Greenpeacen toiminnan aktivoitumisen olleen syynä luontojärjestöjen esitykseen vuonna 2003. Huoli vanhojen metsien suojeluohjelman ulkopuolelle jääneiden arvokkaiden alueiden luontoarvojen säilymisestä on ollut yhteinen luontojärjestöille, ja karttarajaukset pystyttiin esittämään vasta, kun riittävästi maastossa tehtyä kartoitusta oli tehtynä. Järjestöistä erityisesti Luonto-Liitto ja sen metsäryhmä on maastokartoitusten takana.</p>	

Länsi-Lapin hakkuusuunnite on tässä suunnitelmassa nostettu 740 000 m³:sta 785 000 m³:een. Tätä vähän pienentämällä olisi paremmat mahdollisuudet ottaa monimuotoisuuden turvaaminen ja monikäyttö huomioon niin Metso-alueella kuin suunnitelma-alueen pohjoisosissakin.

Tulevan toiminnan mitoitus perustuu ajantasaisiin metsävaratietoihin. Mitoitus on luonnonvarasuunnitelmaprosessissa määritetty ja todettu kestäväksi mm. vertaamalla sitä VMI9:n tuloksiin.

8.

Seuranta

Suunnitelmaa seurataan viiden vuoden jaksoissa projektissa sovitulla seurantamittareilla.

T = tavoite asetettu, K = kehitystä seurataan

Maa- ja vesialueiden käytön kehitys

- kokonaispinta-alan jakauma: metsätalouskäyttö (talouskäyttö, rajoitettu käyttö ja käytön ulkopuoliset alueet), suojelukäyttö, muu käyttö ja vedet) K

Metsävarojen kehitys

- ikäluokkajakauma K
- puulajivaltaisuus K
- puuston tilavuus puulajeittain K
- kasvu K

Luonnonsuojelun tavoitteet

Ekologisen verkoston laajuus ja edustavuus

- laajuutta seurataan maa- ja vesialueiden käytön kehityksen mittarissa K
- ekologisen verkoston edustavuus osa-alueittain (kasvupaikat, ikäluokat ja puulajivaltaisuudet) K

Uhanalaiset lajit ja metsien monimuotoisuus

- vanhojen (yli 140 v.) metsien pinta-ala T
- lehtipuuston osuus kokonaistilavuudesta ja lehtipuuvaltaisten metsien osuus T
- kulotettujen alueiden ja poltettujen metsien pinta-ala T
- lahoppuun määrä suojelualueilla, säästöpuuston ja lahoppuun määrä talousmetsissä T

Ennallistaminen ja luonnonhoito

- ennallistettujen soiden ja metsien pinta-ala T
- hoidossa olevien perinnebiotooppien pinta-ala T

Virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet

- suojelu- ja virkistysalueiden kävijämäärä K
- varttuneiden metsien (yli 60-vuotiaiden) määrä ja osuus virkistyskäytössä olevilla alueilla (kansallispuistot, retkeilyalueet, erämaat, virkistysmetsät ja virkistysen ae-kohteet) K
- metson soidinpaikkojen lukumäärä K
- palveluvarustuksen määrän kehitys K

Taloudelliset tavoitteet

- hakkuumäärä T
- liiketoimintojen tulos K

Yhteiskunnalliset tavoitteet

- liikevaihto K
- henkilötyövuodet K
- Metsähallituksen järjestämien info- ja osallistamistilaisuuksien lukumäärä K
- osallistuminen muiden järjestämiin tilaisuuksiin K

Maanjalostuksen tavoitteet

- myydyt tontit T
- myyty maa-aines K

Suunnitelman välitarkastus tehdään vuonna 2011. Tällöin tarkastetaan suunnitelman tavoitteet ja mitoitus yhdessä yhteistyöryhmien kanssa.

Suunnitelman liitteet

- Liite 1. Projektiorganisaatio
- Liite 2. Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1998–2005
- Liite 3. Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta
- Liite 4. Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla
- Liite 5. Hakkuulaskelman kuvaus
- Liite 6. Hakkuusuunnitteen herkkyys- ja riskianalyysi
- Liite 7. Kuntalaiskyselyn tulokset

Projektiorganisaatio

Projektiryhmä

projektipäällikkö	Veikko Hiltunen
projektisihteeri	Päivi Paalamo
projektisihteeri	Matti Rautiainen
projektisihteeri	Ilkka Vaara
hakkuulaskelma-asiantuntija	Juha Salmi

Ohjausryhmä

mt Länsi-Lappi, aluejohtaja	Kirsi-Marja Korhonen
mt Itä-Lappi, aluejohtaja	Tapio Pouta
lp, aluejohtaja	Eero Tikkanen (30.9.2005 asti)
lp, aluejohtaja	Jyrki Tolonen (1.10.2005 alkaen)
Villi Pohjola, johtaja	Jyrki Tolonen (30.6.2005 asti)
Villi Pohjola, johtaja	Johanna Tolonen (1.1.2006 alkaen)
Laatumaa, tuotantopäällikkö	Hannu Tilja

Yhteistyöryhmä

puheenjohtaja	Ismo Sarajärvi	Rovaniemen ammattikorkeakoulu
jäsen	Veikko Virtanen	Sodankylän kunta
varajäsen	Pertti Matinlompola	Muonion kunta
jäsen	Esa Huhta	Metla, Kolarin tutkimusasema
varajäsen	Jukka Jokimäki	Lapin Yliopisto Arktinen keskus
jäsen	Tuula Leskelä	Lapin luonnonsuojelupiiri (osan aikaa Markku Kuortti)
varajäsen	Eila Ylilokka	Savukosken luonnonsuojeluyhdistys
jäsen	Juhani Ojala	Suomen Metsästäjäliitto Lapin piiri
varajäsen	Reijo Martin	Lapin Kalamiespiiri
jäsen	Heikki Onnela	Lapin Suunnistus ry
varajäsen	Rita Koivisto	Ounasvaaran Latu ry
jäsen	Jyrki Niva	Lapin Safarit
varajäsen	Janne Sammalkangas	Visatupa
jäsen	Jari Hurskainen	Metsäliitto
varajäsen	Hannu Virranniemi	Pölkky Metsä Oy
jäsen	Markku Törmänen	Koneyrittäjien liitto
varajäsen	Mika Sivonen	Metsäalan Kuljetusyrittäjät ry
jäsen	Antti Pyhäjärvi	Kemin-Sompion paliskunta
varajäsen	Taisto Ristimella	Muonion paliskunta
jäsen	Ari Keskimölä	Metsäkeskus Lappi
varajäsen	Anssi Juujärvi	Metsäkeskus Lappi
jäsen	Pentti Tolvanen	TE-keskus
varajäsen	Keijo Alanko	TE-keskus
jäsen	Voitto Tiensuu	Lapin liitto
varajäsen	Juha Piisilä	Lapin liitto
jäsen	Ykä Karjalainen	Lapin ympäristökeskus
varajäsen	Päivi Lundvall	Lapin ympäristökeskus
jäsen	Pekka Aikio	Saamelaiskäräjät
jäsen	Niilo Hoikkala	Paliskuntain yhdistys
varajäsen	Matti Särkelä	Paliskuntain yhdistys

Luonnonvarasuunnitelman seuranta, kausi 1998–2005

MAANKÄYTTÖ

1. Maankäyttöluokat

Kuviotiedot 1.10.2005	Suojelu- alueet	Erämaa- alueet	Suojelu- ohjelmat	Suojelu Yhteensä	Muut eri- koisalueet	Taloustmetsät sis.suojam.	Metsätalous Yhteensä	Kaikkiaan
Metsämaa	168 900	26 700	65 000	260 600	21 400	786 000	807 500	1 068 100
Kitumaa	110 400	24 200	38 400	172 900	4 200	234 500	238 600	411 600
Joutomaa	123 700	17 200	54 300	195 200	5 500	249 400	254 900	450 100
Muu maa	500	0	700	1 200	3 400	7 200	10 600	11 800
Maata	403 500	68 100	158 400	630 000	34 500	1 277 100	1 311 600	1 941 600
Vedet	3 500	100	900	4 600	29 400	28 400	57 800	62 400
Kokonaisala	407 000	68 200	159 400	634 600	63 900	1 305 500	1 369 400	2 004 000
Muutos-%	6 %	-1 %	6 %	5 %	-69 %	11 %	-1 %	1 %
Kuviotiedot 6.8.1997	Suojelu- alueet	Erämaa- alueet	Suojelu- ohjelmat	Suojelu Yhteensä	Muut eri- koisalueet	Taloustmetsät sis.suojam.	Metsätalous Yhteensä	Kaikkiaan
Metsämaa	140 000	27 000	61 000	228 000	89 000	723 000	812 000	1 040 000
Kitumaa	87 000	24 000	39 000	150 000	66 000	177 000	243 000	391 000
Joutomaa	154 000	18 000	50 000	222 000	36 000	221 000	257 000	478 000
Muu maa	500	0	100	600	4 200	4 900	9 100	9 700
Maata	381 000	69 000	150 000	600 000	195 000	1 125 000	1 320 000	1 919 000
Vedet	2 700	100	800	3 600	11 300	47 300	58 600	62 100
Kokonaisala	384 000	69 000	151 000	604 000	206 000	1 173 000	1 379 000	1 981 000

METSÄVARAT

2. Ikäluokkajakauma (metsämaa)

Ikäluokkajakauma on esitetty kohdassa 2.5 Metsävarat, kuva 3. Ikäluokkajakauma metsätalouden metsämaalla on esitetty kohdassa 3.4 Taloustmetsien nykytila, kuva 13.

3. Kokonaistilavuus, m³ (metsämaa)

Kokonaistilavuuden kehittyminen on esitetty kohdassa 2.5 Metsävarat, kuva 2.

4. Kokonaiskasvu, m³ (metsämaa)

Kokonaiskasvu metsämaalla oli 1998 1,1 milj. m³ vuodessa (1,13 m³/ha/v). Metsätaloustoiminnan piirissä kasvu oli 0,9 milj. m³ vuodessa. Vuonna 2005 kasvu oli 1,6 milj. m³ (1,5 m³/ha/v). Metsätaloustoiminnan piirissä kasvu oli vuonna 2005 1,3 milj. m³ vuodessa (1,55 m³/ha/v).

METSIEN KUNTO

5. Merkittävien tuhojen määrä, ha

Itä-Lapin alueella on menneenä kaudella kirjattu tuhoja 1 828 ha:n alueelle. Myrskytuhot olivat pinta-alana suurimmat, noin 1 311 ha. Valtaosa myrskytuhoista oli vaikutukseltaan lieviä. Metsäpaloja tapahtui 15 kpl, pinta-alaltaan 67 ha. Palot keskittyivät vuoteen 2003 (13/15) ja Savukoski, Kemijärvi, Salla alueelle. Palojen tuhoaste vaihteli. Hirvituhoja on kaudella kirjattu noin 300 ha:n alueelle. Luku on todennäköisesti tapahtuneeseen nähden liian pieni. Taimikon perustamisen uusimista vaativia hirvituhoja ei ole esiintynyt ja lievempien tuhojen kirjaaminen on ollut satunnaista. Sienituhoja on kirjattu 150 ha.

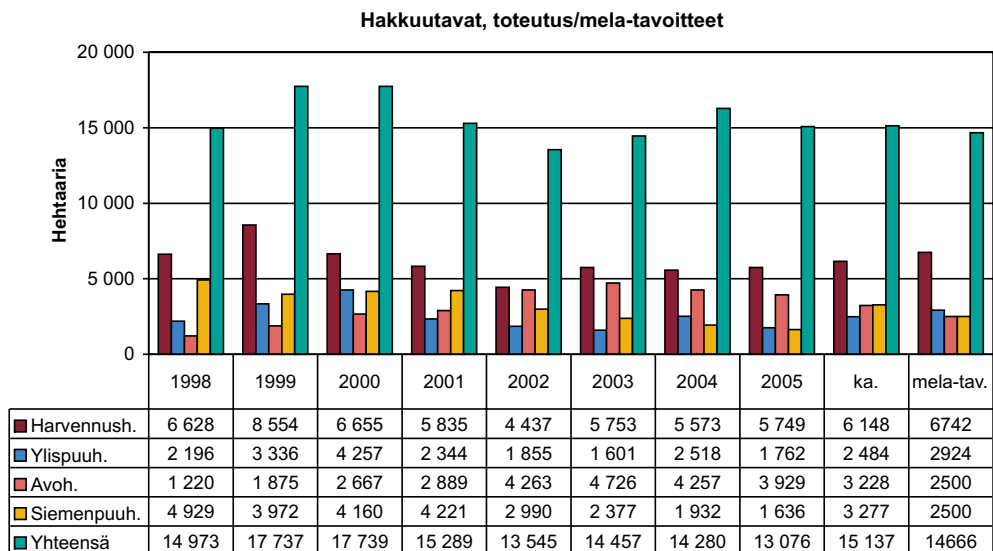
METSIEN JA MUIDEN LUONNONVAROJEN TUOTANNOLLISET TOIMINNOT

6. Kasvun ja hakkuupoistuman suhde

Kasvutiedot on esitetty mittarissa 4.

Vuosi	Hakkuukertymä, m ³ /v
1998	624 000
1999	670 000
2000	690 000
2001	662 000
2002	658 000
2003	724 000
2004	659 000
2005	691 000
Keskiarvo	672 000

7. Hakkuupinta-alat, ha/v

Mela-tavoitteisiin nähden hakkuut toteutuivat seuraavasti:

Harvennushakkuiden pinta-alamäärä alittui noin 600 ha vuodessa ja ylispuuhakkuissa alitus oli noin 500 ha/v. Avohakkuupinta-ala ylittyi noin 700 ha/v. Siemenpuuhakkuissa ylitys oli keskimäärin noin 800 ha/v. Uudistushakkuupinta-alojen ylittyminen selittyy osittain hakkuiden suuntaamisella kohteisiin, joissa kertymä jäi oletettua pienemmäksi. Mela-ohjelman luonteeseen kuuluu, että se esittää optimoinnissa ensiksi hakattavaksi runsaspuustoisimmat uudistushakkuukohteet.

Melan tavoite uudistushakkuista kertyvälle puutavaramäärälle toteutui.

Toimintaohjelman 1998–2007 lukuihin vastaavat vertailut (tavoite/toteutus): kasvatushakkuu 5 500 / 6 148 ha/v, uudistushakkuut (avohakkuu ja siemenpuuhakkuu) 5 000 / 6 505 ha/v.

8. Metsänhoito- ja metsänparannustöiden suoritteet

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	ka
Raivaus	1 714	1 470	1 873	1 643	3 456	3 947	4 298	3 154	2 694
Taim.hoito	3 456	2 216	4 054	3 951	2 650	2 589	2 776	2 022	2 964
Taim.hoit.tav.	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Kulutus	149	235	0	609	483	403	0	332	276
Laikutus	0	0	0	1 268	847	466	533	239	419
Äestys	1 858	1 973	2 952	913	2 470	1 344	1 398	1 819	1 841
Mätästys ym.	1 172	1 358	1 347	1 654	2 754	2 782	3 446	3 527	2 255
Muokk. ala yht.	3 179	3 566	4 299	4 444	6 554	4 995	5 377	5 917	4 791
Kylvö	402	917	769	640	1 070	1 334	2 066	991	1 024
Istutus	2 120	2 217	2 251	2 936	3 302	3 006	3 263	3 424	2 815
Mets.viljely yht.	2 522	3 134	3 020	3 576	4 372	4 340	5 329	4 415	3 839

9. Erityisten riista-alueiden määrä, ha (maa-ala)

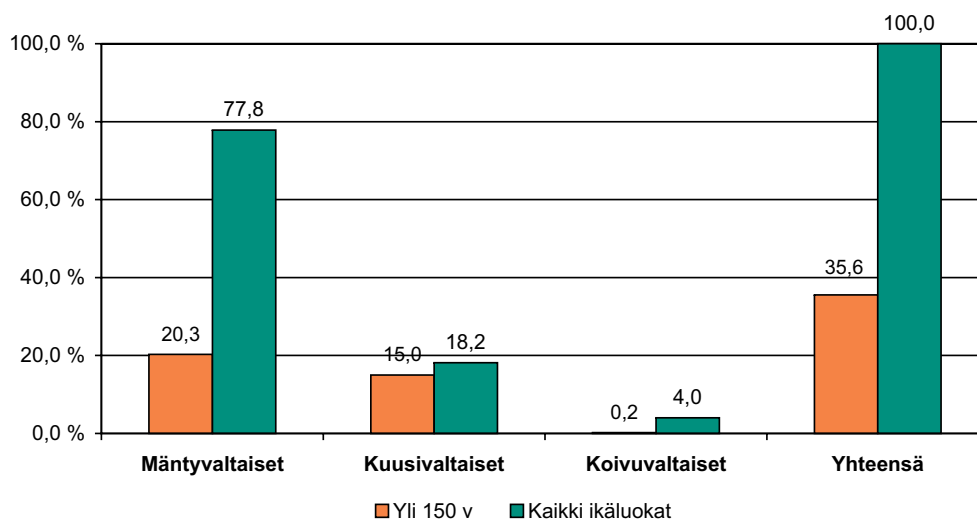
Metson soidin, toimiva	9 849
Metson soidin, kehitettävä	525
Metson soidin, tarkastettava	3 999
Hanhisoit	4 352
Muut riista-alueet	15 492
Yhteensä	34 217

Tarkastelukauden alussa riista-alueiden pinta-ala oli noin 37 000 ha. Pinta-alan pienentyminen johtuu koodaustavan muutoksesta.

Tiedossa olevia metsonsoitimia on kaikkiaan 331 kpl. Metson soitimien toimivuutta tarkastetaan keväisin ja uusia tietoon tulleita päivitetään paikkatietojärjestelmään. Muut riistaan liittyvät luontokohteet ovat mm. hanhisoita, hirvien talvehtimisalueita, riistan ravintoalueita ym.

LUONNON MONIMUOTOISUUS

10. Vanhojen metsien osuus (> 150 v., metsämaa)

Tietokannasta tehdyn poiminnan mukaan yli 150 vuotta vanhoja metsiä metsämaalla on 35,6 % kaikista ikäluokista. Lähtötilanteessa vastaava osuus oli 37 %.

11. Lehtipuuvaltaisten metsien osuus, ha (metsämaa)

Lehtipuuvaltaisten metsien osuus metsämaan alasta on 3,9 %. Lähtötilanteessa osuus oli 4,6 %. Lehtipuuvaltaisten metsien pinta-ala on säilynyt samana, mutta suhteellinen osuus on pienentynyt. Lehtipuuston merkitys on em. lukua suurempi, koska koivu esiintyy merkittävänä sekapuuna havupuuvaltaisissa metsiköissä. Puhtaat koivikot ovat alueella harvinaisia.

12. Lehtipuuston osuus, m³ (metsä- ja kitumaa)

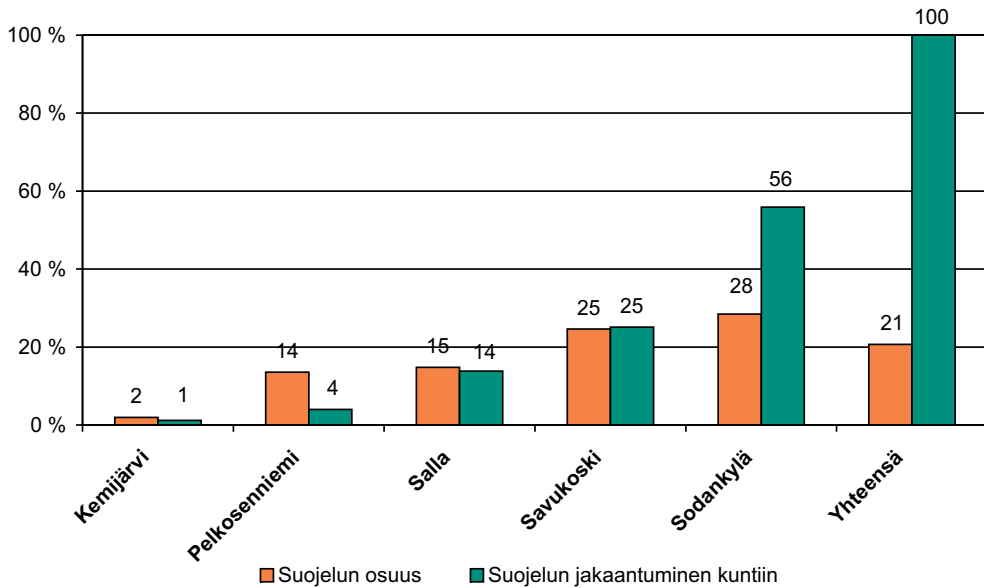
Lehtipuuston tilavuus on 8 140 850 m³ metsä- ja kitumaalla yhteensä. Lehtipuuston osuus on 11,6 % kokonaistilavuudesta. Ko. luku oli tarkastelujakson alussa 12 % eli lehtipuuston osuus kokonaistilavuudesta on säilynyt ennallaan.

13. Suojelualueita Itä-Lapin kuntien alueista, (lakisääteiset suojelualueet, erämaat) %

Metsähallituksen hallinnoimasta alueesta on suojeltu noin 32 % (634 600 ha/2 004 000 ha).

Kuntakohtaisesti suojelu jakaantuu seuraavassa kuvassa esitetyllä tavalla. Vähiten suojelua on Kemijärven kunnan alueella. Kunnan pinta-alasta on suojeltu kaksi prosenttia ja se on alueen suojelun osuudesta prosentin verran. Eniten suojelua on

Sodankylässä. Kunnan pinta-alasta on suojeltu 28 %. Itä-Lapin valtionmaiden suoje-
lusta 56 % on Sodankylän kunnan alueella. Yksityismailla mahdollisesti olevia suoje-
lualueita ei ole huomioitu tarkastelussa.

14. Suojelualueita Mh: n alueesta ja metsistä (metsämaa, kitumaa), %

Vuosi	Alueesta	Metsistä
1997	30 %	26 %
2005	32 %	29 %

Suojeltujen metsien (metsä- ja kitumaa) osuus on lisääntynyt kolme prosenttia. Alueen koko pinta-alasta suojelun osuus on noussut kaksi prosenttia.

15. Suojelukuviaita talousmetsissä, ha (kokonaisala)

Vuosi	Pinta-ala, ha
1998	13 469
2004	126 000

Suojelukuvioiksi määritellään talousmetsien ekologisen verkoston luontokohteet: laji-esiintymät, luontokohteet, ekologiset yhteydet ja monimuotoisuuden lisäämisalueet. Edellisen suunnitelman valmistuessa alue-ekologinen suunnittelu kattoi noin neljänneksen pinta-alasta. Metsämaalla suojelukuvioiden pinta-ala on noin 55 760 hehtaaria.

16. Lahopuun määrä alue-ekologisten suunnitelmien mukaan, m³/ha (parhaiden kuvioiden keskiarvo)

Lahopuuta talousmetsissä on keskimäärin 16 m³ hehtaarilla. Lukema on alue-ekologisten suunnitelmien talousmetsäkuvioiden keskiarvo, johon sisältyy kuollut pysty- ja maapuu. Suunnitelmien lahopuun keskiarvojen vaihteluväli oli 4,8–34,8 m³ hehtaarilla. Lahopuumittaukset painottuivat luonnontilaltaan parhaimmille kuvioille. Suojelukohteilta lahopuuta on mitattu vain muutamilta kuvioilta

17. Elävän säästöpuun määrä hakkuualoilla, m³/ha ja

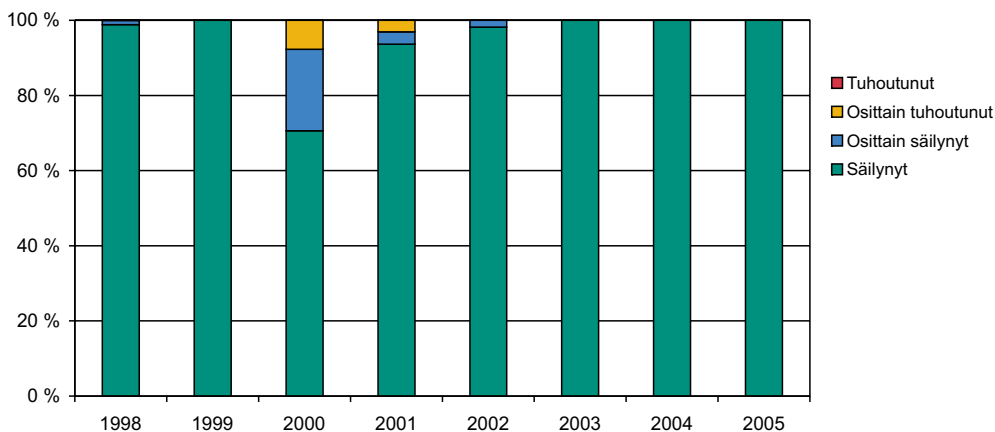
18. Vanhan kuolleen maapuun määrä hakkuualoilla, m³/ha

Lahopuu- ja jatkumoa muodostava säästöpuusto koostuu luontokohteitten puustosta ja uudistusalojen säästöpuustosta. Luontokohteet on rajattu toiminnan ulkopuolelle. Uudistusalojen säästöpuusto pyrittiin jättämään usean aarin kokosiin säästöpuu-alueisiin. Yksittäisiksi säästöpuiksi hyväksyttiin maisemallisesti merkittävät puut.

Vuosi	Elävät säästöpuut	Kuolleet säästöpuut	Maapuut	Yhteensä
	m ³ /ha			
1998	1,5	0,7	2,0	4,1
1999	1,3	0,6	1,9	3,8
2000	1,2	0,8	1,3	3,4
2001	1,9	1,8	1,5	5,2
2002	1,8	1,0	0,9	3,7
2003	1,7	1,4	0,9	4,1
2004	2,0	0,5	1,5	4,0
2005	2,4	0,7	0,6	3,8
Keskimäärin	1,7	0,9	1,3	4,0

19. Arvokkaiden elinympäristöjen säilyminen hakkuissa, %

Luontokohteitten säilyttäminen luonnontilassa on toiminnan tavoite. Luontokohteet säilyivät tai osittain säilyivät yli 98 %:sti. Vuoden 2000 luonnonhoidon seurannassa havaittu puron ylityskohdan leviäminen pääosin aiheutti sen, että tavoite jäi saavuttamatta.

20. Uhanalaiset putkilokasvit, esiintymiä kpl

Esiintymiä	1998
	kaikki maanomistajat, olemassa olevat/kaikki
Valtakunnallisesti uhanalaiset	450/690
Alueellisesti uhanalaiset	800/2200

Havaintopaikat, Itä-Lappi	2005					
	Olemassa, +		Ei tietoa, ?		Hävinyt, -	
	MH	Muut	MH	Muut	MH	Muut
Valtakunnalliset (CR, EN, VU)	733	454	94	234	28	86
Silmälläpidettävät (NT)	165	240	65	152	4	27
LC, sis. alueellisesti uhanalaiset	267	111	159	237	16	49

Edellisessä luonnonvarasuunnitelmassa ilmoitetuissa luvuissa ei eritelty, tarkoittavatko luvut koko aluetta vai Metsähallituksen hallinnoimia maita. Putkilokasvien esiintymien lukumäärän lisäys tarkoittaa tiedon lisääntymistä ja tiedon kokoamisen tehostumista hajanaisista lähteistä ympäristöhallinnon uhanalaistietojärjestelmään. Uhanalaisuusluokitus on tässä yhteydessä vanha uhanalaisuusluokitus.

21. Maakotka, reviirejä kpl (MH maat),

22. Muuttohaukka, reviirejä kpl (MH maat)

Luontopalvelut vastaa vuosittaisista kotkien ja muuttohaukan pesätarkastuksista. Maakotkien määrä on koko Suomessa ollut hitaassa kasvussa (1–3 uutta paria vuosittain). Muuttohaukan kannat ovat sen sijaan voimakkaammassa kasvussa.

Reviirit	1998 MH maat	2005 MH maat	Kaikki maanom. yhteensä
Maakotka	80	98	113
Merikotka	20–30	28	31
Muuttohaukka	70	77	107

23. Metsäpalot, kokonaisala ha/v

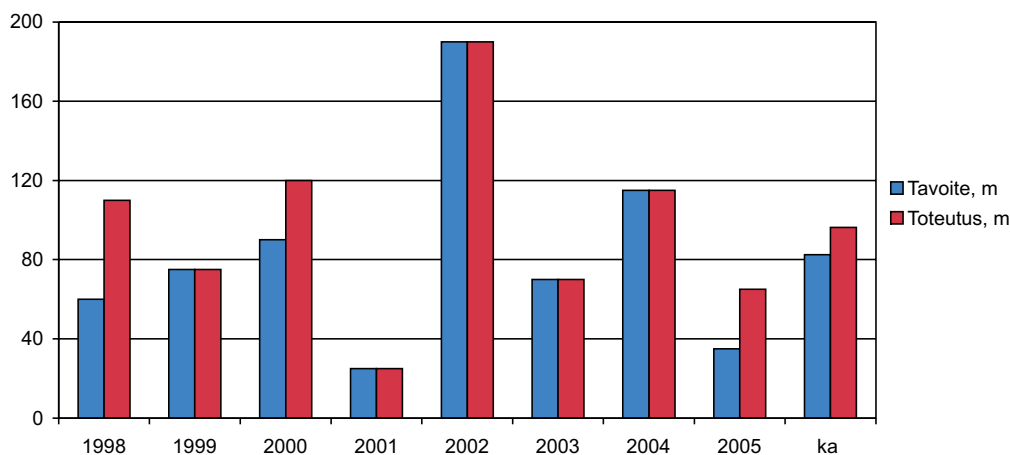
Metsäpaloja tapahtui 15 kpl, joissa metsää paloi 67 ha:n alueella. Tuhoaste vaihteli. Palot keskittyivät vuoteen 2003 (13/15) ja Savukoski, Kemijärvi, Salla alueelle. Tarkastelujakson vuotta kohden palanut ala on noin 11 ha.

24. Alue-ekologisen suunnittelun kattavuus talousmetsien pinta-alasta, %

Itä-Lapin alue-ekologinen suunnittelu toteutettiin vuosien 1995–2001 välisenä aikana kahtenakymmenenä hankkeena. Suunnittelu kattaa koko metsätalouden hallitseman alueen. Tarkastelukauden alussa 22 % pinta-alasta oli suunniteltu.

METSÄTALOUDEN VESISTÖVAIKUTUKSET

25. Suojavyöhykkeet uudistushakkuissa, ero tavoitelevyyteen (m)

Suojavyöhykkeiden leveyden keskiarvo oli tarkastelujaksolla 83/96 m (tavoite/toteutunut). Uudistushakkuissa jätettiin keskimäärin 13 m tavoitetta leveämmät suojavyöhykkeet. Syynä tähän on mm. maiseman huomiointi. Lähtötilanteessa vastaava luku oli +5 m. Ylilevät suojavyöhykkeet siirtävät toiminnan ulkopuolelle pinta-alaa, joka toisaalla on vastaavasti otettava käyttöön.

26. Kunnostusojitusten määrä, ha/v

Tarkastelujaksolla Itä-Lapissa ei ole tehty kunnostusojituksia.

MUUT SOSIAALISET, TALOUDELLISET JA KULTTUURISET TOIMINNOT

27. Metsähallituksen työllistävyys, hlötv

Metsähallituksen henkilöstö (toimihenkilöt, metsurit, yrittäjät työntekijöineen ja kausityövoima) on vähentynyt noin 22 henkilötyövuotta (352—> 330). Metsurien henkilötyövuosimäärä on yksittäisenä ammattiryhmänä vähentynyt eniten. Luontopalvelut on lisännyt henkilöstöään noin 20 henkilötyövuoden verran. Villi Pohjola ja Morenia ovat myös hieman lisänneet alueella henkilöstöään.

Yrittäjien palveluksessa olevien määrä on lisääntynyt seitsemällä hengellä. Prosentuaalisesti yrittäjien työllistävyys on lisääntynyt vuoden 1998 35 %:sta vuoden 2005 lähes neljäänkymmeneen prosenttiin.

Metsähallituksen työpaikkamäärä on edelleen aluetaloudellisesti merkittävä.

28. Metsähallituksen liikevaihto, €

Metsähallituksen liikevaihto Itä-Lapin alueella on säilynyt vakaana noin 35–36 milj. euron vuositasolla. Liikevaihdon kasvu on noin 3 %. Metsätalouden liikevaihto on hieman pienentynyt. Muiden tulosalueiden liikevaihdot ovat vastaavasti hieman kasvaneet.

29. Koulutusmäärät (metsätalouden tulosalue), hlötpv

Henkilöstön koulutusmääriä seurataan alueessa ympäristö- ja laatu järjestelmän mukaisesti. Keskimäärin henkilöstöä on koulutettu 1 065 päivää vuodessa. Toimihenkilön vuotuinen koulutukseen käytetty työpäivämäärä on 12, metsurin 4 ja yrittäjä ja hänen työntekijänsä 2.

Koulutusaiheina mm.: ympäristö- ja laatu järjestelmä, esimiestaito, SutiGis, atk, met sien käsittely, metsälaki ja puutavaran laatu.

Kaksitoista alueen "monimetsuria" suoritti metsurin erikoisammattitutkinnon. Muutama toimihenkilö on päivittänyt ammattitaitoaan suorittamalla metsätalousinsinöörin (AMK) tutkinnon. Yhdeksän toimihenkilöä suoritti 19 opintoviikon ympäristöekologian koulutuksen Lapin kesäyliopistossa vuosina 1998–1999. Tarkastelukauden loppupuolella toimihenkilöt ovat suorittaneet valtakunnallista metsäalan luonnonhoitotutkintoa Rovaniemen ammattikorkeakoulussa.

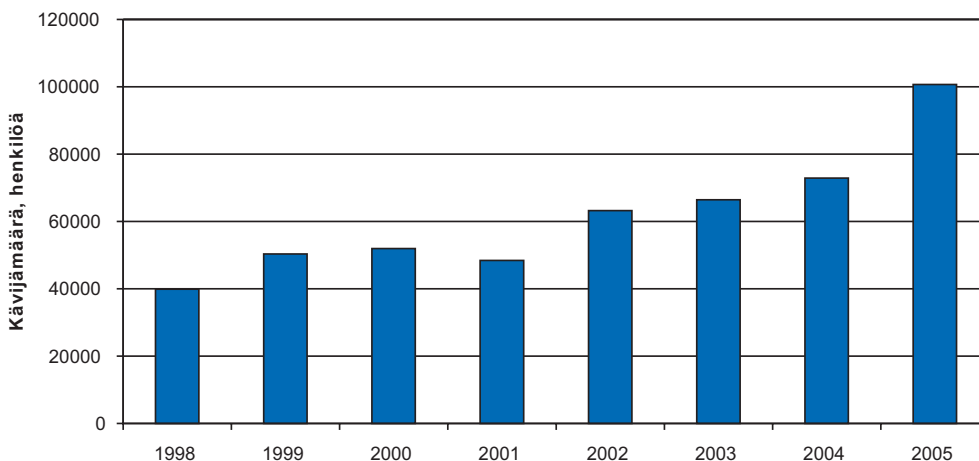
Vuonna 2003 luontopalvelut koulutti koko toimialueensa henkilökuntaa 343 henkilötyöpäivän verran määräaikaisten mukaan lukien.

30. Kansalaisten ja sidosryhmien osallistamismäärät, hlökm

Luontopalveluiden järjestämiin yleisötilaisuuksiin koko Perä-Pohjolan alueella vuonna 2003 osallistui 2630 henkilöä, yhteensä 37 eri tilaisuudessa (tässä yleisötilaisuudeksi on laskettu avoimet ovet, teemapäivät, talkoot, luontokeskusten luontoillat ym.). Sidoryhmätilaisuuksia järjestettiin vastaavasti koko toiminta-alueella 13 kappaletta.

Metsätalouden osallistamismääriä ei ole systemaattisesti seurattu. Hankkeista osallistetaan tiehankkeet, joihin halutaan tien vaikutusalueen ihmisten hyväksyntä. Paliskuntien kanssa on sopimus pohjainen yhteydenpitomenettely, jossa järjestettyjä vuotuisia tapaamisia on kaksi kertaa vuodessa. Tilaisuuksissa käydään läpi tulevat toiminnot ja laaditaan pöytäkirja, joka yhteisesti tarkastetaan. Muiden sidoryhmien kanssa ei ole yhtä vakiintunutta osallistamismenettelyä. Muita sidoryhmätahoja, joita vuosittain tavataan ovat puolustusvoimat, rajavartiolaitos, kunnat, metsäkeskus, luontojärjestöt, ym.

31. Kävijämäärä luontokeskuksissa, hlökm

Kävijämäärät on laskettu Kiehisen asiakaspalvelupisteen, Savukosken luontotalon sekä Tankavaaran ja Pyhäntunturin luontokeskusten kävijämääristä.

Alue-ekologisten suunnitelmien seuranta

Vanhat metsät								
Alueen nimi	Suunnitelman valmistumisvuosi	Vanhat metsät metsämaasta				Nykytilanne		
		Ikäraja	Tavoite-%	Lähtötöl. ha	Lähtö-%	ha	%	Muutos
Peurakaira	1997	> 180	35	11 912	44	12 755	47,0	3,0
Pomokaira	1999	> 160	29	33 418	38	32 653	37,3	-0,7
Koitelainen	2000	> 160	33	19 000	45	18 352	43,7	-1,3
Mäkärä-Riskaskama	2001	> 160	30	19 900	33	19 518	32,7	-0,3
Seipäkaira	1998	> 160	6	5 342	16	4 577	13,9	-2,1
Kaarestunturi	2000	> 160	8	8 083	14	7 947	13,8	-0,2
Oratunturi	2001	> 160	13	7 419	21	6 519	18,2	-2,8
Luosto	2000	> 160	18	8 673	31	10 224	32,4	1,4
Vintilä	1999	> 160	18	25 886	45	22 652	39,6	-5,4
Painopää-Kemihaara	2000	> 160	22	30 178	38	33 571	41,9	4,3
Voutavaara	2001	> 160	13	14 297	32	12 623	28,2	-3,8
Vasaniemi	2001	> 160	6	3 000	11	4 154	15,3	4,3
Pyhäjoki	1999	> 160	25	11 144	31	12 312	32,9	1,9
Tulppio	2001	> 160	50	25 370	54	23 775	50,5	-3,5
Värriö	2000	> 160	10	13 942	26	14 948	27,9	1,9
Keminniemi	2000	> 140	9	4 555	12	9 268	24,6	12,6
Vilma-Savina	1998	> 160	30	20 353	48	19 324	42,5	-5,5
Tuntsa-Naruska	1999	> 160	25	24 000	42	24 782	42,2	0,2
Naarma-Rovajärvi	2000	> 140	ei tav.	2 556	8,6	2 143	7,1	-1,5
Kemijärvi	2001	> 140	6	1 663	3,3	4 778	9,4	6,1
Yhteensä				290 691	30,8	296 876	31,4	0,6

Uuden osa-aluejaon mukainen tilanne ja tavoite					
	Alle 140 v	140 v ja yli	Osuus-%	Yhteensä	Tavoite-%
Saamelaisten kotiseutualue	63 321	99 318	61	162 638	50
Pohjoinen alue	248 026	247 935	50	495 961	32
Eteläinen alue	314 216	95 315	23	409 531	12
Kaikkiaan	625 563	442 568	41	1 068 131	31

Sisältää UK-kansallispuiston ja Oulangan kansallispuiston Itä-Lapin puoleiset osat.

Lehtipuuvaltaiset metsät

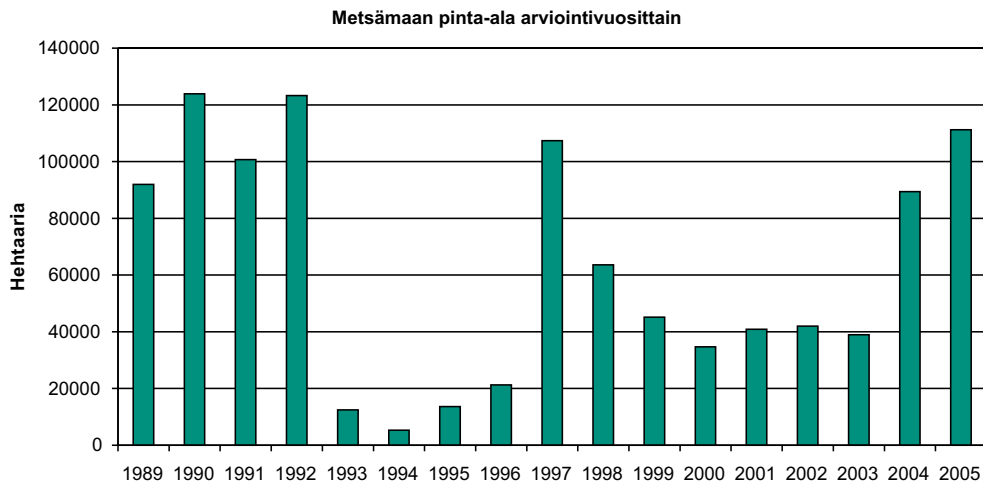
Alueen nimi	Tavoite-%	Lähtötilanne		Nykytilanne		Osuuden muutos
		ha	%	ha	%	
Peurakaira	>11,7	3 160	11,7	1 826	6,7	-5,0
Pomokaira	13	11 499	13	11 197	12,8	-0,2
Koitelainen	>6,5	2 740	6,5	2 590	6,2	-0,3
Mäkärä- Riskaskama	>4	2 358	4,0	2 709	4,5	0,5
Seipäkaira	>3,5	1 164	3,5	957	2,9	-0,6
Kaarestunturi	>3,9	2 254	3,9	2 274	4,0	0,1
Oratunturi	>6	2 081	6,0	2 480	6,9	0,9
Luosto	>1,9	536	2,9	515	1,6	-1,3
Vintilä	>2,6	1 511	2,6	1 329	2,3	-0,3
Painopää-Kemihaara	>1,8	1 413	1,8	1 343	1,7	-0,1
Voutavaara	>4,2	1 894	4,2	1 741	3,9	-0,3
Vasaniemi	>5,1	1 390	5,1	1 418	5,2	0,1
Pyhäjoki	8	1 192	3,3	1 013	2,7	-0,6
Tulppio	lisää	3 487	7,4	1 079	2,3	-5,1
Värriö	>3,3	1 787	3,3	1 127	2,1	-1,2
Keminniemi	3	1 161	3,0	1 481	3,9	0,9
Savina-Vilma	>1,3	551	1,3	821	1,8	0,5
Tuntsa	8	4 445	7,8	4 449	7,6	-0,2
Naarma-Rovajärvi	lisää	782	2,6	326	1,1	-1,6
Kemijärvi	4	1 302	2,6	1 240	2,4	-0,2
Yhteensä		46 707	5,0	41 923	4,4	-0,6

Uuden osa-aluejaon mukainen tilanne ja tavoite

	Muut puulajivaltaisuudet	Lehtipuuvaltaiset	Osuus-%	Metsämaata yhteensä	Tavoite-%
Saamelaiden kotiseutualue	157 855	4 784	2,9	162 638	3
Pohjoinen alue	473 122	22 839	4,6	495 961	4
Eteläinen alue	395 107	14 424	3,5	409 531	4
Kaikkiaan	1 026 084	42 047	3,9	1 068 131	4

Kulotus										
Alueen nimi	Kulotus-tavoite ha/v	Toteutus, hehtaaria								Keskim. ha/v
		1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Peurakaira	30									0
Pomokaira	20	0	0	2	12	90	58	0	0	20
Koitelainen	20	0	0	0	1	0	0	0	10	1
Mäkärä- Riskaskama	10	0	26	0	0	0	0	0	0	3
Seipäkaira	20	0	21	0	30	68	122	0	0	30
Kaarestunturi	10	5	7	0	53	20	16	0	0	13
Oratunturi	8	0	0	0	39	12	3	0	7	8
Luosto	6	18	0	0	53	0	15	0	0	11
Vintilä	50	0	29	17	65	0	166	77	66	53
Painopää-Kemihaara	30	0	11	0	0	19	0	0	17	6
Voutavaara	20	0	0	0	16	126	32	0	54	29
Vasaniemi	2				0	0	0	0	31	4
Pyhäjoki	4				0	0	0	24	0	3
Tulppio	8	0	0	0	0	0	31	0	14	6
Värriö	30	0	58	0	28	35	60	17	0	25
Keminniemi	1 kohde/v	0	0	0	47	95	0	0	0	18
Savina-Vilma	50	0	95	0	137	0	52	0	0	36
Tuntsa-Naruska	20									0
Naarma-Rovajärvi	0									0
Kemijärvi	1kohde/5v	0	0	0	13	20	32	0	0	8
Yhteensä		23	246	19	494	484	587	118	199	271

Kuviotietojen maastotarkastusajankohta metsämaalla

Maastotarkastusten välillä puustotiedot päivitetään vuosittain Metsäntutkimuslaitoksen kasvumallien avulla.

Hakkuulaskelman kuvaus

Metsien kehityssuunnitteet laaditaan Metsäntutkimuslaitoksessa kehitetyllä MELA-laskentajärjestelmällä, joka on tarkoitettu suuralueiden pitkän ajan hakkuumahdollisuuksien selvittämiseen. Hakkuutietojen lisäksi järjestelmästä saadaan metsien rakenteen kehittymistä koskevaa tietoa.

MELAssa metsien kehittymistä kuvataan luonnonprosesseina ja metsänkäsitteilytoimenpiteinä, jotka on mallitettu. Kullekin metsämaan kuviolle tuotetaan vaihtoehtoisia sallittuja käsittelypolkuja useiksi vuosikymmeniksi eteenpäin. Ekologiset ja muut metsien käyttöä ohjaavat tekijät otetaan laskelmissa huomioon mm. jakamalla metsät luonteensa mukaan käsittelyluokkiin. Järjestelmälle syötetään ohjeet siitä, miten kuhunkin kuvion käsittelypoluista valitaan se, joka yhdessä muille kuvioille valittujen polkujen kanssa parhaiten toteuttaa asetetut tavoitteet. Optimoinnissa laskelmalle asetetaan kestävyys eri ulottuvuuksien toteutumista turvaavia rajoitteita.

Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelman vaihtoehtotarkastelun laskelmissa luotiin erot laskelmien välille siirtämällä metsiä käsittelyluokasta toiseen. Laskelmavaihtoehdosta riippui, mitä metsiä mihinkin luokkaan siirrettiin ja millä perustein.

Valitun strategian mukaisen laskelman kuvaus

Laskelman metsien käsittelyt perustuivat Metsähallituksen metsänhoidon ohjeisiin noudattaen Metsätalouden ympäristöoppaan suosituksia.

Laskelma laadittiin kaudelle 2006–2045.

Laskelmassa maksimoitiin nettotulojen nykyarvoa 4 prosentin diskonttokorkokannalla.

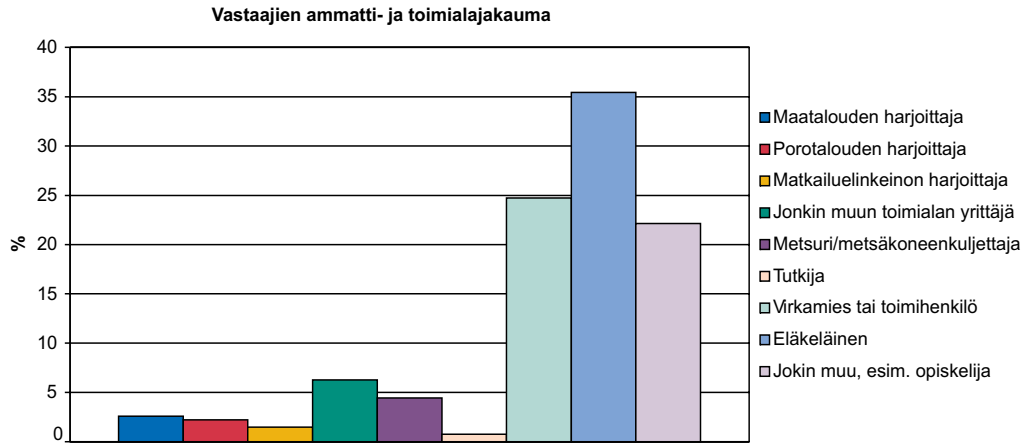
Laskelmassa käytettiin seuraavia rajoitteita:

- hakkuukertymä nousee tai pysyy samana
- tukkikertymä nousee tai pysyy samana
- nettotulot nousevat tai pysyvät samana
- talousmetsien tuottoarvon (4 %) on oltava laskelman lopussa suurempi kuin alussa
- harvennushakkuita ensimmäisellä 10-vuotiaudella vähintään 4 000 ha/v
- uudistushakkuita ensimmäisellä 10-vuotiaudella enintään 7 500 ha/v
- vanhojen metsien osuus ekologisilla osa-alueilla
  - ♦ saamelaisten kotiseutualue 18 %
  - ♦ pohjoinen 26 %
  - ♦ eteläinen 12 %

Hakkuusuunnitteen herkkyy- ja riskianalyysi

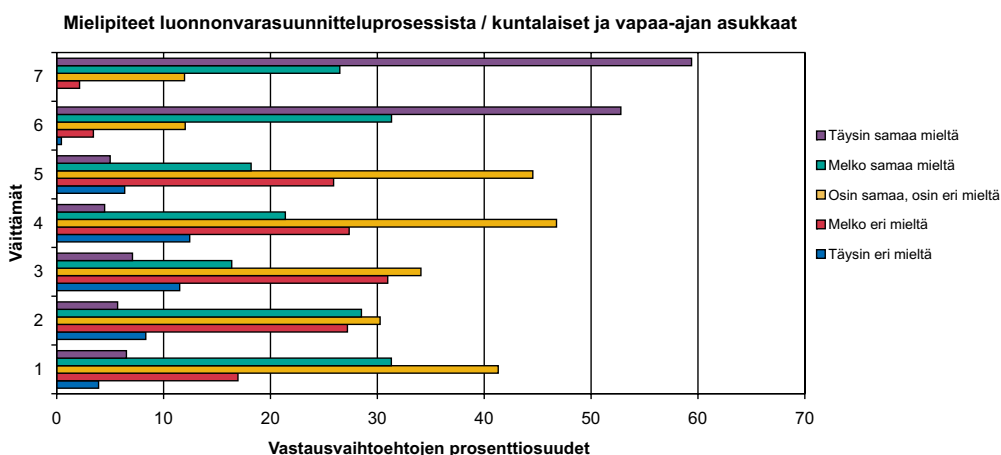
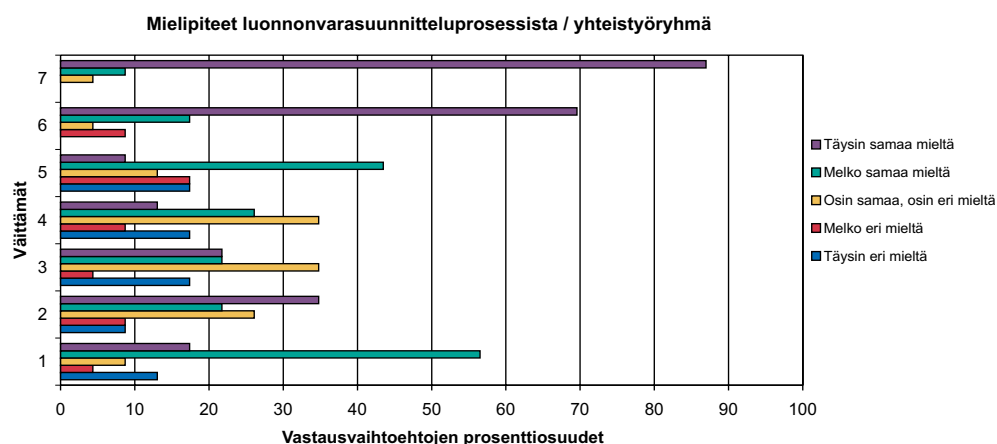
Laskelmat	Hakkuumäärä, 1000 m ³ /v			
	1. kausi	2. kausi	3. kausi	4. kausi
Suunnittelulaskelmat				
Nykytoiminta	749	760	791	892
Metsätalous	984	992	1 013	1 012
Porotalous I	721	732	762	864
Matkailu-virkistyskäyttö	747	757	787	891
Ekologisen verkoston kehittäminen	741	752	783	894
Porotalous II	535	535	568	854
Kasvatushakkuu	156	318	502	675
Linjausten jälkeinen tarkennettu laskelma				
Lopullinen ilman saamelaisten kotiseutu- aluevähennystä	719	727	722	976
Herkkyy- ja riskianalyysi				
Taimikon naapurikuviot levossa 20 v	734	742	756	980
Siemenpuuston ja taimikon naapurikuviot levossa 20 v	663	669	904	1 000
Metsämaan pinta-ala 85 %	685	693	712	933
Metsämaan pinta-ala 85 %, uudistusrajoite	651	691	726	973
Metla (VMI9)	725	771	771	

Kuntalaiskyselyn tulokset

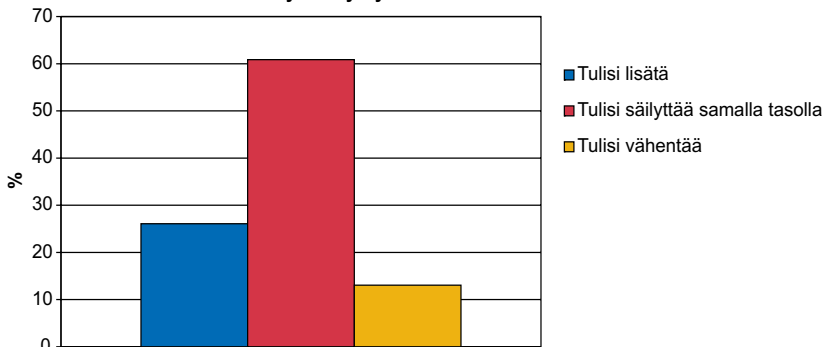
Mitä mieltä olette seuraavista Metsähallituksen Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarasuunnittelua koskevista väittämistä?

1. Metsähallitus on ottanut/ottaa suunnittelussaan huomioon kattavasti erilaiset alueiden käyttöä koskevat mielipiteet ja tavoitteet.
2. Metsähallitus on tiedottanut luonnonvarasuunnittelusta kattavasti.
3. Kansalaisilla on riittävät mahdollisuudet osallistua luonnonvarasuunnitelman laadintaan.
4. Luonnonvarasuunnitteluprosessi on demokraattinen.
5. Luonnonvarasuunnitteluprosessi on selkeä.
6. Kuntalaisille järjestetyt luonnonvarasuunnittelua koskevat keskustelutilaisuudet ovat välttämättömiä.
7. Keskustelu Metsähallituksen ja sen sidosryhmien välillä on välttämätöntä luonnonvarasuunnitelman laadinnassa.

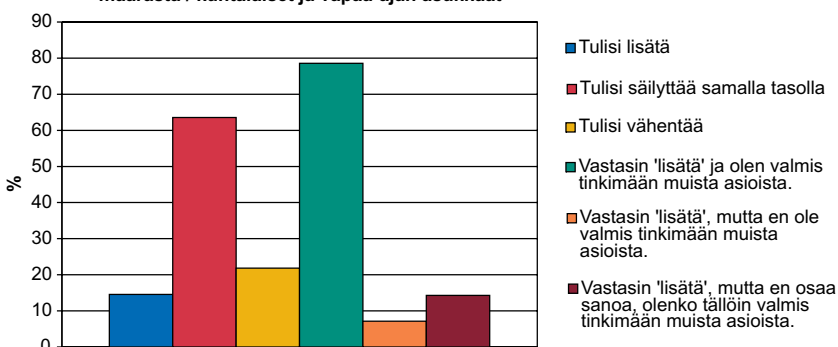

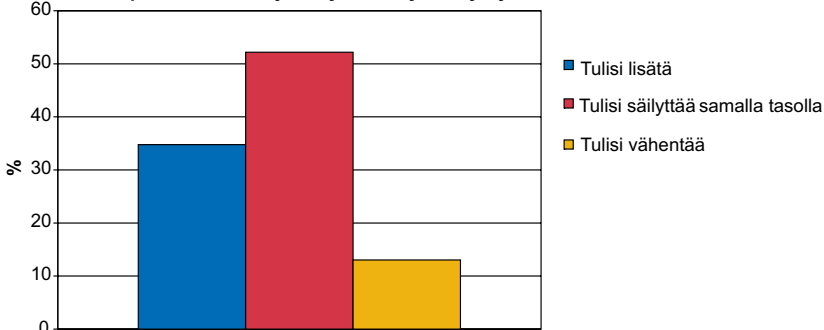
Kysymys Itä- ja Länsi-Lapin suojelualueiden määrästä / yhteistyöryhmä

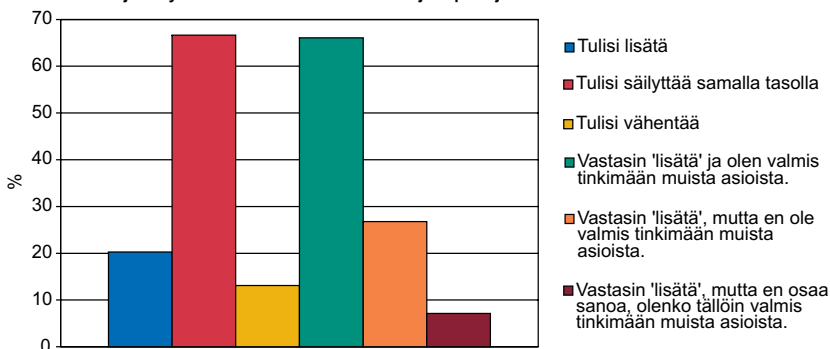
Kysymys Itä- ja Länsi-Lapin suojelualueiden määrästä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

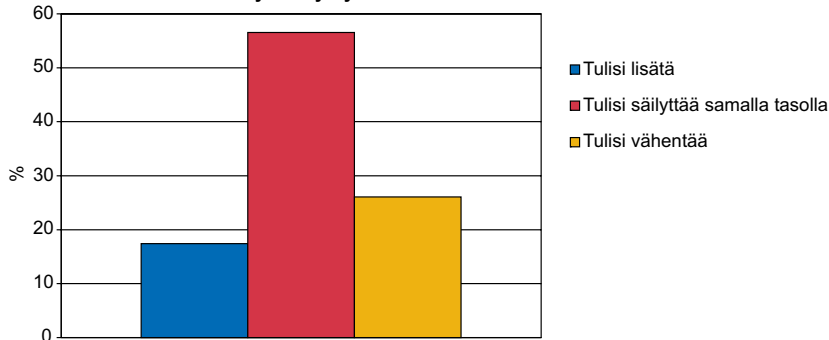
Kysymys porotalouden huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / yhteistyöryhmä

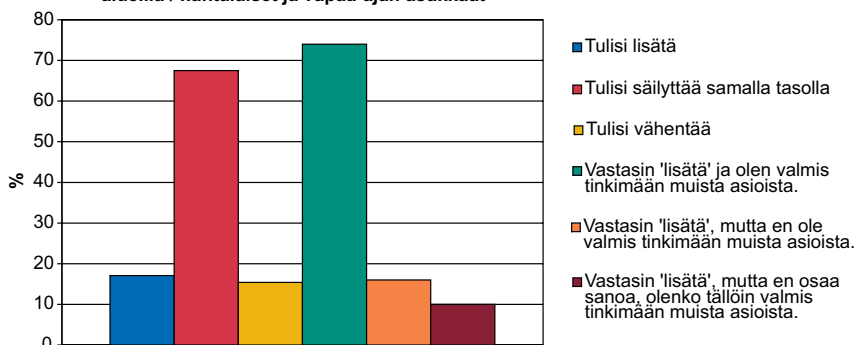
Kysymys porotalouden huomioon ottamisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytön suunnittelussa / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

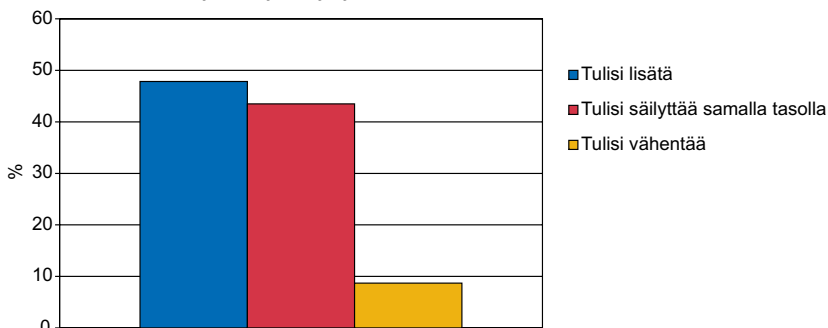
Kysymys hakkuiden määrästä Itä- ja Länsi-Lapin alueilla / yhteistyöryhmä

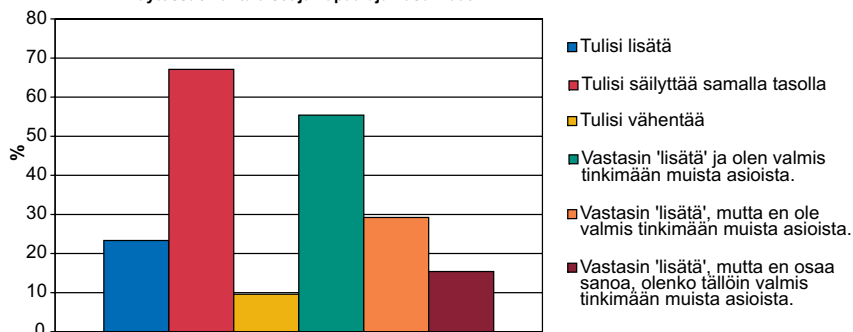
Kysymys hakkuiden määrästä Itä- ja Länsi-Lapin alueilla / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

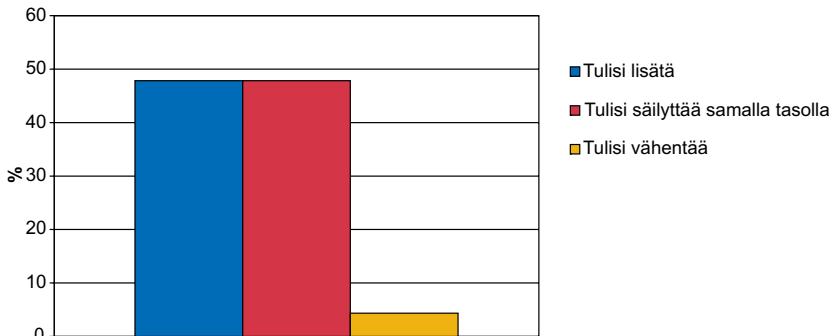
Kysymys monimuotoisuuden, maisemanäkökohtien ja riistatalouden huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / yhteistyöryhmä

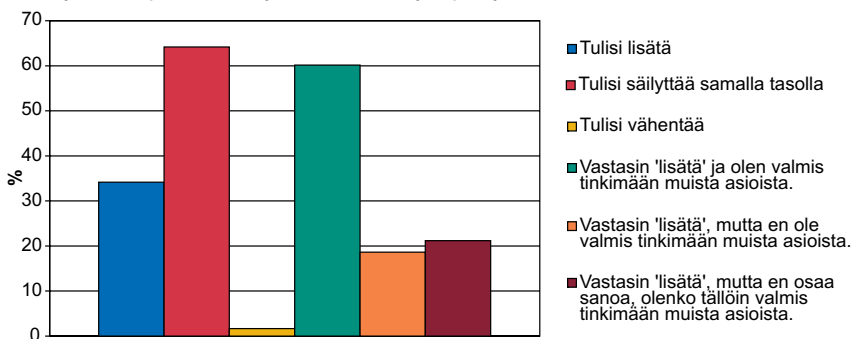
Kysymys monimuotoisuuden, maisemanäkökohtien ja riistatalouden huomioon ottamisesta Itä- ja Länsi-Lapin luonnonvarojen käytössä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

Kysymys marjastajien, sienestäjien ja metsästäjien huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin alueiden käytössä / yhteistyöryhmä

Kysymys marjastajien, sienestäjien ja metsästäjien huomioimisesta Itä- ja Länsi-Lapin alueiden käytössä / kuntalaiset ja vapaa-ajan asukkaat

**Enemmistöäänestyksellä saatu suunnitelma-
vaihtoehtojen hyväksyttävyyssjärjestys:**

Nykytoiminta tai
Luontomatkailu-virkistyskäyttövaihtoehto

Ekologisen verkoston kehittämismvaihtoehto

Porotalous I vaihtoehto

Metsätalousvaihtoehto

Porotalous II vaihtoehto

Kasvatushakkuuvaihtoehto

**Borda Countilla ¹ laskettu suunnitelma-
vaihtoehtojen hyväksyttävyyssjärjestys:**

Luontomatkailu-virkistyskäyttövaihtoehto

Nykytoimintavaihtoehto

Ekologisen verkoston kehittämismvaihtoehto

Porotalous I vaihtoehto

Metsätalousvaihtoehto

Porotalous II vaihtoehto

Kasvatushakkuuvaihtoehto

¹ Borda Count-laskenta: 7 vaihtoehdon äänestyksessä 1. sija saa 6 pistettä, 2. sija 5 pistettä jne. Eri äänestäjien antamat pisteet kutakin vaihtoehtoa kohden lasketaan yhteen ja suurimman pistemäärän saanut on ensisijainen vaihtoehto.

Aikaisemmin ilmestyneet Metsähallituksen metsätalouden julkaisut

- Nro 1 Rissanen Kalervo 1996. Vesiensuojelu kunnostusojituksen ja maanmuokkauk-
toiden yhteydessä 1995 – Länsi-Suomen ja Kainuun alueissa tehdyn selvityksen
loppuraportti. 26 s.
- Nro 2 Hokajärvi Taisto 1996. Sallan metsävaurioiden tervehdyttämislannoituskoel. 27 s.
- Nro 3 Hallman Erkki, Hokkanen Marja, Juntunen Heikki, Korhonen Kirsi-Marja,
Raivio Suvi, Savela Outi, Siitonen Paula, Tolonen Arto & Vainio Matti 1996.
Alue-ekologinen suunnittelu. 59 s.
- Nro 4 Keto-Tokoi Petri, Korhonen Ilkka, Paavonen Ahti, Seppänen Jussi & Vesterinen
Pekka 1996. Kurun alue-ekologinen suunnitelma. 49 s.
- Nro 5 Kukko Timo 1996. Luonnonvarojen seuranta kestävän metsätalouden kuvaajana.
187 s.
- Nro 6 Loikkanen Teppo 1997. Kainuun metsäkysely 1996. 46 s.
- Nro 7 Karvonen Lauri, Huusko Mauri, Itkonen Pertti & Prokkola Antti 1997.
Aalistunturin alue-ekologinen suunnitelma. Suunnittelun periaatteet Metsähalli-
tuksen Länsi-Lapin alueella. 95 s.
- Nro 8 Hiltunen Veikko, Kytövuori Tapio, Siira Jorma, Jorri Eeva-Liisa, Leskinen
Aarne, Leskinen Jarmo, Meriruoko Ari, Santala Eija, Tolonen Arto & Tolonen
Jyrki 1997. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. 76 s. + karttaliite.
- Nro 9 Korkalo Markku, Pouta Tapio, Valle Paulus, Kokkonen Pekka, Korpivuoma
Jukka, Itkonen Pertti & Ollila Tuomo 1997. Peurakairan alue-ekologinen sunni-
telma. 91 s.
- Nro 10 Hokajärvi Taisto (toim.) 1997. Metsänhoito-ohjeet. 58 s.
- Nro 11 Pykäläinen Jouni 1997. Päätösanalyysimenetelmä Metsähallituksen alueelliseen
luonnonvarasuunnitteluun. 33 s.
- Nro 12 Heinonen Petri, Hallila Heikki, Koivurinne Jorma, Oikarinen Aimo, Saarikoski
Pekka, Salmi Oiva, Soinnie Hanna & Tanninen Timo 1997. Länsi-Suomen alueen
luonnonvarasuunnitelma. 111 s. + kartta.
- Nro 13 Rissanen Kalervo, Hirvonen Reijo, Mahosenaho Juhani & Ollila Heikki 1997.
Pyhännän alue-ekologinen suunnitelma. 71 s.
- Nro 14 Hokajärvi Taisto (toim.) 1998. Erikoispuulajien kasvatus. 25 s.
- Nro 15 Koponen Matti, Sapattinen Auvo, Toivanen Alpo & Timonen Kalervo 1998. Ylä-
Keyrityn alue-ekologinen suunnitelma. 64 s.

- Nro 16 Kinnunen Ossi, Kokkonen Sakari, Kokkoniemi Tuomo, Korpivuoma Jukka, Murtoniemi Sakari, Sandström Olli & Soinne Hanna 1998. Itä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. 161 s. + liitekartta.
- Nro 17 Heinonen Petri 1998. Metsähallituksen alueellinen luonnonvarasuunnittelu. Prosessikuvaus. 42 s.
- Nro 18 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 1998. Valtimon alue-ekologinen suunnitelma. 66 s.
- Nro 19 Näpänkangas Jouni, Meriruoko Ari, Tolonen Arto, Vainio Matti, Jäntti Risto, Juntunen Heikki & Herttuainen Erkki 1998. Vuokin alue-ekologinen suunnitelma. 78 s.
- Nro 20 Helle Pekka, Lindén Harto, Aarnio Martti & Timonen Kalervo 1999. Metso ja Metsien käsittely. Tietoa käytännön metsätaloudelle. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos ja Metsähallitus. 25 s.
- Nro 21 Luhta Vesa 1999. Inarin havumetsävyöhyke, luonnonolot ja käyttö. 121 s.
- Nro 22 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Kamula Pasi, Karvonen Lauri, Keränen Matti, Kokkonen Sakari, Murtoniemi Sakari, Partanen Tapani, Salmi Juha, Tormilainen Mikko & Vaara Marja 1999. Länsi-Lapin luonnonvarasuunnitelma, 220 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 23 Rissanen Kalervo 1999. Luonnonhoidon seuranta Metsähallituksessa 1994–1998. 43 s.
- Nro 24 Hokajärvi Taisto & Rissanen Kalervo 1999. Varttuneiden taimikoiden tila 1996 ja 1998. 30 s.
- Nro 25 Soikkeli Paavo 1999. Metsurityön ja metsäpalkkauksen kehittäminen. 40 s.
- Nro 26 Parikka Matti, Karila Hannu, Railo Airi, Pieniniemi Seija, Salmi Juha, Hytönen Mika, Joensuu Olavi & Rajasärkkä Ari 1999. Pohjanmaan luonnonvarasuunnitelma. 123 s. + liitekartta.
- Nro 27 Eskelinen Terhi 2000. Männyn luontainen uudistaminen Länsi-Lapissa. 55 s.
- Nro 28 Högnäs Tore 2000. Kohti kumppanuutta metsäalan konetyö- ja kuljetusurakoinnissa. Vaihdantakustannusteoriaan perustuva tarkastelu. 143 s.
- Nro 29 Pitkänen Eija, Eisto Kaija, Toivanen Alpo, Kammonen Arto & Mustonen Seppo 2000. Landscape Ecological Plan for State-owned Forests in Valtimo. 50 p. and 3 maps.
- Nro 30 Stolt Elina (toim.) 2000. Ympäristö ja tutkimus Ylä-Lapissa 1990-luvulla. 182 s.
- Nro 31 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Metsien monimuotoisuuden arviointi. Osa 3. Pisteytys- ja optimointijärjestelmä MoniWin ja MoniOpti. Metsähallitus. 123 s.
- Nro 32 Siitonen Paula, Tanskanen Antti & Lehtinen Antti 2000. Lahopuun määrä ja laatu Ilomantsin Koitajoella. 44 s.

- Nro 33 Laitinen Juha, Kemppi Eero, Pitkänen Eija, Herranen Riitta, Ikonen Matti, Lipponen Helga, Pirinen Tapani, Salmi Juha, Sundman Rainer, Tikkanen Veijo, Tuhkalainen Kyösti, Turunen Satu & Väisänen Jarmo 2000. Itä-Suomen luonnonvarasuunnitelma 91 s + liitekartta.
- Nro 34 Hannelius Simo 2000. Metsähallituksen metsätalakaupat 1998. Myyjän muotokuva, kauppahintojen ja tilan hankinnan kannattavuuden arviointia. 57 s.
- Nro 35 Heikkuri Pertti, Stolt Elina & Seipäjärvi Mauri 2000. Ivalon alue-ekologinen suunnitelma. 53 s + 13 liitekarttaa.
- Nro 36 Karvonen Lauri 2000. Guidelines for Landscape Ecological Planning. 47 s.
- Nro 37 Högnäs Tore 2000. Towards Supplier Partnerships in Timber Harvesting and Transportation. 45 p.
- Nro 38 Sandström Olli, Vaara Ilkka, Heikkuri Pertti, Jokinen Mikko, Kokkonen Tuomo, Liimatainen Jari, Loikkanen Teppo, Mela Matti, Osmonen Olli, Salmi Juha, Seppänen Markku, Siekkinen Ari, Sihvo Juha, Tolonen Jyrki, Tuohisaari Olavi, Tynys Tapio, Vaara Marja & Veijola Pertti 2000. Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelma. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 38. 246 s. + 2 liitekarttaa.
- Nro 39 Tore Högnäs 2001. A Comparison of Timber Haulage in Great Britain and Finland. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 39. 31 p.
- Nro 40 Karvonen Lauri, Eisto Kaija, Korhonen Kirsi-Marja & Minkkinen Ismo 2001. Alue-ekologinen suunnittelu Metsähallituksessa. Yhteenvedoraportti vuosilta 1996–2000. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 40. 128 s.
- Nro 41 Wallenius Pauli 2001. Osallistava strateginen suunnittelu julkisten luonnonvarojen hoidossa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 41. 346 s.
- Nro 42 Niemelä Juhani 2002. Männyn luontainen uudistaminen Savukoskella. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 42. 41 s.
- Nro 43 Erkkilä Jorma & Kurkela Marjo 2002. Metsähallituksen metsätalouden talous- ja työllisyysvaikutukset Ylä-Lapissa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 43. 33 s.
- Nro 44 Joensuu Jussi & Rissanen Kalervo 2002. Vanhojen uudisojitusten aiheuttamat vesistövaikutukset. Selvitys Metsähallituksen vuosina 1979–1980 ja 1989–1990 toteuttamista uudisojituksista. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 44. 76 s.
- Nro 45 Mattila Saija, Hallman Erkki, Hokajärvi Taisto, Leinonen Kari & Puttonen Pasi 2002. Koneellisten ensiharvennusten metsänhoidollinen tila. Kesän 2000 maasto-inventoinnin tulokset. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 45. 58 s.
- Nro 46 Pitkänen Eija 2003. Hanketason osallistava suunnittelu Metsähallituksessa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 46. 51 s.

- Nro 47 Asunta Anju, Hiltunen Veikko & Väisänen Merja 2004. Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelu. Suunnitteluohje. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 47. 72 s.
- Nro 48 Hannelius Simo, Koskinen Pasi & Lahtinen Lasse 2004. Metsähallituksen mesätälakaupat vuonna 2000. Metsäomaisuus kiinteistöarvioinnin kohteena. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 48. 66 s.
- Nro 49 Etula Henna 2004. Metsien virkistysarvon määrittäminen Metsähallituksen luonnonvarasuunnittelussa. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 49. 58 s.
- Nro 50 Hiltunen Veikko, Väisänen Merja 2004. Kainuun alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2002 - 2011. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 50. 81 s.
- Nro 51 Suikka Tuomas 2004. Metsätyön kehittämisen vaikutukset metsureiden työhön ja työssä viihtymiseen. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 51. 66 s.
- Nro 52 Korhonen Tarja, Leskinen Margit, Räisänen Heli, Väisänen Merja 2004. Kainuun metsäkysely 2003. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 52. 47 s.
- Nro 53 Huuskonen Saija, Hynynen Jari ja Ojansuu Risto 2004. Ensiharvennuksen toteutuksen vaikutus metsikön tuotokseen ja tuottoon. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 53. 58 s.
- Nro 54 Heinonen Petri, Kuokkanen Panu 2005. Talousmetsien luonnonhoitoprojekti - Loppuraportti. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 54. 53 s.
- Nro 55 Karvonen Lauri 2005. Alue-ekologisen tarkastelun perusteet. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 55. 68 s.
- Nro 56 Rantanen Tiia (toim.) 2006. Länsi-Suomen alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2004-2013. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 56. 87 s.
- Nro 57 Sihvo Juha, Gröndahl Kimmo, Stolt Elina, Tuovinen Tarja, Salmi Juha 2006. Ylä-Lapin alueen luonnonvarasuunnitelma. Kausi 2006-2010. Metsähallituksen metsätalouden julkaisuja 57. 175 s.

Luonnonvara- suunnittelu

Luonnonvarasuunnittelu on Metsähallituksen maa- ja vesi-alueiden käytön suunnittelua, jossa luonnonvarojen tarjoamia mahdollisuuksia ja niihin eri tahoilta kohdistuvia tarpeita sovitetaan yhteen toimivaksi kokonaisuudeksi.

METSÄHALLITUS

ISSN 1239-1670

ISBN-13: 978-952-446-533-5

SÄHKÖINEN ISBN-13: 978-952-466-534-2